

UCHWAŁA NR 231/XX/2022
RADY GMINY CZERNICE BOROWE

z dnia 30 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022-2027”

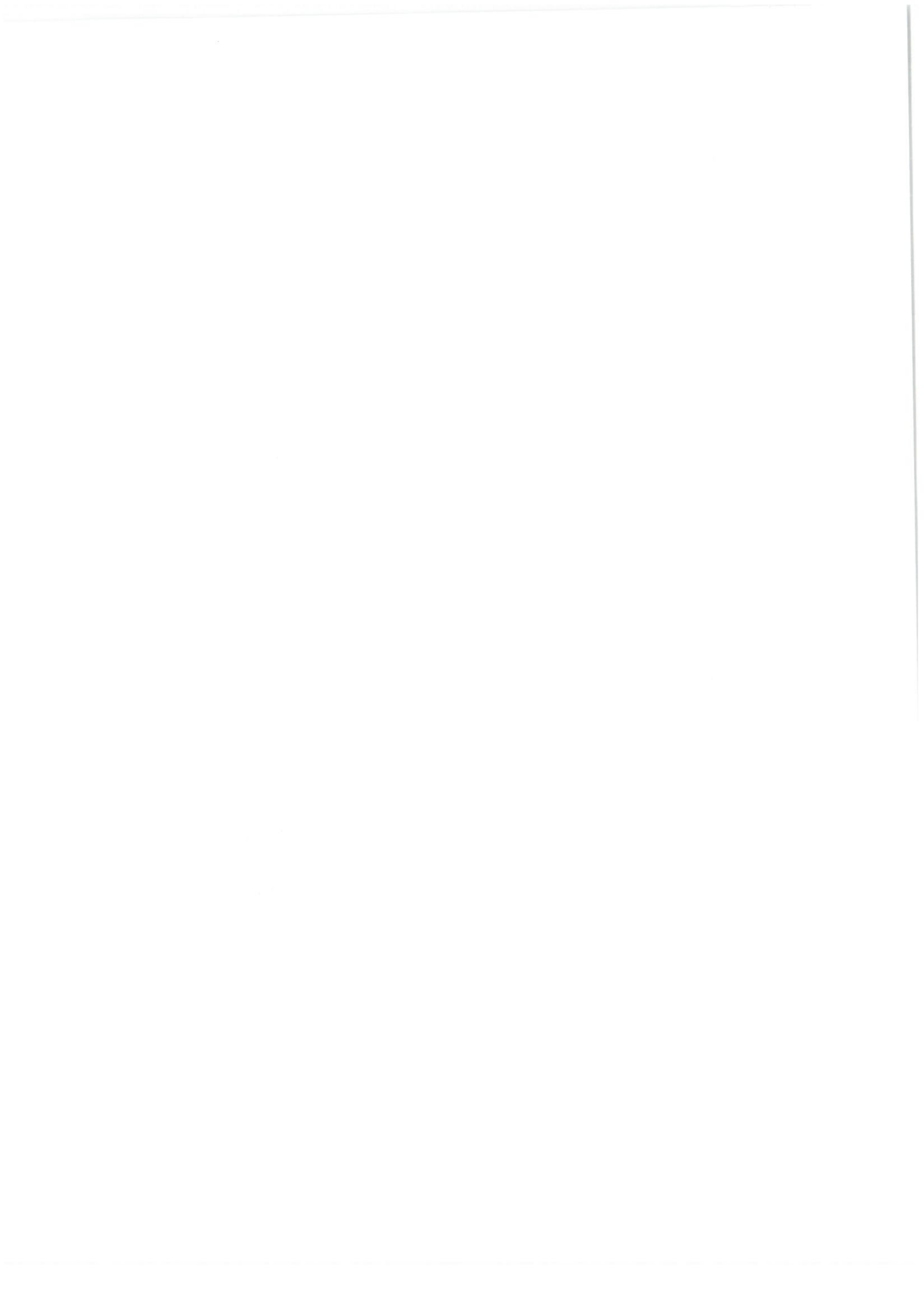
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022r. poz. 559) oraz art 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 i z 2022 r. poz. 1 i 66) Rada Gminy Czernice Borowe uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022-2027” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czernice Borowe.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Jacek Bartoń
Jacek Bartoń

Załącznik do uchwały nr 231/XX/2022
Rady Gminy Czernice Borowe
z dnia 30 marca 2022 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022-2027

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Jacek Bartoń
Jacek Bartoń

Wstęp.....	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
Podstawa prawna Strategii	4
Dokumenty krajowe	4
Dokumenty regionalne i lokalne	4
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	5
Charakterystyka Gminy.....	5
Położenie	5
Demografia.....	6
Warunki życia	9
Oświata.....	10
Kultura i sport.....	11
Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi oraz z organizacjami społecznymi.....	13
Pomoc społeczna	14
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe	17
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	18
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS	20
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	23
Ubóstwo	24
Bezrobocie.....	27
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	29
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa	32
Uzależnienia	37
Przemoc w rodzinie	40

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Czernice Borowe	42
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Czernice Borowe w opinii dorosłych mieszkańców	43
Problem uzależnień na terenie Gminy Czernice Borowe- dorośli mieszkańcy	44
Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców	58
Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców	63
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Czernice Borowe	66
Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Czernice Borowe	75
Podsumowanie części diagnostycznej.....	111
Podsumowanie badań ankietowych	111
Analiza SWOT	117
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERNICE BOROWE NA LATA 2022-2027	121
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	121
Realizacja Strategii.....	125
Cele i kierunki działań.....	125
Monitoring i ewaluacja.....	139
Źródła finansowania	140
Spis tabel	142
Spis wykresów.....	143

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

¹K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Czernice Borowe na lata 2022-2027.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022-2027 jest zgodna z dokumentami strategicznymi

z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030;
- Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2021-2027;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przasnyskiego na lata 2021-2030;
- Strategia Rozwoju Gminy Czernice Borowe na lata 2016-2024.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

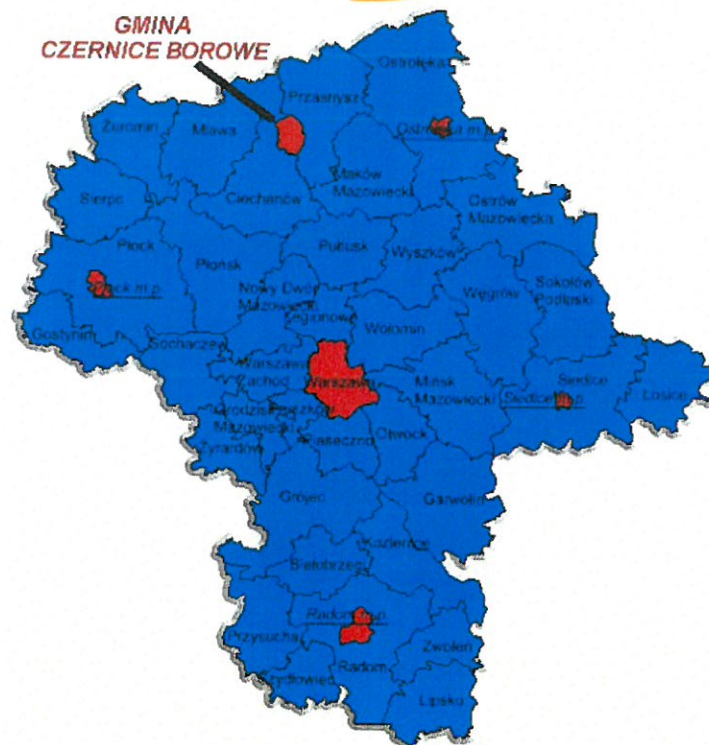
Położenie

Gmina Czernice Borowe jest gminą wiejską, położoną w północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie przasnyskim. Graniczy z gminą miejską Przasnysz oraz z gminami wiejskimi: Krzynowłoga Mała, Przasnysz, Krasne, Opinogóra Górna, Regimin, Grudusk i Dzierzgowo. W granicach administracyjnych gminy znajduje się 25 jednostek pomocniczych - sołectw: Borkowo Falenta, Chojnowo, Chrostowo Wielkie, Czernice Borowe, Dzielin, Górki, Grójec, Jastrzębiec, Kadzielnia, Kosmowo, Miłoszewiec, Nowe Czernice, Obrębiec, Olszewiec, Pawłowo Kościelne, Pawłówko, Pierzchały, Rostkowo, Szczepanki, Turowo, Węgra, Załogi Jędrzejki, Zberoz, Zembrzus Wielki i Żebry Kordy.

Powierzchnia gminy wynosi 12 018 ha, co stanowi 9,9% powierzchni powiatu i 0,3% powierzchni województwa. Gmina Czernice Borowe usytuowana jest na granicy dwóch mezoregionów: Wzniesień Mławskich i Wysoczyzny Ciechanowskiej. Cała gmina znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Zachodnia część, stanowiąca

ok. 30% obszaru gminy to fragment Krośnicko-Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Rysunek 1. Położenie Gminy Czernice Borowe.

Demografia

Liczba mieszkańców Gminy Czernice Borowe na koniec 2020 roku wyniosła **3 767 osób**, z czego **1 967** stanowili **mężczyźni (52%)**, a **1 800** stanowiły **kobiety (48%)**. W porównaniu do roku 2019 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 34 osoby².

Gmina Czernice Borowe ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -21. W 2020 roku na terenie gminy **urodziło się 38 dzieci**, a **zmarło 59 osób**³.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Czernice Borowe w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Urodzenia	48	49	38
Zgony	45	44	59

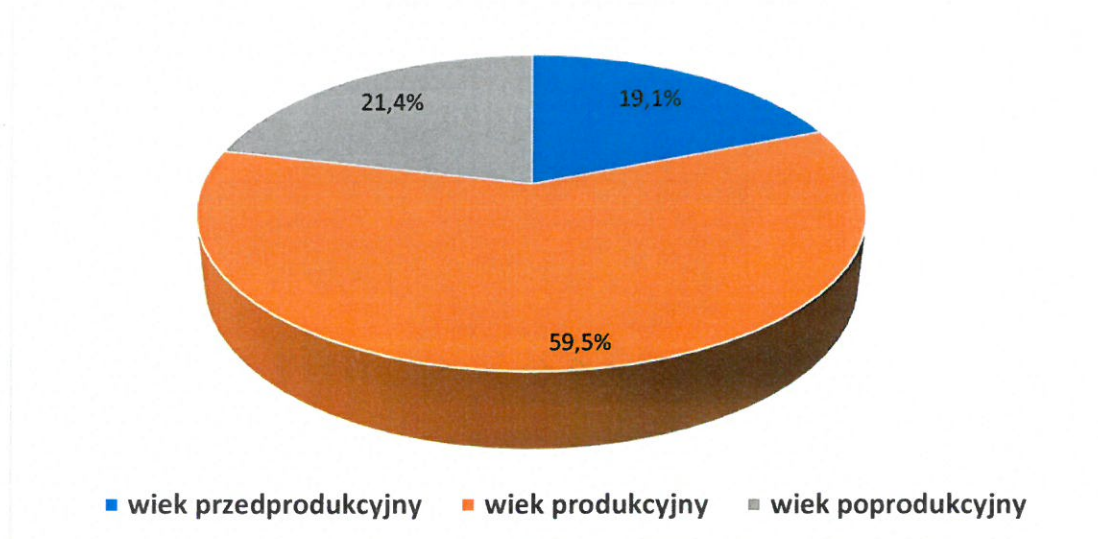
2 357 (59,5%) mieszkańców Gminy Czernice Borowe jest w wieku produkcyjnym,

²<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (dostęp: 10.11.2021).

³<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (dostęp: 10.11.2021).

808 (21,4%) mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym, a 602 (19,1%) w wieku przedprodukcyjnym⁴.

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.

⁴<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (data dostępu: 10.11.2021).

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się,

że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych⁵.

Ujemne saldo przyrostu naturalnego i migracji, zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) i zwiększająca w wieku poprodukcyjnym (osób starszych) wyznaczają obiektywną sytuację demograficzno-społeczną, do której będzie musiała być dopasowana struktura usług społecznych i działań w zakresie polityki społecznej prowadzonej przez lokalne samorzady, gminne i powiatowy.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

Warunki życia

Głównym źródłem utrzymania ludności jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Zgodnie z Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej (CEIDG), według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, które miały główne miejsce prowadzenia działalności na terenie gminy Czernice Borowe obejmowała 124 pozycji, z czego status „aktywny” posiadały 103 podmioty, status „zawieszony” posiadało 21 podmiotów⁶.

Mieszkaniowy zasób Gminy tworzy 16 lokali mieszkalnych, stanowiących własność Gminy Czernice Borowe o łącznej powierzchni użytkowej 901,20 m². Według stanu na dzień 31.12.2020r. Gmina dysponowała jednym wolnym lokalem mieszkalnym, a na listę oczekujących na przyznanie lokalu wpisana była jedna rodzina.

Na terenie Gminy Czernice Borowe funkcjonuje jedna jednostka świadcząca podstawową opiekę zdrowotną- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medica w Czernicach Borowych. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden punkt apteczny.

Ambulatoryjne usługi specjalistyczne w opiece zdrowotnej dla mieszkańców powiatu przasnyskiego świadczone są przez 13 poradni specjalistycznych należących do struktur Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Przasnyszu oraz 4 niepubliczne poradnie specjalistyczne, w tym Poradnia Rehabilitacji Neurologicznej dla dzieci „AGA” – Filia I w Przasnyszu przy ul. Św. Floriana 4. Usługi z zakresu stomatologii świadczą: zakład publiczny i niepubliczny oraz 10 indywidualnych praktyk stomatologicznych⁷.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata – można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi. Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego⁸, pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców. Zaburzyła też dotychczasowe funkcjonowanie placówek edukacyjnych i zdecydowanie pogorszyła sytuację bytową mieszkańców. Jedyne warunki życia – który uległ poprawie–

⁶Raport o stanie Gminy Czernice Borowe za 2020 rok, s. 8.

⁷Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przasnyskiego na lata 2021-2030.

⁸ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

to bezpieczeństwo sanitarne. W związku z lockdownem gospodarczym, który został ogłoszony nie tylko w Polsce (strategię zamrożenia gospodarki zastosowały też inne kraje), niepewne stały się źródła utrzymania. Niektórzy utracili pracę, co przełożyło się na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Choć trudno jednoznacznie przewidzieć długofalowe skutki pandemii w odniesieniu do warunków życia mieszkańców, to ponad 40% ich przedstawicieli ocenia, że w związku z pandemią COVID-19 sytuacja bytowa mieszkańców pogorszyła się, chociaż aż 39% uważa, że się nie zmieniła. Podobne nastroje odzwierciedlone zostały w badaniu Związku Banków Polskich przeprowadzonym w listopadzie 2020 r., z którego wynika, że aż 40% Polaków zauważa pogorszenie swojej sytuacji finansowej w ostatnich trzech miesiącach, natomiast nieco ponad połowa badanych nie odnotowała znaczących zmian.

Oświata

Gmina Czernice Borowe jest organem prowadzącym dla 2 szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi tj.:

- ✓ Szkoła Podstawowa im. Janiny Sieklickiej w Czernicach Borowych;
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Rostkowie.

W roku szkolnym 2019/2020 naukę pobierało w nich łącznie 241 uczniów, czyli o 32 mniej niż w roku poprzednim oraz 76 dzieci w oddziałach przedszkolnych, czyli o 10 mniej niż rok wcześniej.

Na terenie gminy Czernice Borowe funkcjonuje również szkoła publiczna, tj. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Węgrze prowadzona przez Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „EDUKATOR”, w której naukę w roku szkolnym 2019/2020 pobierało 24 uczniów, czyli o 4 mniej niż w roku szkolnym 2018/2019 oraz 17 dzieci w wieku 3-6 lat w oddziale przedszkolnym, czyli o 2 mniej niż w roku poprzednim.

W roku szkolnym 2019/2020 w szkołach prowadzonych przez Gminę Czernice Borowe zatrudnionych było 55 nauczycieli (39 w Czernicach Borowych i 16 w Rostkowie), w tym w pełnym wymiarze godzin 41 (32 w Czernicach Borowych i 9 w Rostkowie) oraz 18 pracowników niepedagogicznych (16 w Czernicach Borowych i 2 w Rostkowie). Wyraźnie widać spadek zatrudnienia kadry pedagogicznej. Dla porównania w roku szkolnym

2018/2019 zatrudnionych było 60 osób (43 w Czernicach Borowych i 17 w Rostkowie), w tym w pełnym wymiarze godzin 44 (36 w Czernicach Borowych i 8 w Rostkowie)⁹.

Kultura i sport

Gminna Biblioteka Publiczna w Czernicach Borowych rozpoczęła działalność w 1949 roku. Od września 2006 roku mieściła się w lokalu o powierzchni 71 m², w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej. Obecnie, jako współwłaściciel budynku, zajmuje powierzchnię 527 m². Gminna Biblioteka Publiczna w Czernicach Borowych jest biblioteką samorządową, instytucją kultury służącą rozwojowi i zabezpieczeniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianiu i rozwojowi kultury.

W bibliotece działa komputerowy program biblioteczny MAK+, udostępniony przez Instytut Książki. Pozycje książkowe, wprowadzone w nowy system, można obejrzeć poprzez stronę internetową www.biblioteka.czerniceborowe.pl, wchodząc w zakładkę MAK+ oraz poprzez stronę szukamksiazki.pl.

W okresie 2020 roku działalność biblioteki była uwarunkowana wystąpieniem sytuacji epidemiologicznej, związanej z pandemią koronawirusa. Koniecznym było nie tylko zamknięcie placówki dla czytelników, ale też zorganizowanie pracy zdalnej. Realizacja większości zadań w okresie zamknięcia biblioteki przebiegała głównie w formie online, co było dużym wyzwaniem dla małej kadry.

Biblioteka, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społeczności, dostosowuje sposób funkcjonowania do zmieniającego się społeczeństwa i nowych oczekiwań. W swoich działaniach uwzględnia zmiany, jakie niesie ze sobą społeczeństwo wiedzy, a także potrzeby wzmocnienia lokalnych więzi społecznych. W 2020 roku ofertę kulturalną i edukacyjną realizowano w formie tradycyjnej oraz online. W okresie zamknięcia pracownicy merytoryczni przygotowali materiały edukacyjne, filmiki, warsztaty, spotkania autorskie, publikowane na stronie www oraz profilach społecznościowych facebook, YouTube Biblioteki, a także prowadzili prace porządkowe w obrębie księgozbioru.

Działania stacjonarne zrealizowane w 2020 roku przez Gminną Bibliotekę Publiczną:

- ✓ Ferie w bibliotece;
- ✓ Warsztaty PHOTON;
- ✓ XXXIX Mazowieckie Zapusty;

⁹Raport o stanie Gminy...

- ✓ Rekonstrukcja historyczna „Rok 1920 - na Północnym Mazowszu”;
- ✓ Narodowe Czytanie “Balladyny” Juliusza Słowackiego;
- ✓ Spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki;
- ✓ Warsztaty muzyczne;
- ✓ Spotkania Klubu Seniora.

Działania online (były organizowane na stronie internetowej, profilu społecznościowym Facebook oraz kanale YouTube biblioteki):

- ✓ Cykl spotkań autorskich w ramach projektu „Literackie zawirowania”;
- ✓ Cykl warsztatów literacko-artystycznych pn. „Kreatywnie z książką”;
- ✓ Konkurs literacko-plastyczny pt. “Mój ulubiony bohater z bajki”;
- ✓ Konkurs literacki pt. “Rymuj z książką”;
- ✓ Tydzień Bibliotek;
- ✓ Para buch! Książka w ruch!;
- ✓ Noc Bibliotek;
- ✓ O Mikołaju słów kilka, czyli mikołajkowe zabawy w bibliotece.

Pozostałe usługi realizowane w 2020 roku:

- ✓ „Książka na telefon”;
- ✓ Katalog online;
- ✓ CWPN Academica;
- ✓ Super Express i Gazeta Wyborcza;
- ✓ E-administracja.

Na terenie Gminy Czernice Borowe funkcjonują także trzy kluby sportowe:

- ✓ Gminny Klub Sportowy "BOROVIA";
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "CENTER";
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "BOROWIAKI".

Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi oraz z organizacjami społecznymi

Zgodnie z przyjętym Programem współpracy Gminy Czernice Borowe w 2020 r. z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, Wójt Gminy Czernice Borowe, oprócz współfinansowania zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe i podmioty uprawnione, wspierał sektor pozarządowy także w innych formach:

- ✓ publikowano informacje o organizacjach na stronie internetowej gminy,
- ✓ udzielono pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację zadań publicznych z innych źródeł niż budżet gminy oraz udzielano pomocy merytorycznej w rozliczaniu dotacji,
- ✓ organizowano i współuczestniczono w szkoleniach i konferencjach,
- ✓ udzielano rekomendacji organizacjom pozarządowym ubiegającym się o dofinansowania,
- ✓ udostępniono pomieszczenia do działalności organizacji.

Gmina Czernice Borowe przynależy do następujących stowarzyszeń i fundacji:

- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Północne Mazowsze";
- Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania "Ciuchcia Krasieńskich";
- Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza;
- Królewiecki Obszar Funkcjonalny - Porozumienie Przasnyskie.

Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Czernice Borowe:

- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Czernickiej;
- Czernickie Stowarzyszenie Aktywnych Społecznie;
- Stowarzyszenie na rzecz Gminy Czernice Borowe;
- Stowarzyszenie mieszkańców gminy Czernice Borowe;
- Przasnyska Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej "ŚWIETLIK";
- Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej;
- Czernickie Stowarzyszenie Emerytów Rencistów i Gospodyń Wiejskich;
- Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych;
- Gminny Klub Sportowy "BOROVIA";
- Uczniowski Klub Sportowy "CENTER";
- Uczniowski Klub Sportowy "BOROWIAKI";

- Koło Gospodyń Wiejskich w Jastrzębcu;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Węgrze;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czernicach Borowych;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Nowych Czernicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Grójcu;
- Koło Gospodyń Wiejskich Pierzchały.

Współpraca Gminy z samorządem powiatowym oraz samorządami gmin na przestrzeni lat zaowocowała wieloma wspólnymi inwestycjami jak np. inwestycje drogowe, ochrony środowiska, zabezpieczenia przeciwpożarowego, retencji wody, ochrony zabytków. Znaczący wkład w rozwój gminy, ochronę zabytków, działalność kulturalną i integrację mieszkańców wniosły organizacje pozarządowe działające na terenie gminy oraz parafie¹⁰.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka

(art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Za całokształt problematyki społecznej i koordynację działań w tym zakresie odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych. Celem działania Ośrodka jest rozpoznawanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek realizuje zadania własne gminy, określone w ustawie o pomocy społecznej i innych ustawach, obejmujące w szczególności:

1. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
3. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,

¹⁰Raport o stanie Gminy...

5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i celowych specjalnych,
6. przyznawanie pomocy w naturze,
7. udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym bezdomnym, 8. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
8. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
9. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym w Narodowym Funduszu Zdrowia,
10. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
11. sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
12. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
13. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
14. pracę socjalną,
15. opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi z matką, ojcem lub rodzeństwem,
16. tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
17. diagnozę problemów społecznych na terenie obszaru swojego działania oraz sporządzanie bilansu lokalnych potrzeb społecznych,
18. pozyskiwanie środków finansowych i rzeczowych celem zwiększenia zakresu świadczeń udzielanych przez Ośrodek ,
19. dożywianie dzieci,
20. koordynowanie działań w zakresie pomocy społecznej poprzez współdziałanie z:
 - a) organami gminy,
 - b) Oddziałem Polityki Społecznej w Ostrołęce,
 - c) Wydziałem Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego,
 - d) Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej w Warszawie ,

- e) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu,
- f) Publicznymi i Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej,
- g) Samorządami mieszkańców, organizacjami społecznymi oraz stowarzyszeniami charytatywnymi,
- h) Kościołem Katolickim,
- i) Powiatowym Urzędem Pracy.

Ośrodek realizuje także zadania zlecone gminie, określone w ustawie o pomocy społecznej i innych ustawach oraz zadania wynikające z porozumień zawartych z Wojewodą Mazowieckim, innymi jednostkami samorządu terytorialnego i administracją rządową, obejmujące w szczególności:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęką żywnościową lub ekologiczną,
2. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
3. przyznawanie i wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń pielęgnacyjnych,
5. opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne,
6. prowadzenie postępowania w sprawie przyznania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
7. podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
8. gromadzenie dokumentacji do wydawania decyzji w sprawie dodatków mieszkaniowych.

W realizacji zadań Ośrodek współdziała z organami administracji rządowej, samorządowej, stowarzyszeniami, fundacjami, związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej¹¹.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych w 2020 roku realizował zadania w zakresie pomocy finansowej, programów osłonowych oraz świadczeń niematerialnych, zadania w zakresie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego,

¹¹Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych.

świadczenia opiekuńcze, dodatkowe świadczenia, zadania w zakresie funduszu alimentacyjnego oraz w zakresie świadczeń wychowawczych – Rodzina 500+ i Karty Dużej Rodziny.

Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Gmina Czernice przynależy do Posterunku Policji w Krasnem. Dla zwiększenia bezpieczeństwa Komendant Powiatowej Policji w Przasnyszu przydzielił dzielnicowego. W 2020 roku na terenie gminy Czernice Borowe Posterunek Policji w Krasnem przeprowadził 13 postępowań, z czego złożono 10 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz 8 zawiadomień w sprawach o wykroczenia. Postępowania przygotowawcze były prowadzone w 13 przypadkach, z których 12 zakończone zostały skierowaniem aktu oskarżenia do sądu Rejonowego w Przasnyszu, w 1 przypadku stwierdzono brak cech przestępczych. Przeprowadzono również 5 postępowań sprawdzających zakończonych brakiem cech przestępczych. W 12 przypadkach organy prowadzące postępowanie stwierdziły wypełnienie znamion czynów zabronionych skutkujące przedstawieniem zarzutów sprawców tych czynów.

Czyny zabronione popełnione na terenie Gminy w 2020 roku :

- ✓ przeciwko zdrowiu i życiu stanowiły 15,3% wszystkich czynów;
- ✓ przeciwko mieniu – 15,3%;
- ✓ dotyczące przestępstw gospodarczych – 0%;
- ✓ dotyczące niedopełnienia lub przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego – 0%;
- ✓ inne – 23%.

Największym problemem w gminie są czyny zabronione dotyczące:

- ✓ kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości – 15,3%;
- ✓ groźby karalne – 30,7%.

W 2020 r. policja na terenie gminy Czernice Borowe podjęła 254 interwencje, z czego skierowano 6 wniosków o ukaranie do sądu oraz nałożono 15 mandatów karnych, które dotyczyły najczęściej: spożywania alkoholu w miejscu publicznym (art. 43' ust. 1 UoWTPA),

bezpieczeństwu w komunikacji oraz ochronie osób i mienia (art. 77 kw). Policja uczestniczyła także w akcjach informacyjnych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa dzieci oraz osób starszych.

Ochroną przeciwpożarową w gminie zajmują się 4 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych:

- OSP w Czernicach Borowych;
- OSP w Pawłowie Kościelnym;
- OSP w Rostkowie;
- OSP w Węgrze,

OSP w Rostkowie włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W KSRG funkcjonują lepsze operacyjnie jednostki OSP, od których wymaga się więcej niż od jednostek spoza systemu. Są to jednostki bardzo dobrze wyposażone, wyszkolone i dyspozycyjne¹².

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane

z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia

i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Czernice Borowe zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

¹²Raport o stanie Gminy...

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy w rodzinie,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W Gminie Czernice Borowe na dzień 31.12.2020 r. wsparciem systemu pomocy społecznej objęto 125 rodzin, w tym 360 osób. Dane w poniższej tabeli wskazują, że w ostatnich latach na terenie gminy obserwuje się spadek liczby rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej.

Tabela 2. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej- GOPS Czernice Borowe.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin ogółem	126	155	125
Liczba osób w rodzinach	378	482	360
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	4	5	4

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,
- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc dla rodzin zastępczych,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 461 zł.;
 - osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 316 zł.;
 - rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2–15 ustawy o pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

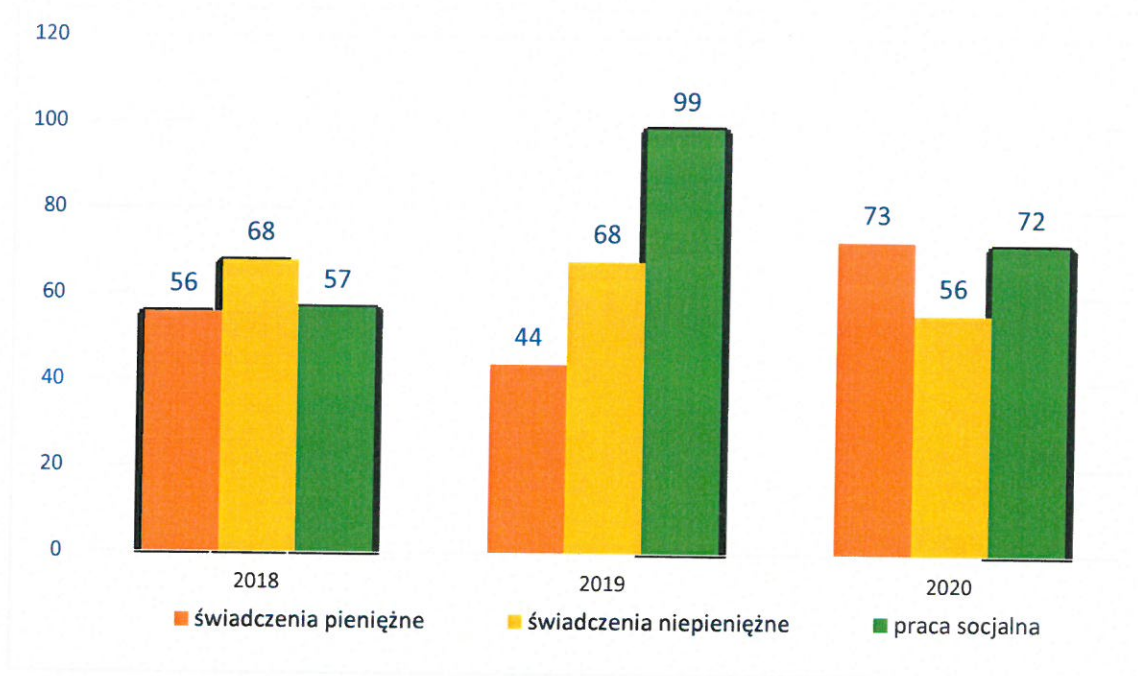
Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,
- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,
- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- ✓ mieszkanie chronione,
- ✓ opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Pomoc i wsparcie w gminie Czernice Borowe z pomocy społecznej w 2020 roku w postaci świadczeń pieniężnych uzyskało 73 rodziny, w postaci świadczeń niepieniężnych 56 rodzin, zaś świadczeń w postaci pracy socjalnej udzielono 72 rodzinom.

Wykres 2. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS- liczba rodzin.

Opracowano na podstawie Sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszymi powodami pozostawania w trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czernice Borowe w 2020 roku było: ubóstwo, bezrobocie niepełnosprawność, długotrwała choroba oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. W następujących podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą GOPS w ostatnich trzech latach.

Tabela 3. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹³.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Niepełnosprawność	24	19	23
Bezrobocie	46	45	42
Ubóstwo	89	81	73
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	2	2	0
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	27	22	16
Alkoholizm	4	5	4
Bezdomność	2	3	1
Przemoc w rodzinie	1	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	12	9
w tym wielodzietność	6	12	9
Zdarzenia losowe	0	1	1

Opracowano na podstawie Sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach.

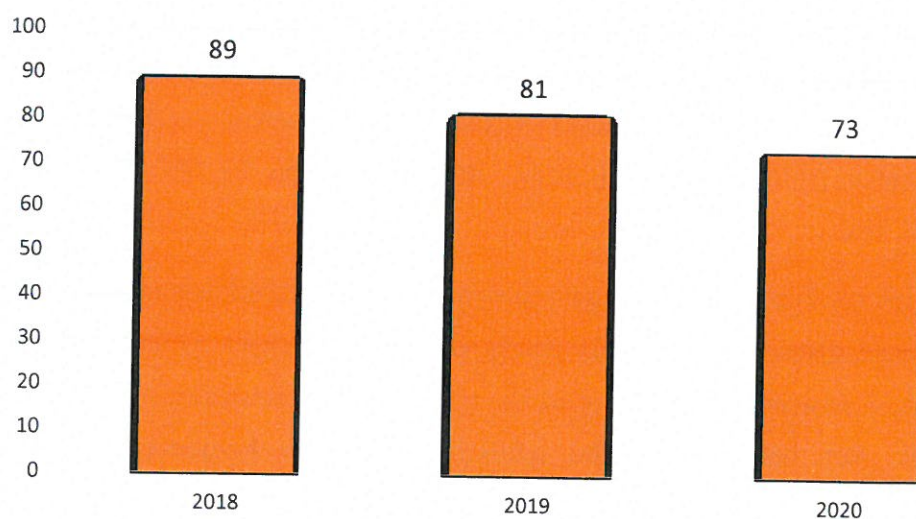
¹³W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czernice Borowe z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane GOPS w Czernicach Borowych wskazują, że w ostatnich latach stopniowo maleje liczba rodzin w gminie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2020 roku z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystały 73 rodziny z terenu gminy, w 2019 roku liczba

ta wynosiła 81 rodzin, natomiast w 2018 roku było to 89 rodzin.

Wieloletni gminny program osłonowy „Posiłek w szkole i w domu” w Gminie Czernice Borowe realizowany jest w głównej mierze poprzez pokrycie kosztów posiłków spożywanych przez dzieci w szkołach i przedszkolu, dowóz posiłków do szkół na terenie gminy oraz pomoc w formie zasiłku celowego na zakup posiłków i żywności. Strategicznym celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Pomoc w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” realizowana była w formie posiłku w szkole dla 104 uczniów. Na posiłki dla uczniów w 2020 roku wydatkowano kwotę 28 562,00 zł, na posiłki bez konieczności wydawania decyzji (na wniosek Dyrektora szkoły) wydatkowano kwotę 5321,00 zł. W 2020 r. pomocą w formie zasiłku celowego na zakup produktów żywnościowych do przygotowania gorących posiłków objęto 18 rodzin, wydatkowano na ten cel 12 690,00 zł. Dożywianie finansowane było w ramach dotacji celowej z budżetu państwa w wysokości 38 562,00 zł, a kwota 16512,00 zł to środki własne gminy (w tym dowóz posiłków do dwóch szkół 8 501,00 zł).

Mieszkańcy Gminy Czernice Borowe w 2020 roku korzystali również z programu pomocy żywnościowej Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020, w ramach którego osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, bezrobotne, niepełnosprawne otrzymały pomoc w formie artykułów spożywczych. W 2020 r. pomoc ww. formie otrzymało 400 osób z terenu gminy Czernice Borowe. Rozdysponowano 23 807,64 kg żywności (na osobę 59,51 kg).

Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielanie schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwi interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące. W 2020 roku schronienia udzielono 2

osobom bezdomnym z tereny Gminy Czernice Borowe. Na ten cel wydatkowano 14 364,00 zł.

Natomiast uczniowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej, przysługuje prawo do pomocy materialnej ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa lub budżecie właściwej jednostki samorządu terytorialnego. Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. O pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów (stypendia szkolne i zasiłki szkolne) ubiegało się 53 uczniów. Łącznie na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych w 2020 roku wydatkowano 48 122,00 zł, z czego 9 824,55 zł to udział środków własnych, a 38 298,00 zł to kwota pochodząca z budżetu państwa.

W 2019 r. w gospodarstwach domowych w województwie mazowieckim przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę wynosił 2108,01 zł. Jego wartość zwiększyła się o 3,8% (o 76,42 zł) w stosunku do analogicznego dochodu sprzed roku i była o 15,9% (o 288,87 zł) wyższa od przeciętnego dochodu rozporządzalnego w kraju (1819,14 zł). W kraju w tym samym okresie wzrósł o 344,58 zł (o 23,4%). W porównaniu z 2018 r. największy wzrost dochodów o 11,1% nastąpił ze świadczeń społecznych, w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek o 7,5% oraz z pracy najemnej o 2,4%. Natomiast spadek dochodów odnotowano w przypadku dochodów osiąganych z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie o 20,7%. Najwyższym dochodem rozporządzalnym w 2019 r., podobnie jak w 2016 r., charakteryzowały się gospodarstwa domowe z województw mazowieckiego – 2108,01 zł i dolnośląskiego – 1955,20 zł.¹⁴

W 2019 r. w województwie mazowieckim odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych, co znalazło odzwierciedlenie w spadku zasięgu trzech rodzajów ubóstwa: skrajnego, relatywnego i ustawowego. Zauważalna pozostawała różnica poziomu życia między aglomeracją warszawską i pozostałą częścią województwa.

¹⁴<https://warszawa.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnalne/warunki-zycia/budzety-gospodarstw-domowych-w-wojewodztwie-mazowieckim-w-2019-r-2,17.html> (data dostępu: 21.11.2021).

W 2019 r. na Mazowszu stopa ubóstwa skrajnego¹⁵ wyniosła 3,7% (w kraju 4,2%) i w odniesieniu do 2018 r. nastąpił jego spadek z 4,3%.

W przypadku stopy ubóstwa relatywnego¹⁶, której wartość na Mazowszu w 2019 r. wynosiła 10,2%, nastąpił spadek do roku poprzedniego o 2 punkty procentowe. W kraju wskaźnik ten wynosił w 2019 r. 13,0% i zmniejszył się odpowiednio o 1,2 punktów procentowych.

Natomiast stopa ubóstwa ustawowego¹⁷ wynosząca w 2019 r. w województwie mazowieckim 6,9% obniżyła się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 2,2 punktów procentowych. W kraju nastąpił spadek odpowiednio o 3,7 punktów procentowych. Jeśli jednak w wyliczeniach uwzględnimy województwo bez regionu stołecznego, to wskaźniki te przyjmują wartości wyższe. Rozbieżność taka wynika z dużych dysproporcji pomiędzy warunkami życia mieszkańców aglomeracji warszawskiej i reszty województwa.

Zaobserwowany w 2019 r. spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego miał miejsce w sytuacji równoczesnego wzrostu poziomu przeciętnych dochodów i wydatków gospodarstw domowych. Było to obserwowane zarówno w ujęciu nominalnym, jak i realnym – czyli uwzględniającym zmiany poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych¹⁸.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji,

¹⁵ Przyjęcie granicy ubóstwa na poziomie minimum egzystencji pozwala na oszacowanie skali ubóstwa skrajnego. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla biologicznego rozwoju człowieka.

¹⁶ Zastosowanie wskaźnika relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, pozwala na wyodrębnienie tych, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

¹⁷ Wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

¹⁸ <https://warszawa.stat.gov.pl/dla-mediow/informacje-prasowe/17-pazdziernika-miedzynarodowy-dzien-walki-z-ubostwem,215,1.html> (data dostępu: 21.11.2021).

państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne,

a także słabnie kapitał ludzki.

W 2020 roku na terenie Gminy Czernice Borowe nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 27 osób w stosunku do roku 2019. Wzrost ten dotyczy zarówno płci (wzrost kobiet o 15 osób, wzrost mężczyzn o 12 osób), jak i kategorii wiekowych z wyłączeniem osób do 25 roku życia- w tym przypadku obserwuje się spadek o 1 osobę

w stosunku do roku 2019. Obserwuje się także wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Czernice Borowe w PUP w Przasnyszu

	Kobiety	Mężczyźni	Razem
2018	66	49	115
2019	58	48	106
2020	73	60	133

Tabela 5. Zarejestrowani bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

	do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
2018	36	23	28	75
2019	39	17	27	57
2020	42	16	29	69

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu.

Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować, jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki¹⁹.

W ostatnim czasie ogromnym zagrożeniem dla rynku pracy stała się pandemia COVID-19, która od marca 2020 roku spowodowała duże utrudnienia w funkcjonowaniu i rozwoju wielu dziedzin naszej gospodarki. Długo utrzymujący się stan epidemii będzie rodził różnego rodzaju problemy, może prowadzić do upadania instytucji, firm, przedsiębiorstw, zakładów pracy lub ograniczenia ich działalności. W ślad za tym znacznie zmniejszać się liczba wolnych miejsc pracy, a miejsca pracy już istniejące będą likwidowane. Konsekwencją takiej sytuacji może być wzrost liczby rejestrujących się osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone

w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

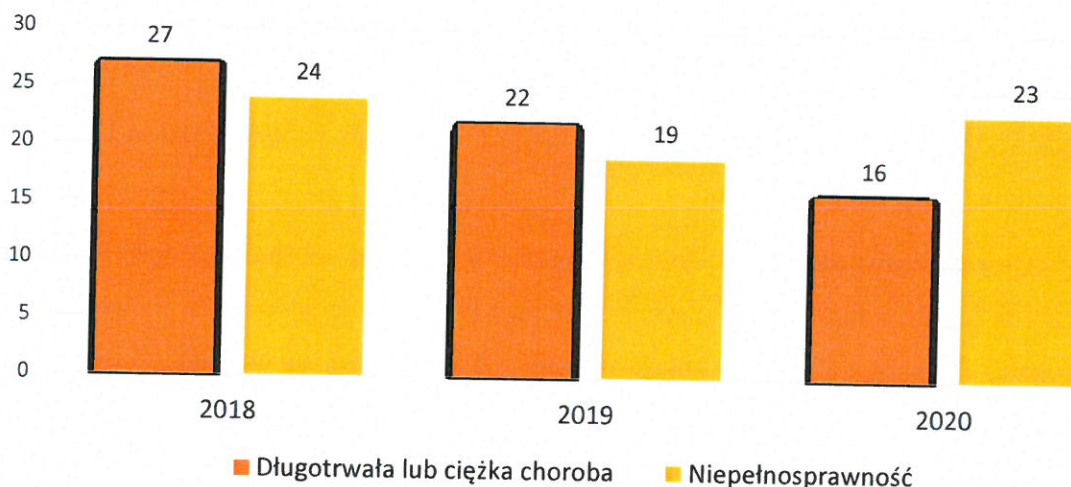
Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie

¹⁹ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z GOPS w Czernicach Borowych wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną. Co ważne, w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyła się liczba osób otrzymujących pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Jednakże, w ostatnim roku wzrosła liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Dane w tym zakresie przedstawia wykres na następnym stronie.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czernice Borowe z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu

pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej, ustalając jednocześnie ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze określa uchwała rady gminy (oprócz opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, których wysokość określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej). W 2020 r. z usług opiekuńczych skorzystały 3 osoby, w tym 2 osoby w ramach programu „Opieka 75+”. Ogólnie wydatkowano na ten cel 21 639,82 zł.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Na terenie Gminy Czernice Borowe nie funkcjonują mieszkania chronione.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej „Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.” Ustawa wprowadza też podział DPS-ów, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. I tak np. osoby niepełnosprawne fizycznie nie powinny przebywać w tych samych domach pomocy społecznej, co osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekłe chore psychicznie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu oraz jeżeli mieszkaniec domu nie ponosi pełnej odpłatności,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do DPS.

W 2020 roku 2 osoby z terenu gminy przebywały w domach pomocy społecznej. Na realizację zadania w 2020 roku wydatkowano 64 456,00 zł.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli:

- jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,
- jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały jest ustalany jest w wysokości różnicy między odpowiednim kryterium dochodowym a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie (nie może być jednak niższy niż 30 zł).

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wychnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych

na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające

rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą (wyjątek – Postanowienie Sądu) z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W przypadku, gdy GOPS poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny wówczas wnioskuje do kierownika GOPS o jego przydzielenie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych w 2020 r. zatrudnił jednego asystenta rodziny, w wymiarze 1 etatu. W 2020 roku wsparciem asystenta zostało objętych ogółem 8 rodzin (w tym 15 dzieci), przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto w ramach monitoringu pomocą asystenta objęte były rodziny, z którymi wcześniej zakończono pracę. W obszarze działań pomocowych duże znaczenie ma również zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności dostępu do poradnictwa specjalistycznego w tym psychologicznego i prawnego. Ze względu na brak psychologa wsparcie dla tych rodzin udzielane było przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych.

Pracownicy Ośrodka systematycznie monitorują sytuacje rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W 2020 r. gmina nadal współfinansowała pobyt 2 dzieci umieszczonych w ubiegłych latach w pieczy zastępczej. Wydatki na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wyniosły 12 908 zł.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych w roku 2020 kontynuował realizację zadań z wcześniejszych lat w zakresie wspierania rodziny kierując się dobrem

dziecka i rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji pracujących z dzieckiem i rodziną. Wskazane zadania realizowane były w oparciu o założenia ustawowe, a także w oparciu o Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020. W 2020 r. realizowane były następujące cele szczegółowe zawarte w Programie:

- ✓ zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez pracę socjalną z rodziną, współpracę z kuratorami sądowymi, policją, placówkami oświatowymi z terenu gminy, a także wsparcie asystenta rodziny;
- ✓ zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej ubogim rodzinom, objęcie pomocą dzieci szczególnie w formie dożywiania, zaopatrzenia w przybory szkolne i podręczniki, organizowanie wypoczynku letniego;
- ✓ poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców poprzez stałą pracę asystenta rodziny i pracowników socjalnych.

Realizacja powyższych celów odbywała się nie tylko poprzez pracę asystenta rodziny, ale także wszystkich pracowników ośrodka. Tutejszy ośrodek w realizacji założonych celów współpracował m.in. ze szkołami, sądem, kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Policją.

Z kolei prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci. Dane GOPS wskazują, że w ostatnim roku zmalała liczba rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (2018 rok- 6 rodzin; 2019 rok- 12 rodzin; 2020 rok- 9 rodzin).

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne

dzieci.

Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomagania dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 r.ż. gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. W 2020 r. w Gminie Czernice Borowe wydano 65 Kart Dużej Rodziny. Koszt zadania wynosił 186,23 zł (w całości pokryty z dotacji – jako zadanie zlecone).

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Na dziecko niepełnosprawne, uczące się w szkole, świadczenie przysługuje do ukończenia przez nie 24. roku życia. W 2020 roku GOPS w Czernicach Borowych wypłacił 466 świadczeń (złożono 466 wniosków na kwotę 144 480,00 zł.).

Rządowy program "Rodzina 500+" jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci. W ramach tego programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł. na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. W Gminie Czernice Borowe w

okresie od 01.01.2020 r do 31.12.2020 r. wypłacono 8 237 świadczeń na średnio 686 dzieci miesięcznie.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej. Nadużywanie alkoholu stanowi dziś bezspornie jeden z poważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców naszej gminy i to nie zależnie od płci, wieku ani poziomu wykształcenia. Ostatnio sprzyjającym czynnikiem do spożywania alkoholu stała się izolacja ze względu na pandemię wirusa Covid-19.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Czernice Borowe-ogółem 8, w tym:

a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%: 6;
- od 4,5% do 18%: 4;
- powyżej 18%: 5.

b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%: 1;
- od 4,5% do 18%: 0;
- powyżej 18%: 0.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok został przyjęty uchwałą nr 109/VIII/2019 z dnia 20 grudnia 2019 r. W 2020 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowała w ramach programu następujące zadania:

- ✓ zorganizowany został wyjazd terapeutyczny do Trójmiasta dla 40 osób z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą;
- ✓ członkowie komisji przeprowadzili liczne rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu motywując ich do podjęcia leczenia odwykowego, a także udzielali wsparcia i pomocy członkom ich rodzin;
- ✓ dla Szkoły Podstawowej w Czernicach Borowych dofinansowano zakup materiałów profilaktycznych w ramach Programu Profilaktycznego Szkoły;
- ✓ sfinansowany został otwarty miting rocznicowy w Czernicach Borowych, we wrześniu 2020 r.; 5. dofinansowane zostało spotkanie wigilijne i wielkanocne dla członków grupy AA SZANSA w Czernicach Borowych;
- ✓ sfinansowano koszty szkolenia „Skuteczne działanie i funkcjonowanie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w myśl obowiązujących ustaw i przepisów prawa na 2020 r.” dla 3 członków komisji;
- ✓ sfinansowano koszty zatrudnienia terapeuty uzależnień w Punkcie konsultacyjno-informacyjnym ds. uzależnień i współuzależnień w Urzędzie Gminy Czernice Borowe.

Od 2009 r. na terenie gminy Czernice Borowe działa grupa AA „SZANSA”. Grupa liczy około 20 osób. Mitingi zamknięte odbywały się do 31.03.2020 r. w każdy wtorek w Dworcu w Chojnowie. Od kwietnia z powodu epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 ze względów bezpieczeństwa spotkania zostały zawieszane do odwołania.

Członkowie GKRPA pozostawali w stałym telefonicznym kontakcie z rodzinami osób cierpiących na chorobę alkoholową oraz w sytuacjach koniecznych dojeżdżali do miejsc zamieszkania ww. z zachowaniem środków ostrożności. Ponadto osoby potrzebujące (uzależnione i współuzależnione) miały możliwość odbycia konsultacji telefonicznych z terapeutą uzależnień.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za ostatnie trzy lata w Gminie Czernice Borowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba posiedzeń GKRPA.

	2018	2019	2020
Posiedzenia GKRPA (ogółem), w tym:	12	17	20
Ogólne posiedzenia Komisji	12	17	20
Posiedzenia podkomisji interwencyjno- motywującej	9	0	0
Przeprowadzono rozmowy	21	9	18
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	0	1
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	0	2	2
○ dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	0	2	2
○ postanowienia negatywne	0	0	0

Tabela 7. Działalność podkomisji interwencyjno- motywującej.

Do podkomisji wpłynęło:	2018	2019	2020
• Wniošków o leczenie odwykowe	10	2	2
• Obecnie rozpoczętych spraw	10	2	2
• Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	0	2	0
• Wniošków do sądu w sprawie leczenia odwykowego	0	2	0

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to *jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).*

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2023 został przyjęty uchwałą nr 44/III/2018 Rady Gminy Czernice Borowe 21 grudnia 2018 r. W ramach Programu w 2020 roku realizowano zadania mające na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i skuteczne rozwiązywanie problemów przemocy. Prowadzona była profilaktyka i edukacja społeczna mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie, rozprowadzano broszury edukacyjne i plakaty. Placówki oświatowe

z terenu gminy organizowały spotkania z Policjantem. Ponadto prowadzone były zajęcia wychowawczo-profilaktyczne, na których uczniowie nabywali umiejętności mówienia „nie”, reagowania na zagrożenia i przemoc, rozwiązywania konfliktów z rówieśnikami, pozbywania się i odreagowywania złości.

W celu skutecznej walki ze zjawiskiem przemocy w rodzinie na terenie gminy Czernice Borowe został powołany Uchwałą Rady Gminy Czernice Borowe nr 58/V/11 z dnia 25 lutego 2011 r. Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Koordynatorem prac Zespołu Interdyscyplinarnego jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernicach Borowych. Szczegółowe zadania Zespołu to:

- ✓ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- ✓ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie zjawisku;
- ✓ inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;

- ✓ opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach;
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
- ✓ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

W 2020 r. prowadzono 6 procedur „Niebieska Karta”, zakończono 5 procedur, z tego z powodu ustania przemocy- 4 i braku zasadności działań- 1. Rodziny dotknięte przemocą jak również sprawcy przemocy monitorowani są przez pracowników socjalnych oraz policję, w niektórych przypadkach również przez kuratora sądowego.

W 2020 roku na terenie Gminy Czernice Borowe Policja podjęła trzy interwencje dotyczące przemocy w rodzinie, w 2019 roku były to dwie interwencje, a w 2018 roku cztery interwencje. Każdorazowo ofiarami przemocy domowej były kobiety, a sprawcami mężczyźni.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Czernice Borowe

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022 - 2027* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania zostały przeprowadzone w drugiej połowie 2021 roku i miały charakter ankiety. Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami

społecznymi wobec tychże zjawisk oraz wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną mieszkańców.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Czernice Borowe w opinii dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców Gminy Czernice Borowe którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

W badaniu wzięło udział łącznie 51 osób. Badaniem objęto 8 kobiet oraz 43 mężczyzn.

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 8. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	54,9%	25,3%	7,8%	2%
Uzależnienie od narkotyków	37%	47%	16%	0%
Przemoc domowa	39%	37%	22%	2%
Bezrobocie	33,3%	52,9%	11,8%	2%
Bieda, ubóstwo	25,5%	49%	25,5%	0%
Bezdomność	22%	49%	25%	4%
Przestępczość	27%	35%	24%	14%
Uzależnienie od internetu, cyberprzemoc	20%	43%	27%	10%
Zanieczyszczenie środowiska	29%	49%	22%	0%

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy dostrzegają w zasadzie wszystkie wymienione z problemów. Jednak, wyniki procentowe wskazują, że najpoważniejszymi problemami społecznymi w opinii pełnoletnich mieszkańców Gminy Czernice Borowe jest **uzależnienie od alkoholu- łącznie 90,2%**, **bezrobocie- łącznie 86,2%** oraz **uzależnienie od narkotyków- łącznie 84%**²⁰. Z kolei za najmniej istotne problemy społeczne mieszkańcy uznali **przestępczość- łącznie 38%** oraz **uzależnienie od internetu, cyberprzemoc- łącznie 37%**²¹.

Problem uzależnień na terenie Gminy Czernice Borowe- dorośli mieszkańcy

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem

²⁰ Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

²¹ Suma odpowiedzi: *raczej nieistotny* i *zdecydowanie nieistotny*.

(91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie²².

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu.

Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%²³.

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)²⁴.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky – obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem²⁵.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Czernice Borowe również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

²² Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

²³ Tamże.

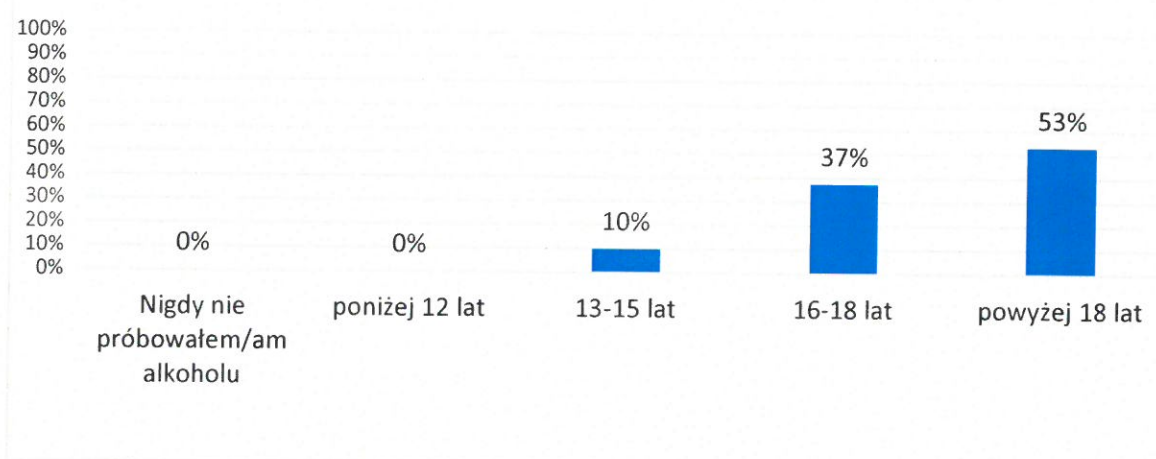
²⁴ Tamże.

²⁵ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazywali na wiek **powyżej 18 roku życia- 53%**.

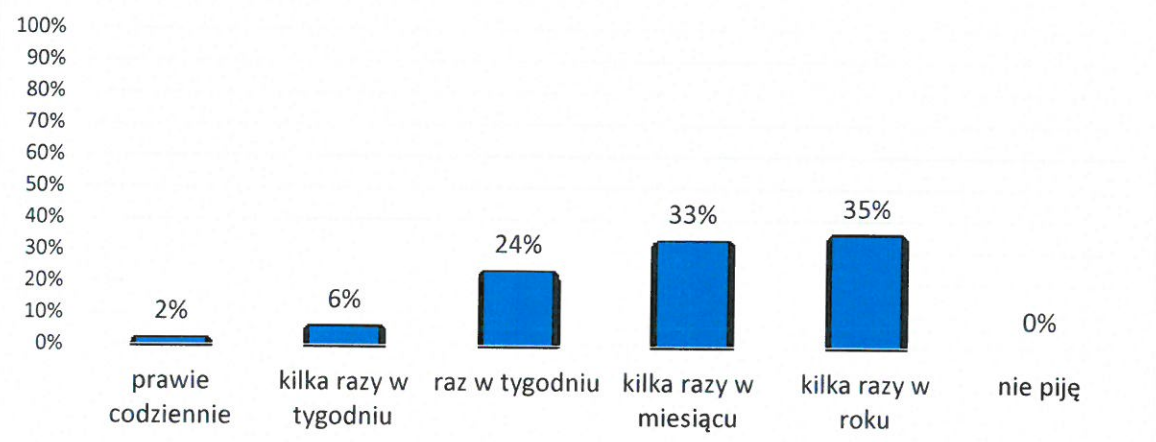
Kolejne **37%** wskazało, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce **między 16 a 18 rokiem życia**, a **10%** zadeklarowało, że pierwszy raz piło alkohol w wieku **między 13 a 15 lat**.

Wykres 5. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **35%** respondentów, to osoby deklarujące **spożywanie alkoholu kilka razy w roku**, **33%** to osoby pijące alkohol **kilka razy w miesiącu**, **24%** raz w tygodniu, **6%** kilka razy w tygodniu, a **2%** codziennie. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że pewna część badanych mieszkańców dość często spożywa alkohol. Ponad połowa badanych spożywa go kilka razy w miesiącu i częściej, nikt nie zadeklarował abstynencji.

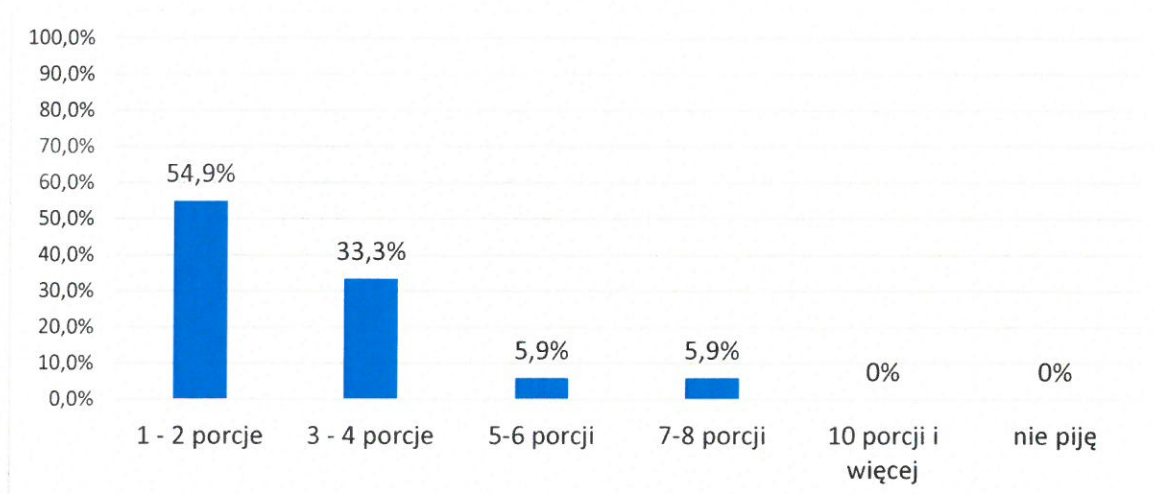
Wykres 6. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

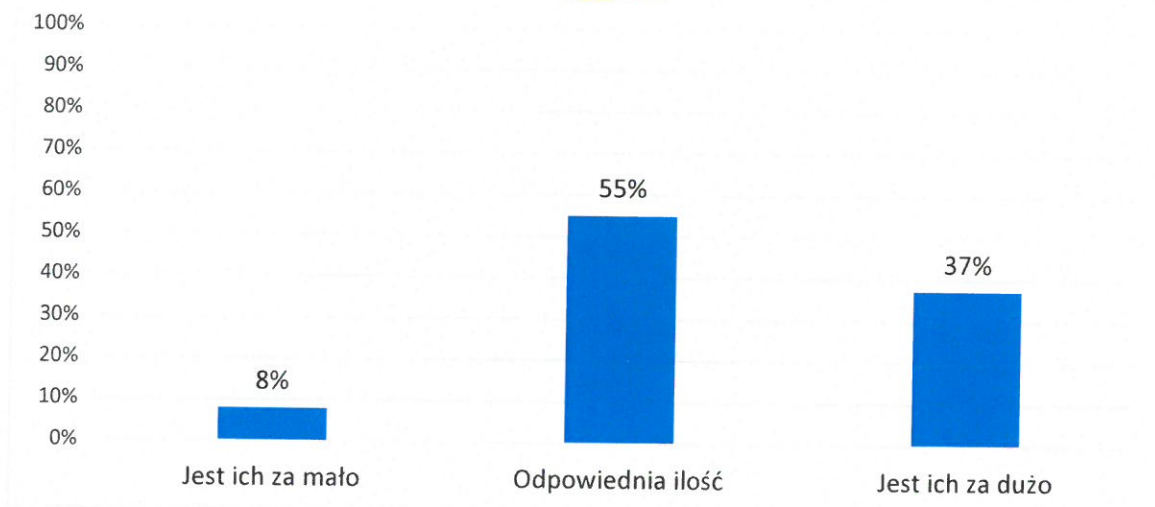
Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- **54,9%**. Pozostali przyznali, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- **33,3%** lub 5-6 porcji- **5,9%**, czy też 7-8 porcji- **5,9%**.

Wykres 7. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.

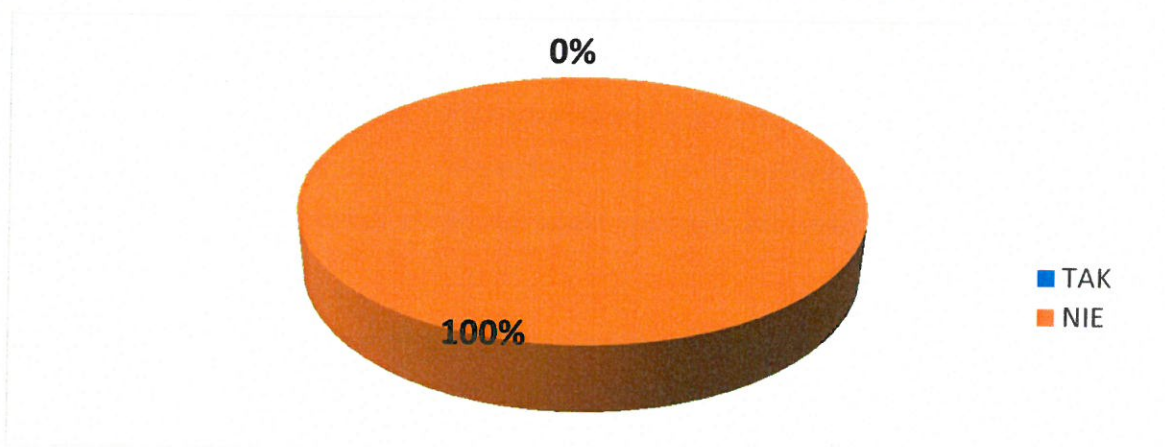
Nieco ponad połowa badanych (55%) mieszkańców Gminy Czernice Borowe uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, **37%** badanych twierdzi, że **lokali jest za dużo**, a **8%**, że jest ich **za mało**.

Wykres 8. Stopień dostępności lokali w Gminie Czernice Borowe, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.

Co ważne, **żaden z badanych nie wie gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.** Wskazuje to na potrzebę zintensyfikowania działań w zakresie dostępności oraz rozpowszechnienie informacji na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych od alkoholu.

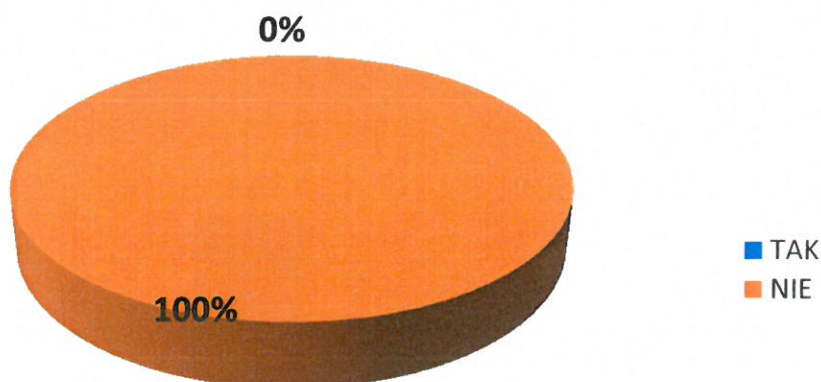
Wykres 9. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze uwarunkowane postawami. Natomiast postawy zależą m. in. od wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, a także emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwszym pytaniem w tym obszarze, jakie zadano mieszkańcom było: „Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?”. Wszyscy badani zaznaczyli odpowiedź przeczącą.

Wykres 10. Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?

Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Czernice Borowe, ponieważ łącznie wszyscy badani zaznaczyli, iż **zgadzają się z powyższym stwierdzeniem**.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 100% badanych mieszkańców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Dodatkowo, **żaden** z respondentów **nie ocenia osób pijących alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Jednocześnie **żaden** z badanych **nie uważa, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach**.

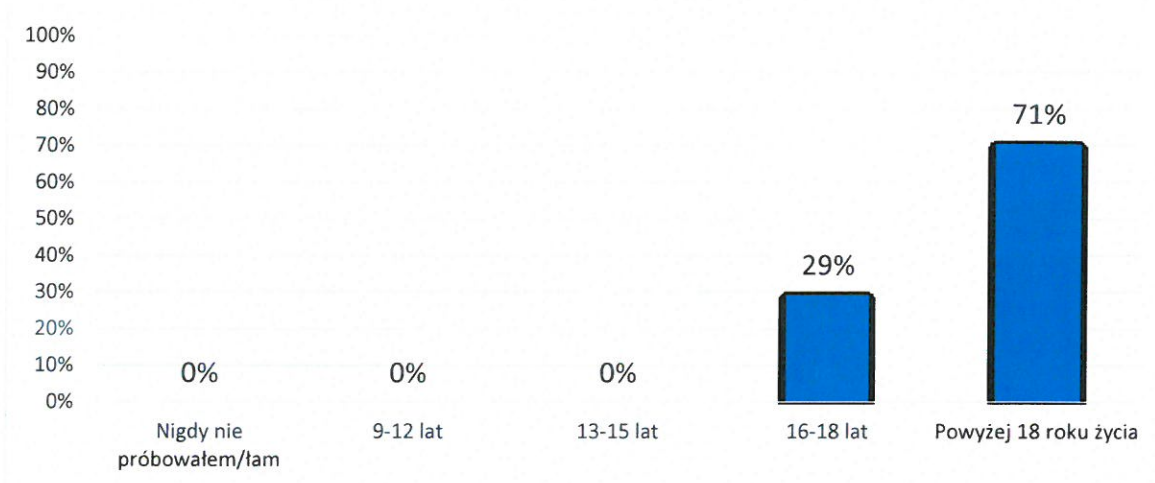
Wszyscy respondenci uważają, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu**, a także, że **prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione**.

Tabela 9. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	98%	2%	0%	0%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	0%	0%	0%	100%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	0%	0%	0%	100%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	0%	0%	0%	100%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	0%	100%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	0%	100%

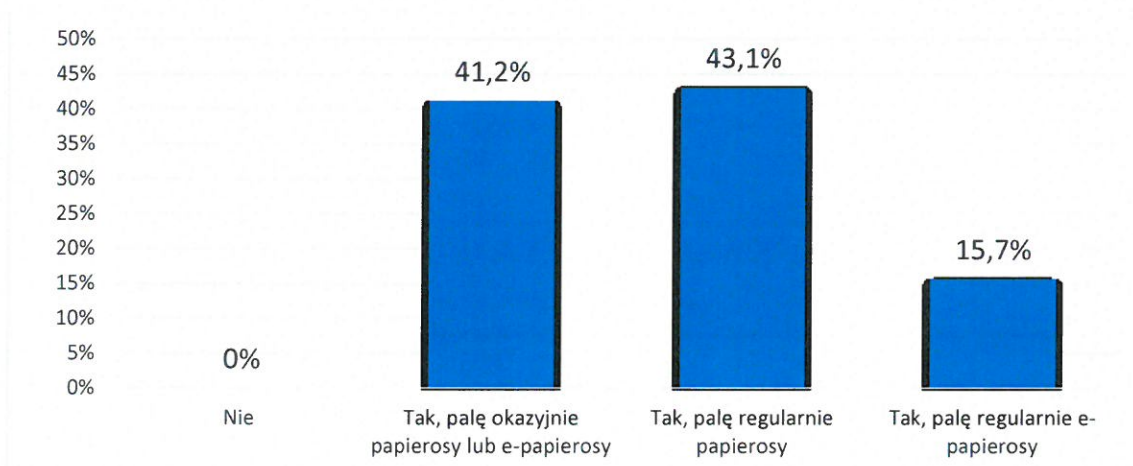
Kolejnym z badanych obszarów było uzależnienie od wyrobów papierosowych. Jak wynika z badań, **71%** ankietowanych zapaliło pierwszego papierosa w wieku **powyżej 18 lat**, a **29%** mieszkańców deklaruje, że **inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy mieli między 16 a 18 lat**.

Wykres 11. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Jednakże, w Gminie Czernice Borowe palenie wyrobów tytoniowych wydaje się być nadal popularnym nałogiem. **43,1%** odpowiedziało, że pali regularnie papierosy, a **15,7%**, że **pali regularnie e-papierosy**. Pozostałe **41,2%** wskazało, że **okazyjnie pali papierosy lub e-papierosy**. Żaden z badanych nie odpowiedział, że nie pali obecnie wyrobów papierosowych.

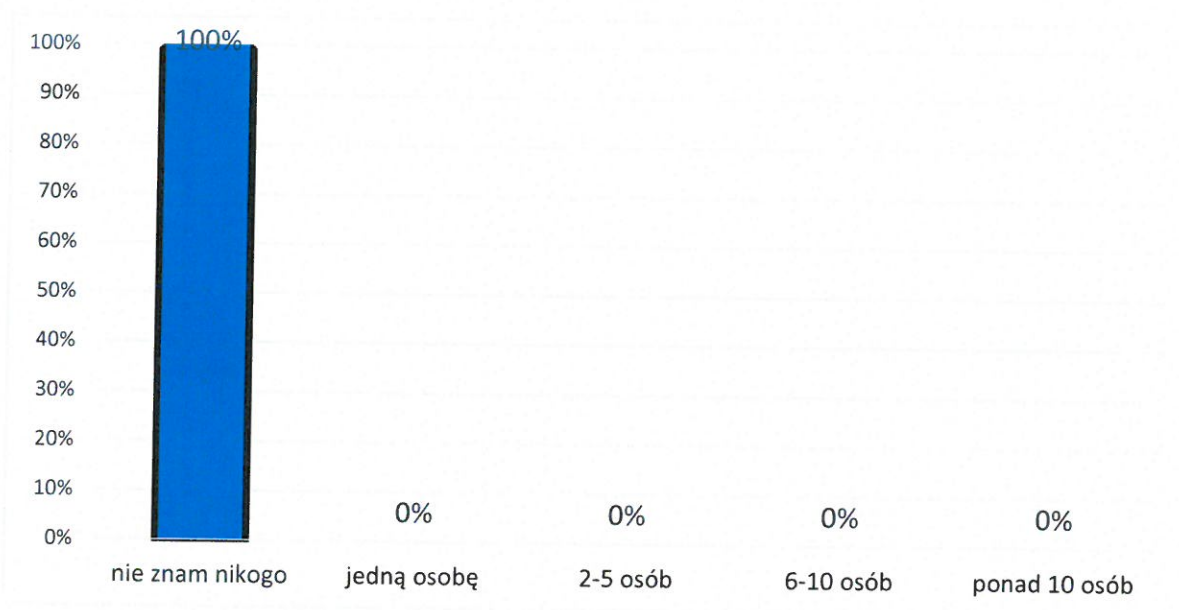
Wykres 12. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)²⁶.

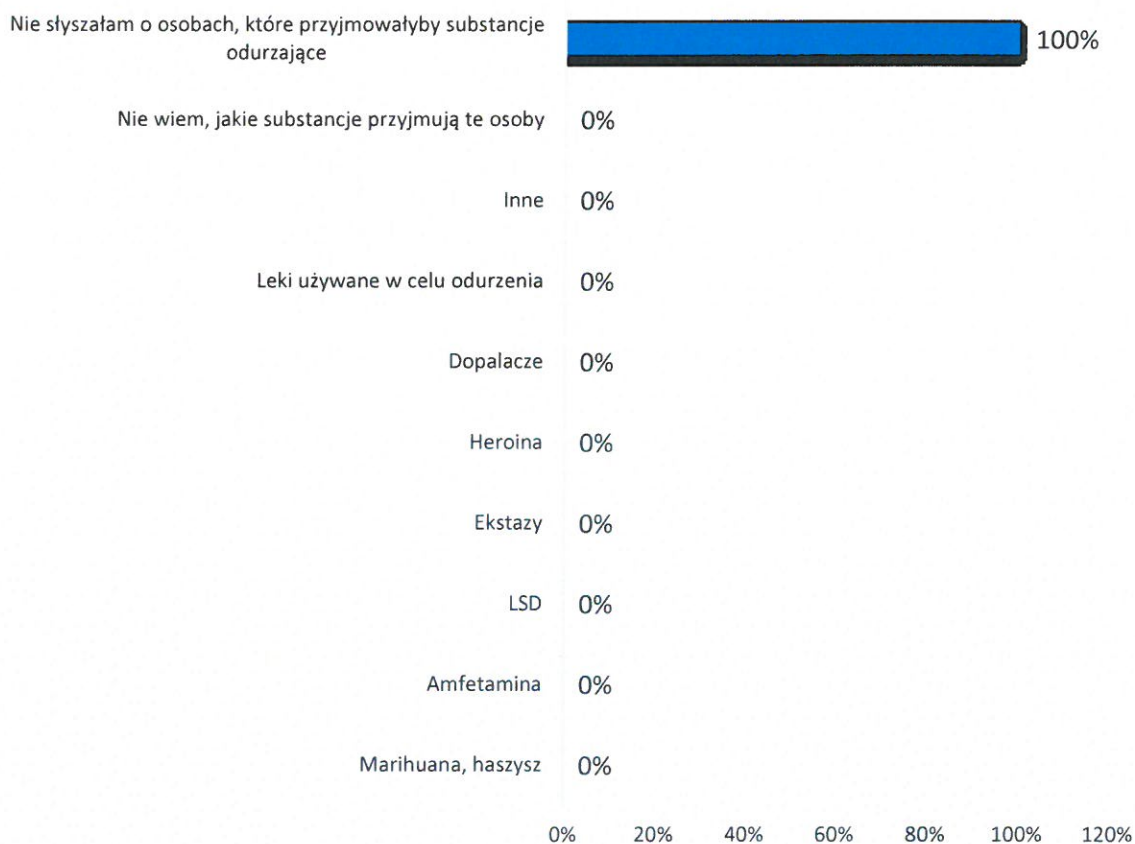
Wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki czy dopalacze, jednakże nie wyklucza to występowania tego rodzaju uzależnień wśród mieszkańców Gminy Czernice Borowe.

Wykres 13. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

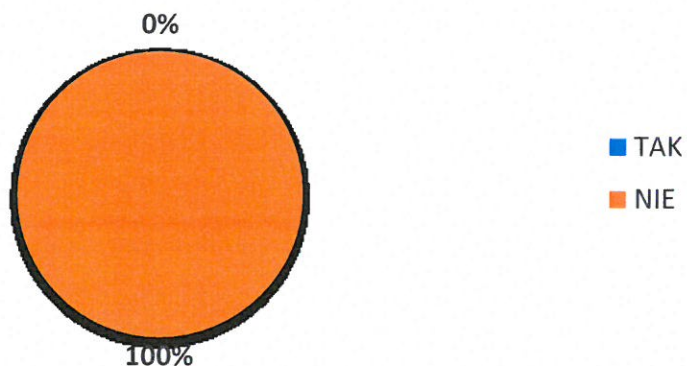
²⁶ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

Wykres 14. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wszyscy respondenci wskazali także, że nie wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wykres 15. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

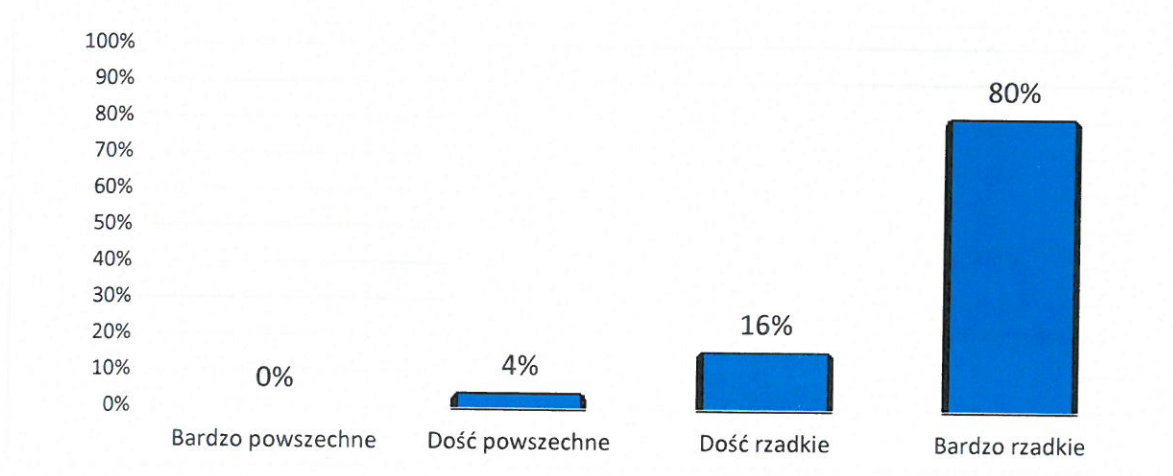

O uzależnieniu behawioralnym mówimy wówczas, gdy człowiek jest uzależniony od jakiejś czynności (a nie od podawanej substancji z zewnątrz). Uzależnienie behawioralne polega na niekontrolowanej potrzebie (a właściwie przymusie) wykonywania danego zachowania mimo świadomości jego negatywnych konsekwencji.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu, czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy²⁷.

W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców Gminy Czernice Borowe **zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 96%**. Jednocześnie, **4%** badanych ocenia uzależnienie od hazardu, jako **dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym**. Wyniki wskazują zatem, że pewien niewielki odsetek mieszkańców może nałogowo grać w gry losowe.

Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

²⁷ Centrum Badań Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

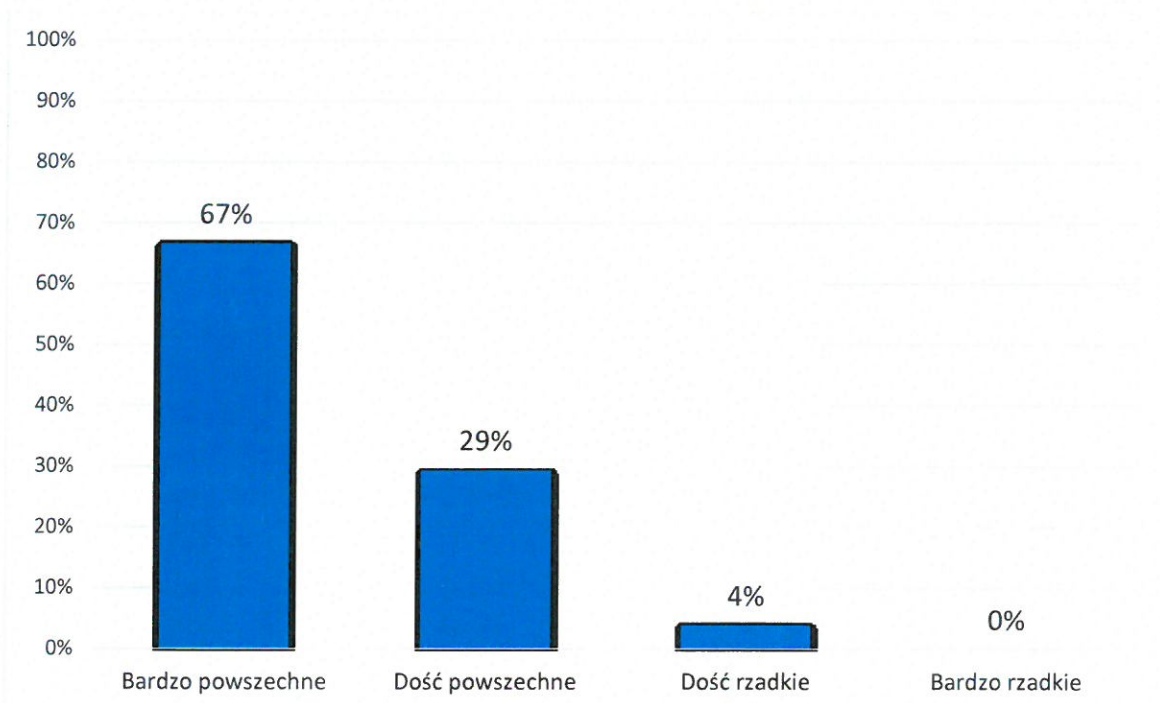
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 10.11.2021).

Szerokie upowszechnienie technologii informacyjnych owocuje korzystnymi zmianami we wszystkich dziedzinach aktywności ludzi. Jednocześnie stanowi źródło rozmaitych zagrożeń. Ponieważ użytkownikami technologii informacyjnych są ludzie o bardzo zróżnicowanych właściwościach, stąd różnaitość postaw i postępowań obserwowanych

w takich sytuacjach. Dla jednych komputer i internet będą wspaniałymi i możliwymi do racjonalnego wykorzystania narzędziami ułatwiającymi przebieg aktywności (w życiu, pracy, uczeniu się, uczestnictwie w kulturze, odpoczynku). Dla drugich będą przedmiotem uzależnień²⁸.

Dość niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Łącznie 96% mieszkańców Gminy Czernice Borowe uważa, że tego typu **uzależnienie jest dość i bardzo powszechne** w ich środowisku lokalnym. Natomiast tylko 4% ocenia je, **jako dość rzadkie zjawisko**.

Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

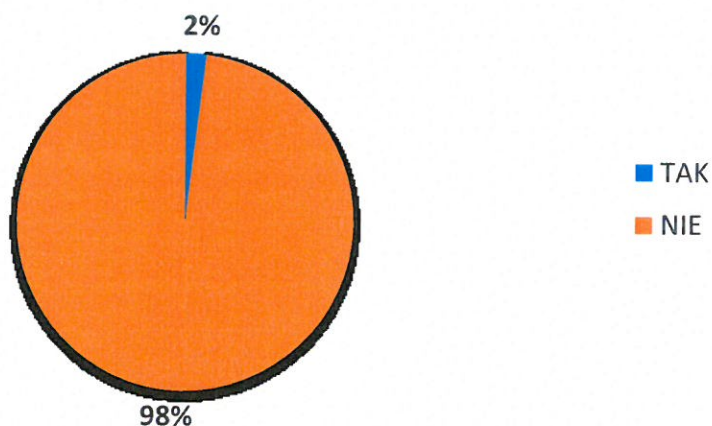
²⁸ W. Furmanek, *Uzależnienie od komputera i internetu*, *Dydaktyka Informatyki* 9, s. 49-48.

Mieszkańcy Gminy Czernice zostali zapytani również o to, czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

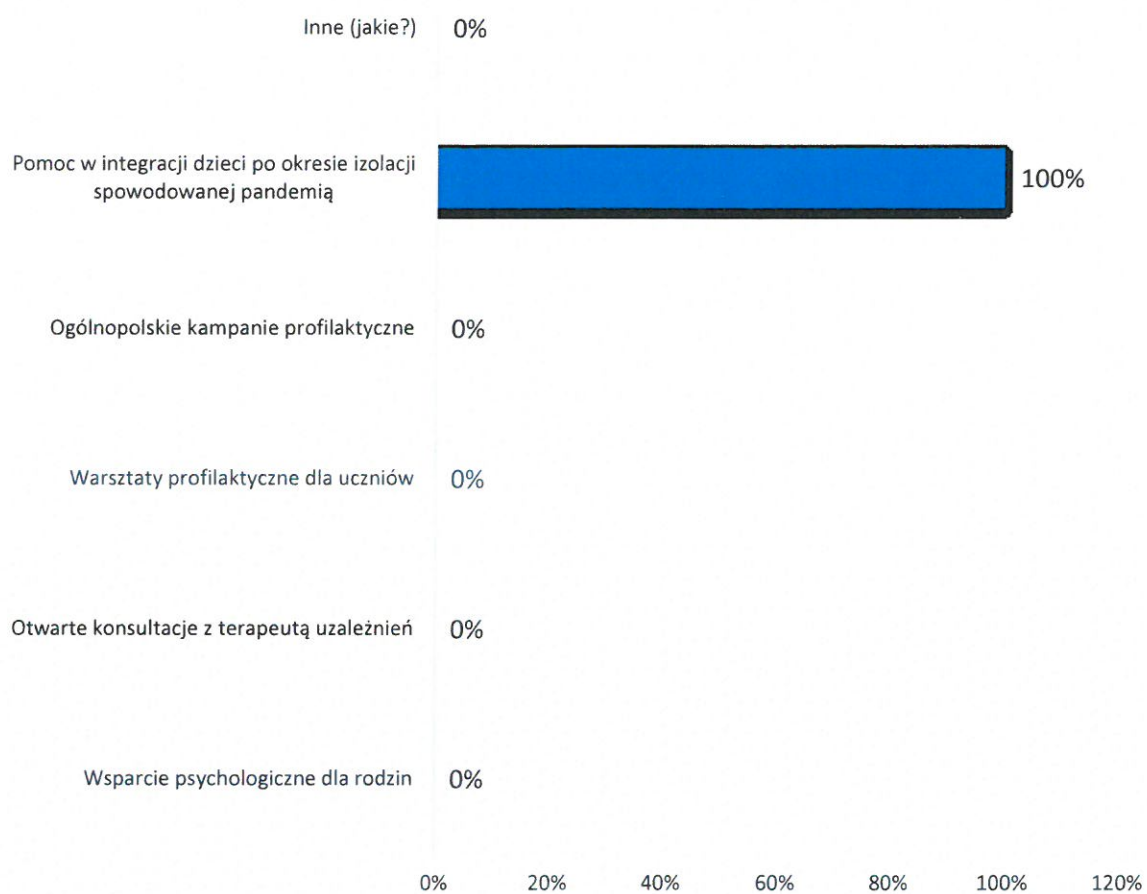
Jak wynika z przeprowadzonych badań tylko **2% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na **pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanej pandemią**.

Wykres 18. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?

Wykres 19. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

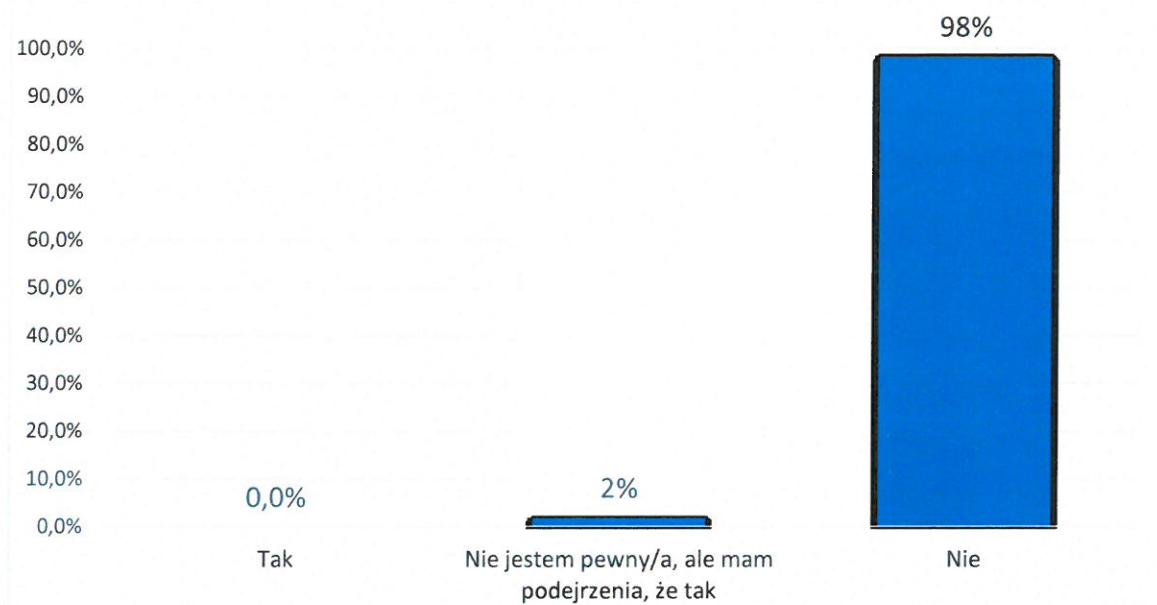
Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)²⁹. Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Żaden z mieszkańców nie wskazał, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, aczkolwiek 2% ankietowanych podejrzewa, że tak się dzieje. Tym samym, 98% badanych wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc.

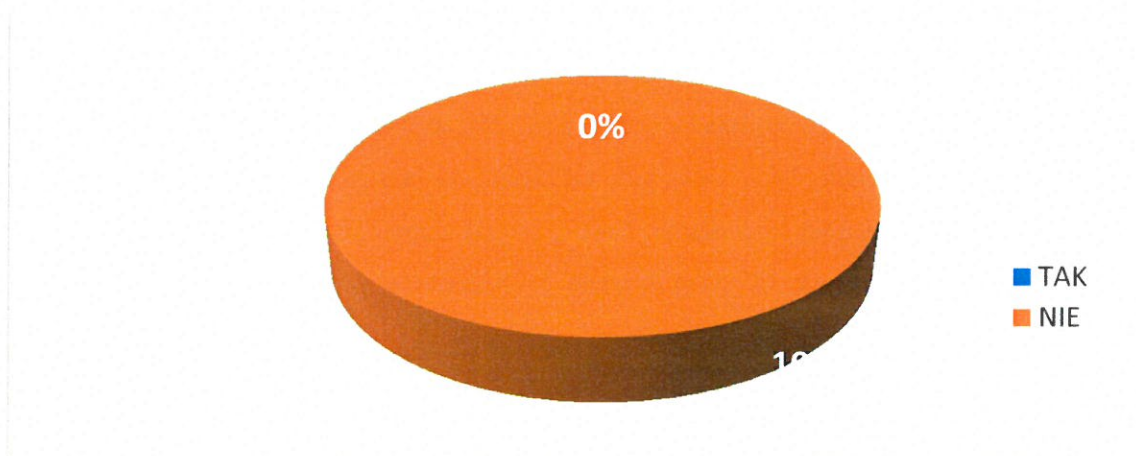
²⁹ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

Wśród badanych mieszkańców, **żaden z nich nie wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie**. Wskazuje to na potrzebę zwiększenia działań w zakresie rozpowszechniania informacji na temat dostępnych form pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Wykres 21. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Wszyscy badani zdecydowanie zgadzają się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – 100% mieszkańców Gminy Czernice Borowe jest skłonny myśleć w ten sposób o przemocy w rodzinie. Prawie wszyscy- 98% zgadzają się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: *zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:*

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 0%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 0%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 0%;

Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie. *Tabela 10. Przekonania dotyczące przemocy.*

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	100%	0%	0%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	0%	0%	100%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	98%	0%	0%	2%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	0%	0%	100%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	0%	100%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	0%	0%	100%

Następnie respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że większość mieszkańców Gminy Czernice Borowe nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców). Niepokoi jednak, że dopuszczają oni stosowanie kar fizycznych względem swoich dzieci.

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z aprobatą wszystkich respondentów – **100% mieszkańców zgadza się z takim stwierdzeniem. Jednocześnie, 100% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.** Poza tym **100% mieszkańców uważa, że łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie. Wszyscy ankietowani są zdania, że bicie dziecka nie jest oznaką bezradności rodziców.**

Aczkolwiek, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z **negacją 100% respondentów.** Dodatkowo, łącznie **100% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości.**

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 11. Przekonania dotyczące wychowania.

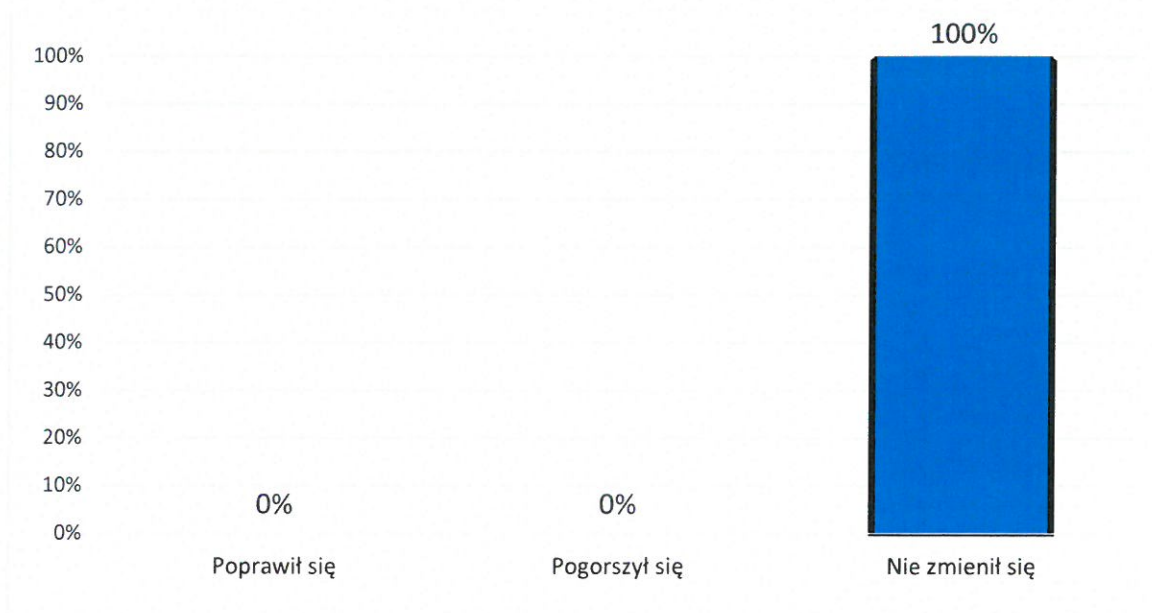
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	100%	0%	0%	0%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	0%	0%	100%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	0%	0%	0%	100%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0%	0%	0%	100%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	0%	00%	0%	100%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	0%	0%	0%	100%

Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

W wyniku panującej pandemii COVID-19 szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie, a jej skutki społeczne i gospodarcze są dla nas ciągle nieprzewidywalne. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych.

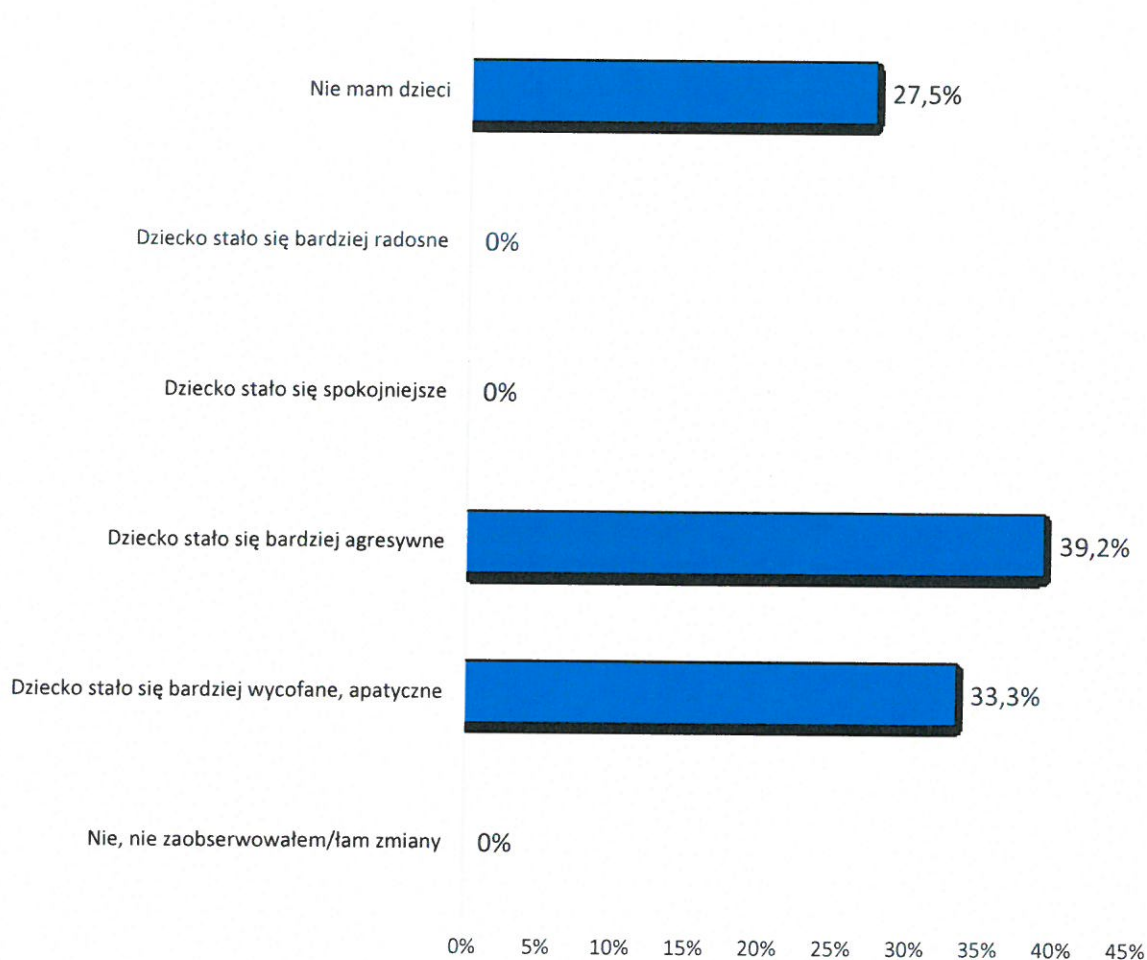
W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o to, czy zmienił się ich nastrój w wyniku izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. **Żaden z ankietowanych nie zauważył zmian w swoim nastroju.**

Wykres 22. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?

Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że wszyscy respondenci zaobserwowali zmiany w zachowaniu swoich dzieci- **39,2%** zaznaczyło, że **ich dziecko stało się bardziej agresywne**, a **33,3%** wskazało, że **ich dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane**. Pozostałe 27,5% ankietowanych nie posiada dzieci.

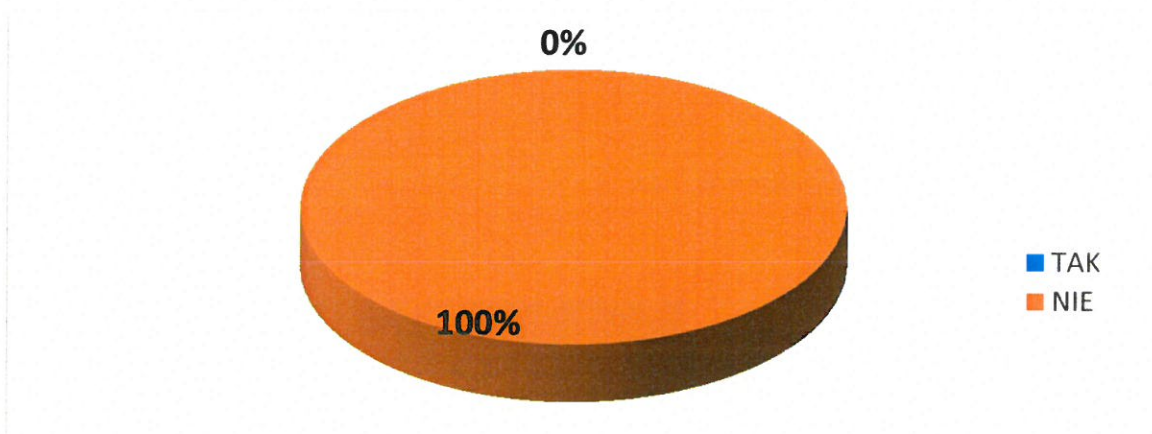
Wykres 23. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?

Jak wynika z najnowszego sondażu przeprowadzonego w czerwcu 2021 roku przez Centrum Badawczo-Rozwojowe BioStat® 22,9% Polaków deklaruje, że ograniczyło lub całkowicie zrezygnowało ze spożywania alkoholu podczas pandemii COVID-19. Równocześnie jednak do picia alkoholu w większych ilościach przyznaje się 10,9% uczestników sondażu. Zmian w zachowaniu dotyczącym picia alkoholu nie zauważyło 48,6% respondentów, natomiast 17,6% nie pije wcale³⁰.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Czernice Borowe zapytano ich czy w trakcie trwania pandemii COVID-19 zaobserwowali zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku- 100% badanych wskazało, że nie zaobserwowali takiej tendencji.

Wykres 24. Czy zaobserwowal/a Pan/Pani zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku w trakcie trwania pandemii COVID-19?

³⁰https://www.biostat.com.pl/zwyczajne_polakow_podczas_covid_19.php (data dostępu: 10.11.2021).

(data dostępu:

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Czernice Borowe

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na wsi są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 9 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Czernice Borowe. Grupa badana stanowiła 9 kobiet. Wszystkie badane to pracownice punktów.

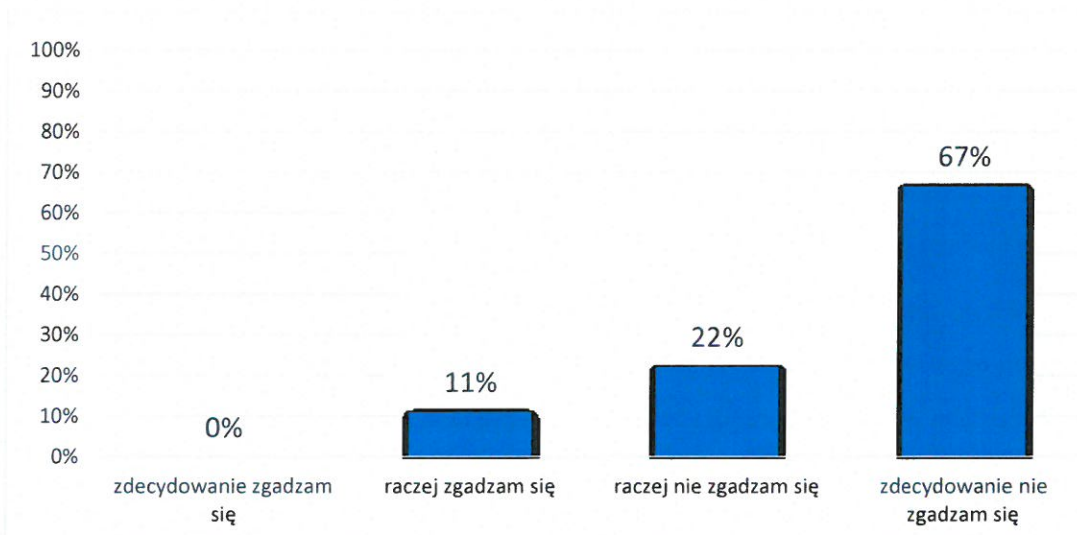
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

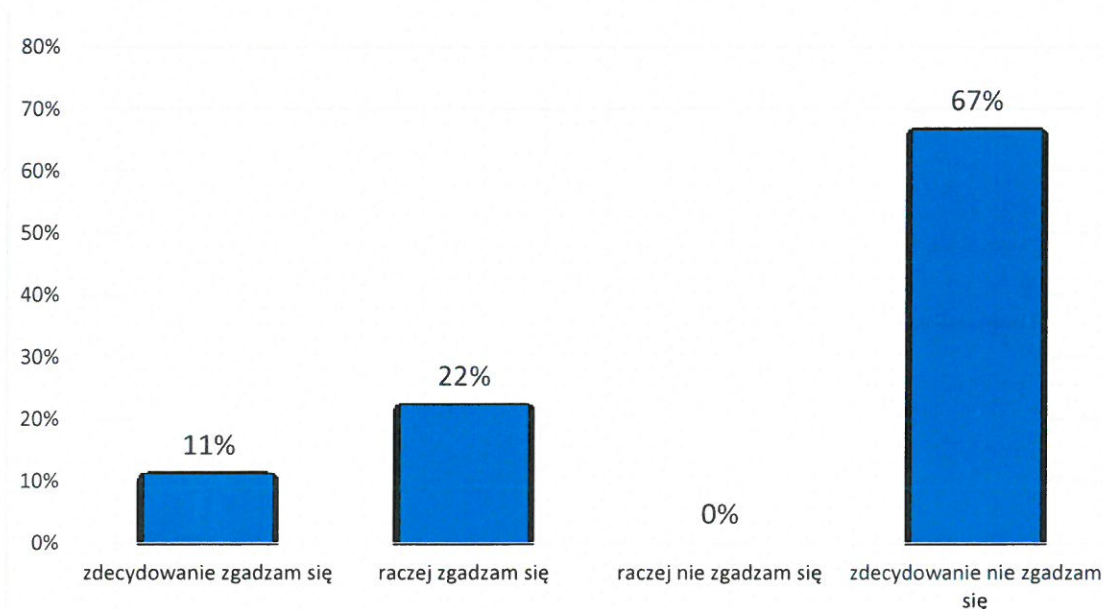
Prawie wszyscy sprzedawcy (łącznie 89%) wskazali że zdecydowanie lub raczej nie zgadzają się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Tym samym, 11% ankietowanych raczej nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

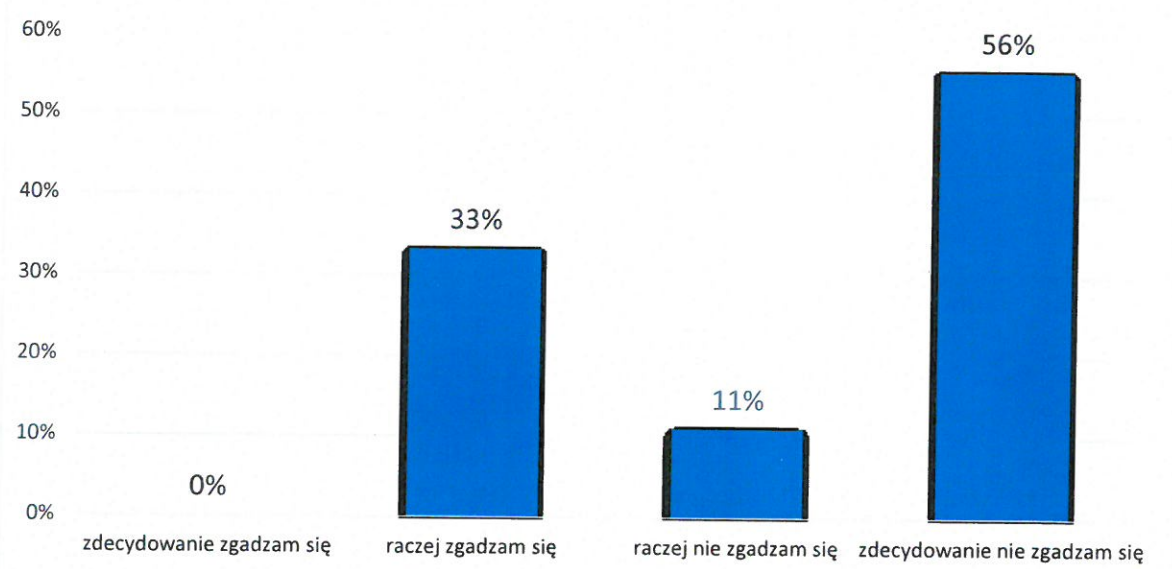
Tylko 1/3 badanych uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. Przeciwnego zdania jest aż 67% ankietowanych sprzedawców.

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

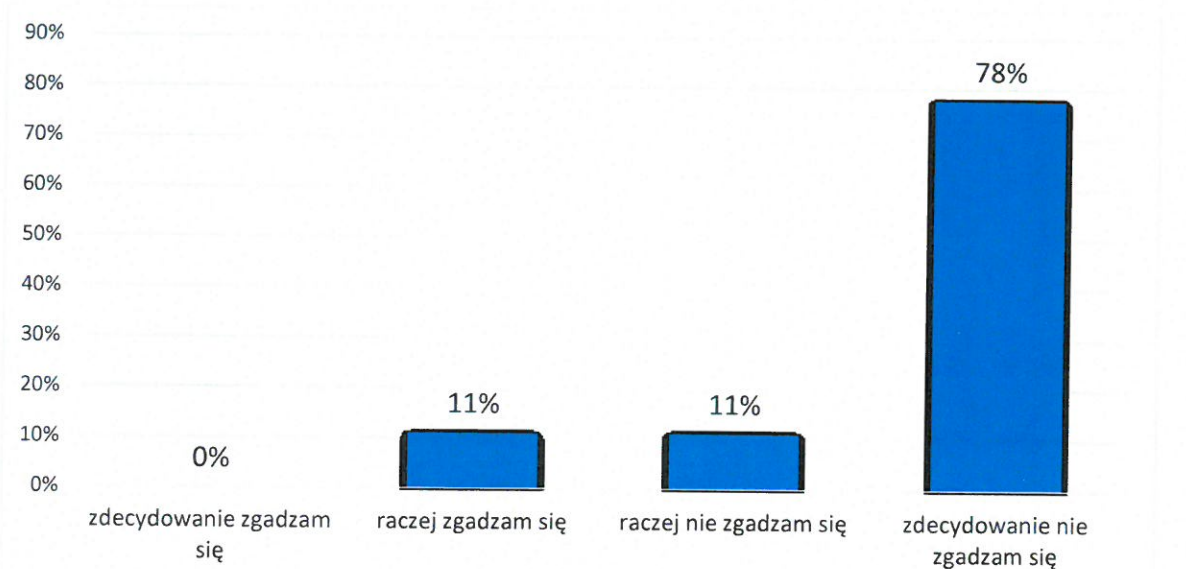
1/3 sprzedawców raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Przeciwnego zdania jest 67% ankietowanych.

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 89%³¹ sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

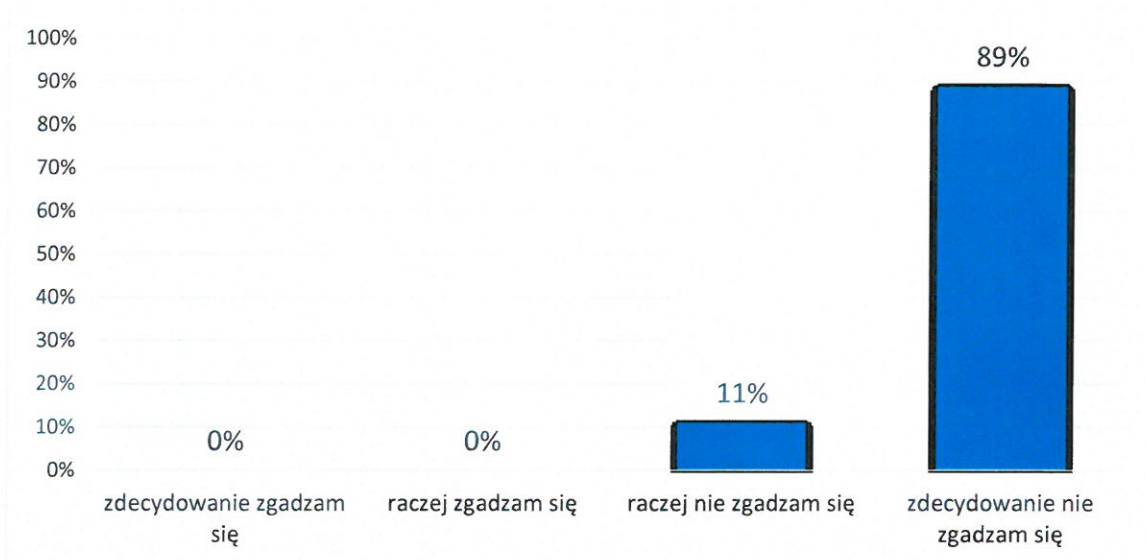
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

³¹ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

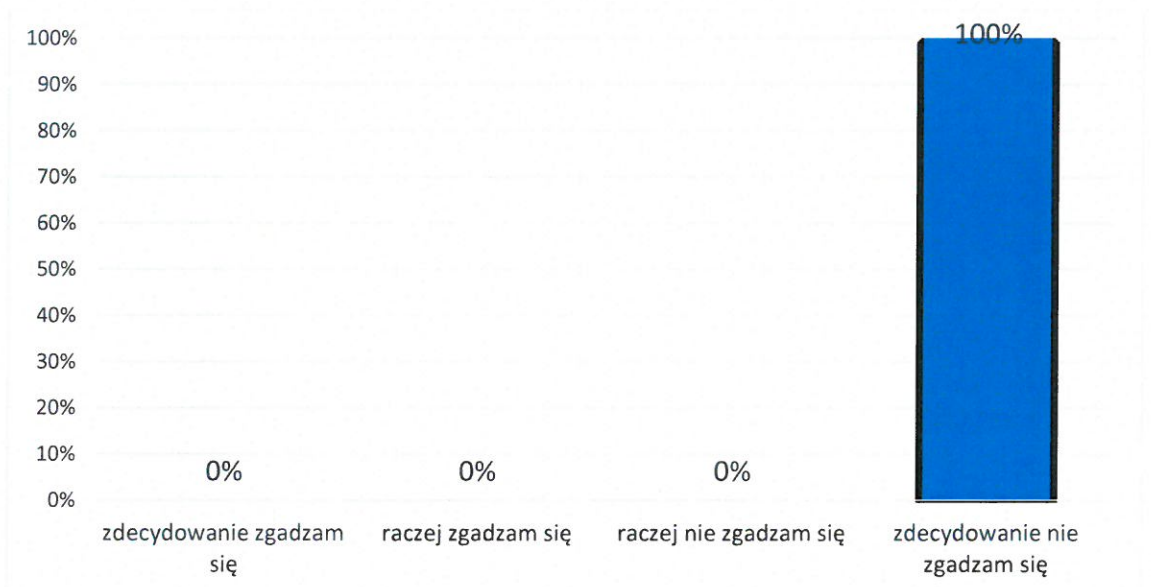
Prawie wszyscy (89%) sprzedawcy uważają, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

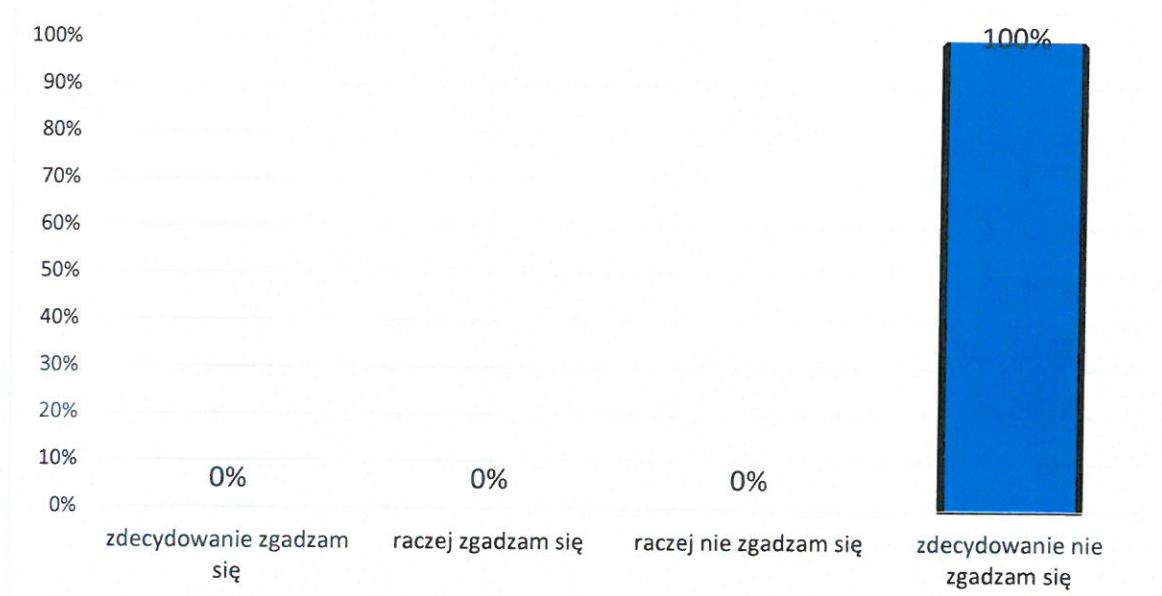
Wszyscy ankietowani odpowiedzieli, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

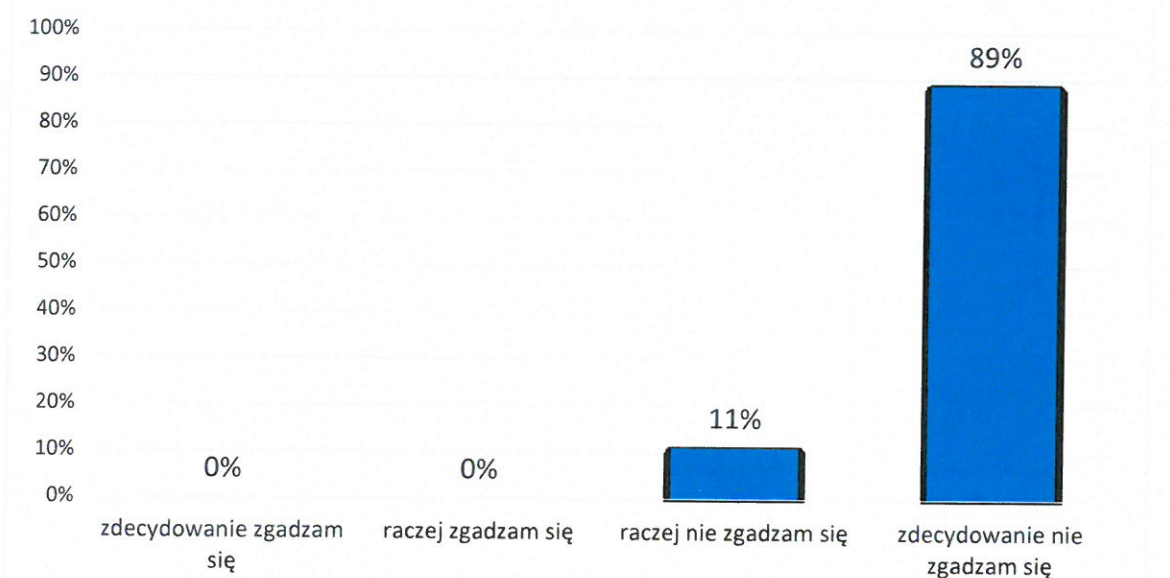
100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 31. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

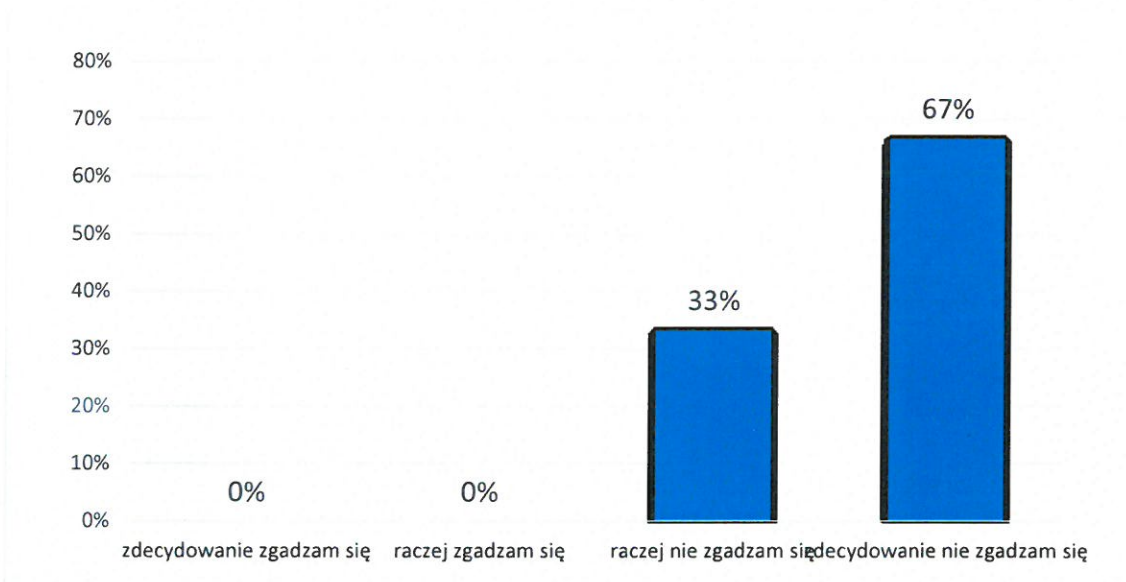
Łącznie wszyscy badani sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Czernice Borowe uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 32. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

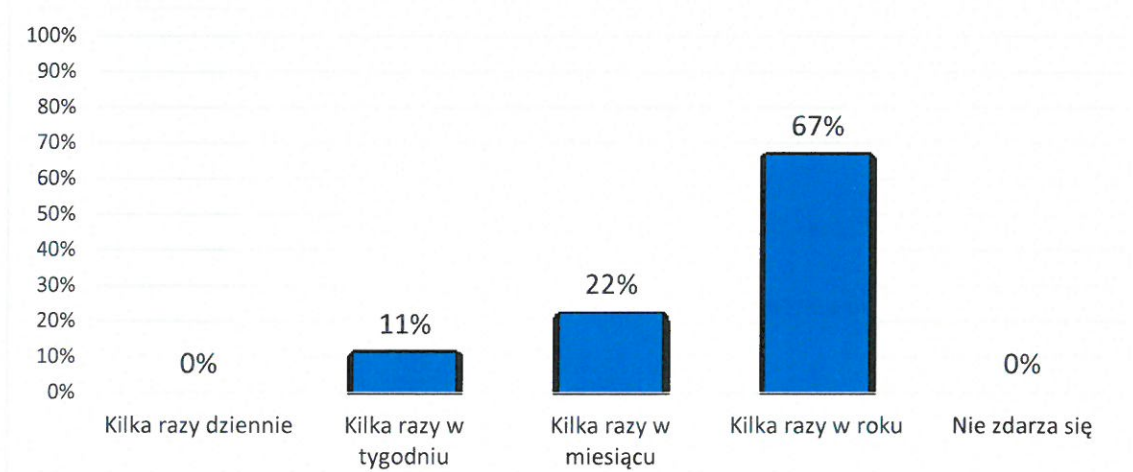
100%³² badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się zbyt duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Wykres 33. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Czernice Borowe deklarują najczęściej, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (67%). Kolejno respondenci wskazali, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w miesiącu (22%) oraz kilka razy w tygodniu (11%). Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie nie są podejmowane na terenie gminy dość często, jednakże w niektórych punktach może być to zauważalny problem.

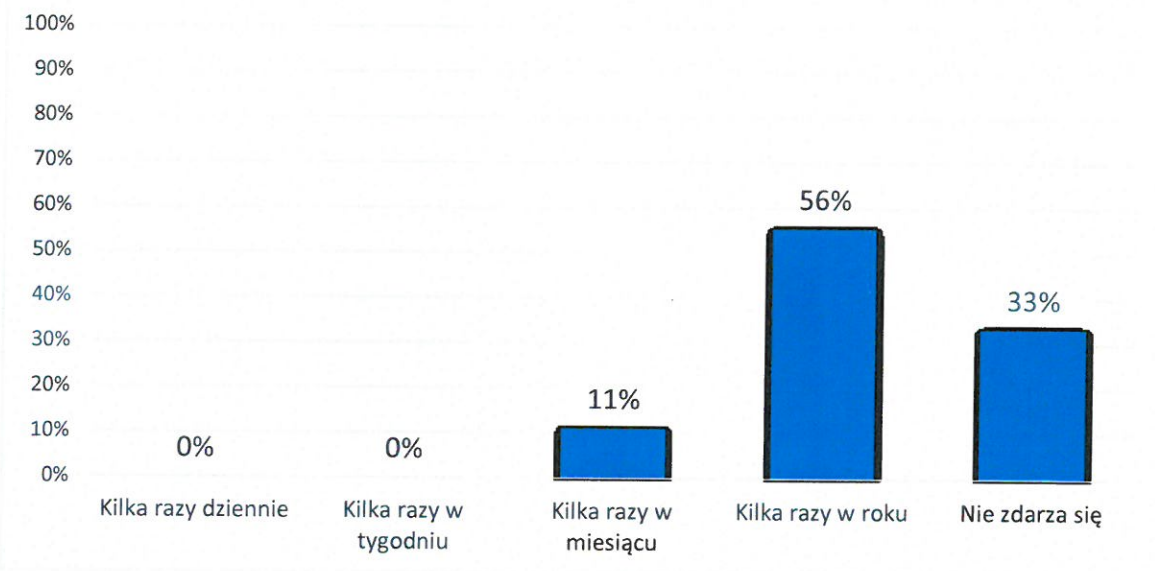
Wykres 34. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

³² Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

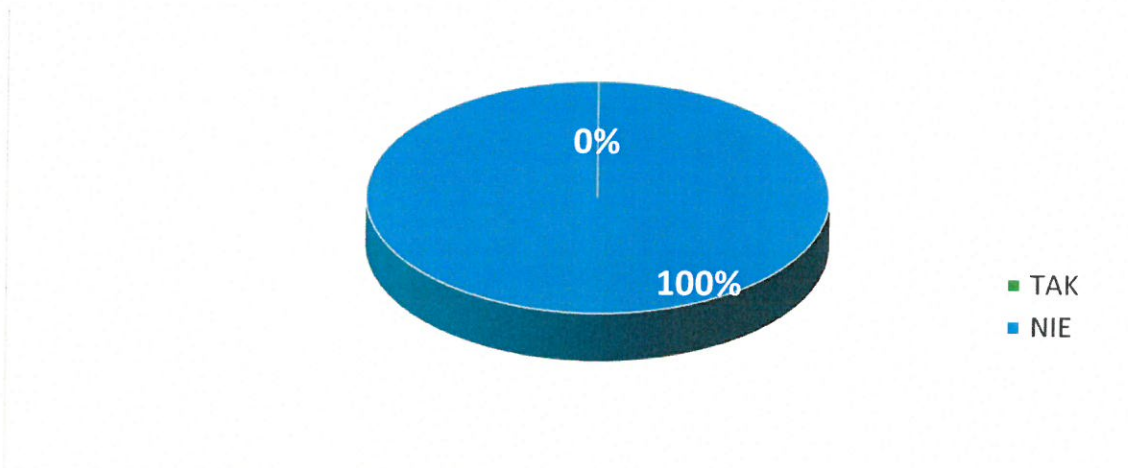
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w większości sklepów również nie wydaje się być częstym zjawiskiem- **56%** badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się **kilka razy w roku**, **33%**, że **nie zdarzają się nigdy**, a **11%**, że **zdarzają się kilka razy w miesiącu**.

Wykres 35. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

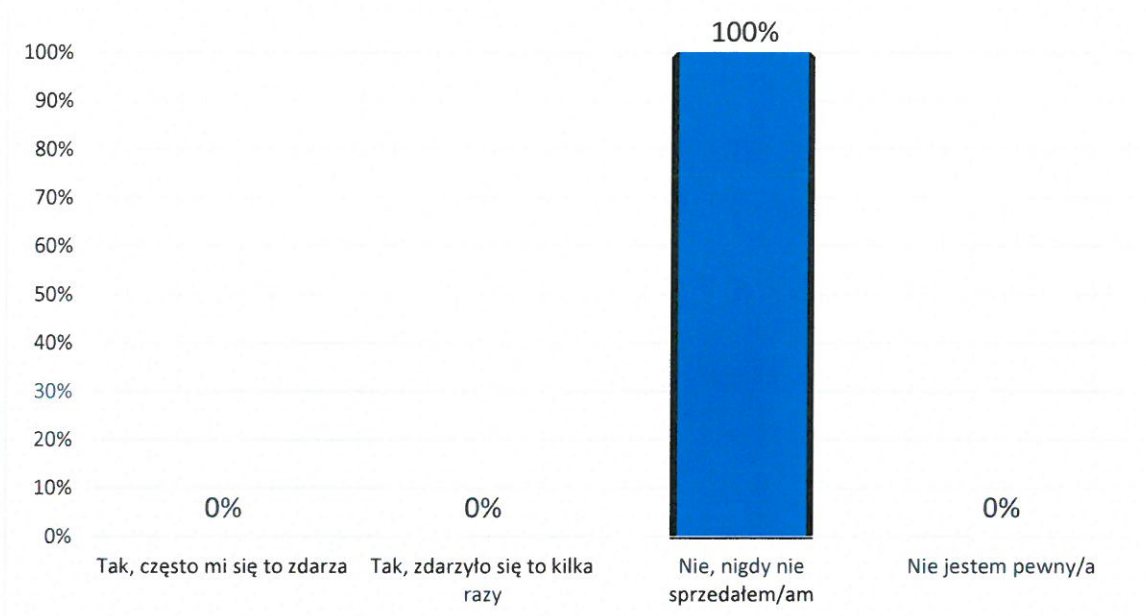
Żaden ze sprzedawców nie wskazał, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy w obrębie sklepu, w którym pracuje doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu.

Wykres 36. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

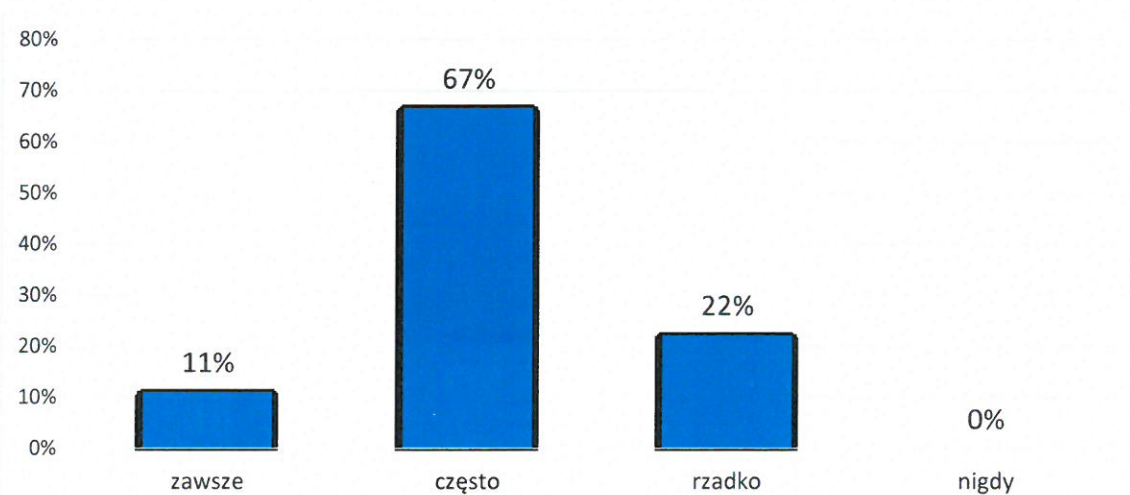
Wszyscy badani sprzedawcy **deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia.**

Wykres 37. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

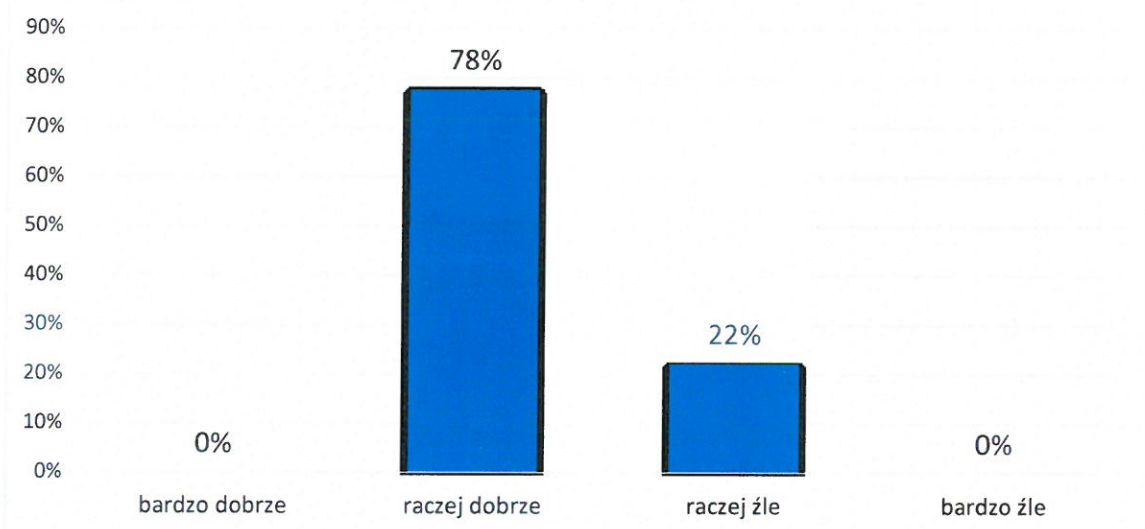
W przypadku wątpliwości, co do wieku, **67% badanych twierdzi, że często sprawdza dowody potwierdzające wiek, 11% robi to zawsze, natomiast 22%- rzadko.** Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Wykres 38. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

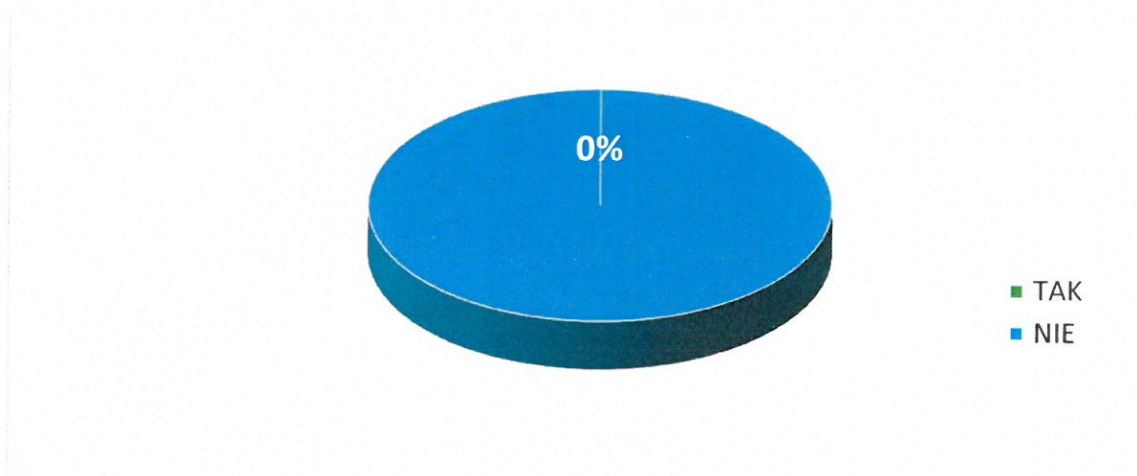
Kolejne badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Czernice Borowe. **Większość, bo 78% badanych oceniło jej raczej dobrze, a 22% raczej źle.**

Wykres 39. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to żaden z ankietowanych nie zauważył takiej tendencji.

Wykres 40. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?

Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Czernice Borowe

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Przeprowadzone badania wśród dzieci i młodzieży szkolnej miały na celu diagnozę:

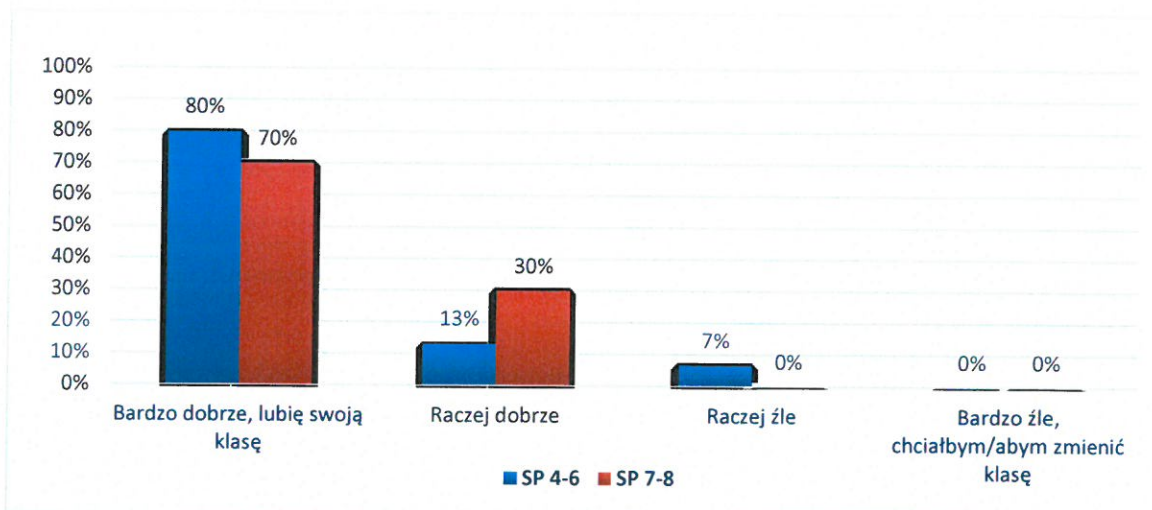
- postaw i przekonań wobec alkoholu,
- postaw i przekonań wobec wyrobów nikotynowych
- postaw i przekonań wobec narkotyków i dopalaczy;
- form spędzania czasu wolnego;
- przemocy rówieśniczej;
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną i relacje z rówieśnikami.

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych w Gminie Czernice Borowe.

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

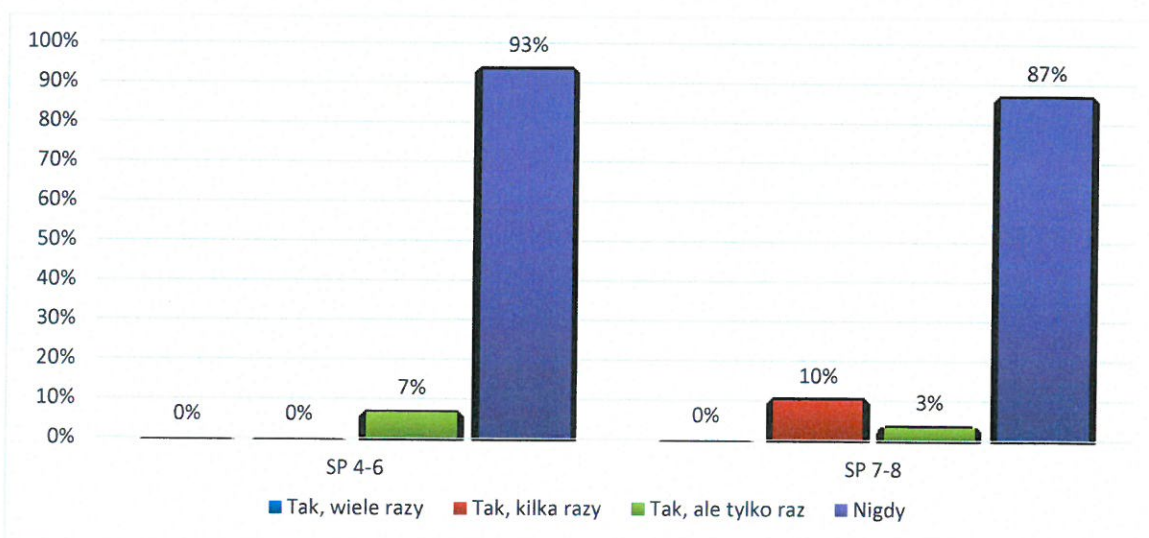
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są bardzo zadowalające: uczniowie dobrze czują się w swoich klasach (SP 4-6- 93%, SP 7-8- 100%³³). Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 7% uczniów klas 4-6 przeciwne określa swoje odczucia.

Wykres 41. Jak czujesz się w swojej klasie?

Uczniowie najmłodszych klas w sporej części nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6 –93%). Ci z uczniów klas 4-6, którzy już wagarowali wskazują, że robili to tylko raz (7%). W przypadku klas starszych odsetek uczniów, którzy nigdy nie byli na wagarach jest nieco niższy- 87%. 3% z nich wagarowało tylko raz, a 10% kilka razy.

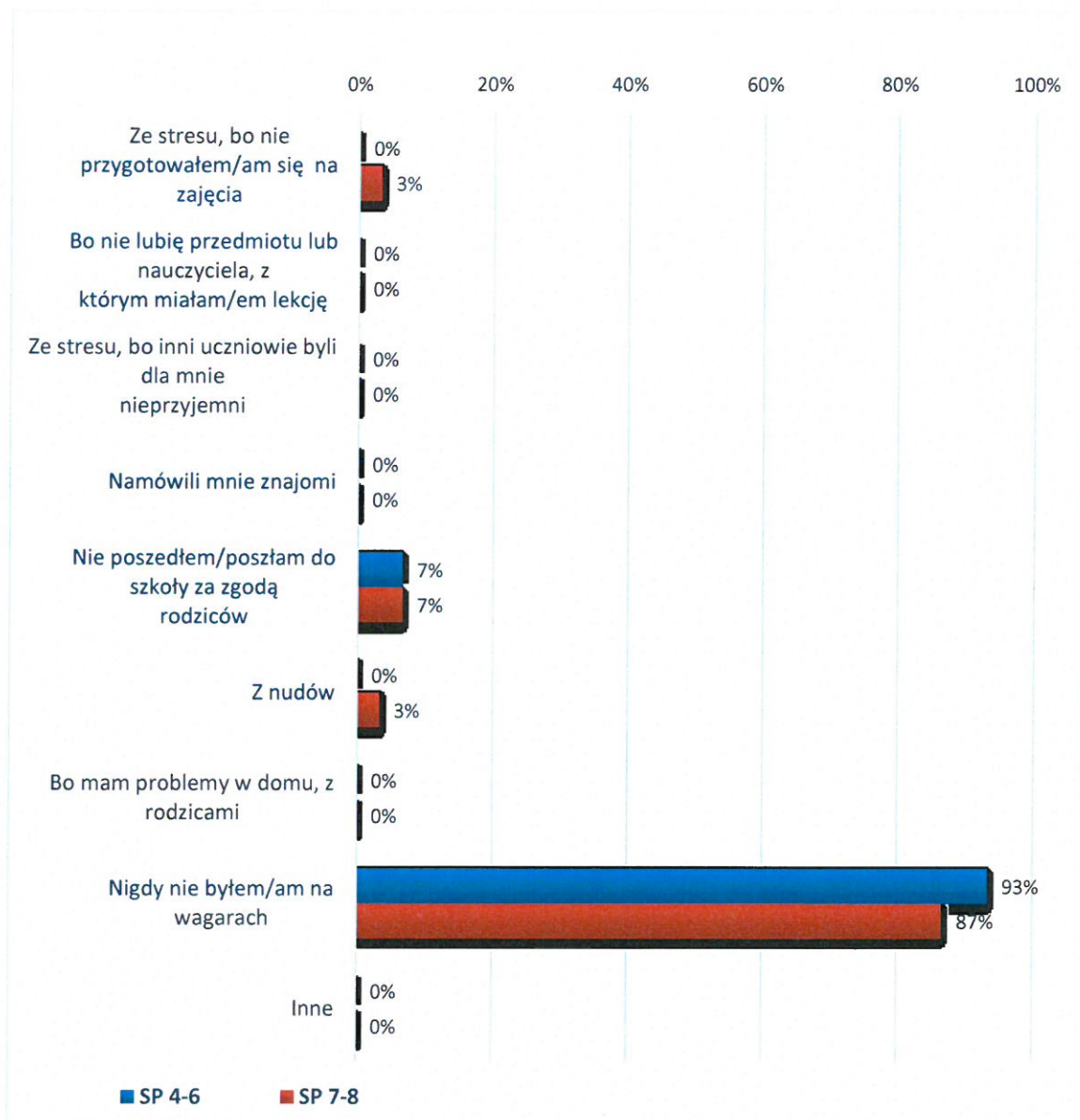
Wykres 42. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?

³³ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

Poza tym, jak często uczniowie wagarują, istotnie wydają się być także powody, dla których decydują się to robić³⁴. Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Czernice Borowe **najczęściej nie chodzą do szkoły za zgodą rodziców (SP 4-6- 7%; SP 7-8- 7%)**. **Starsi uczniowie opuszczają lekcje także ze stresu, ponieważ nie przygotowali się na zajęcia (SP 7-8- 3%)** oraz **z nudów (SP 7-8- 3%)**. Szczegółowy rozkład odpowiedzi uczniów na temat przyczyn wagarowania przedstawia poniższy wykres.

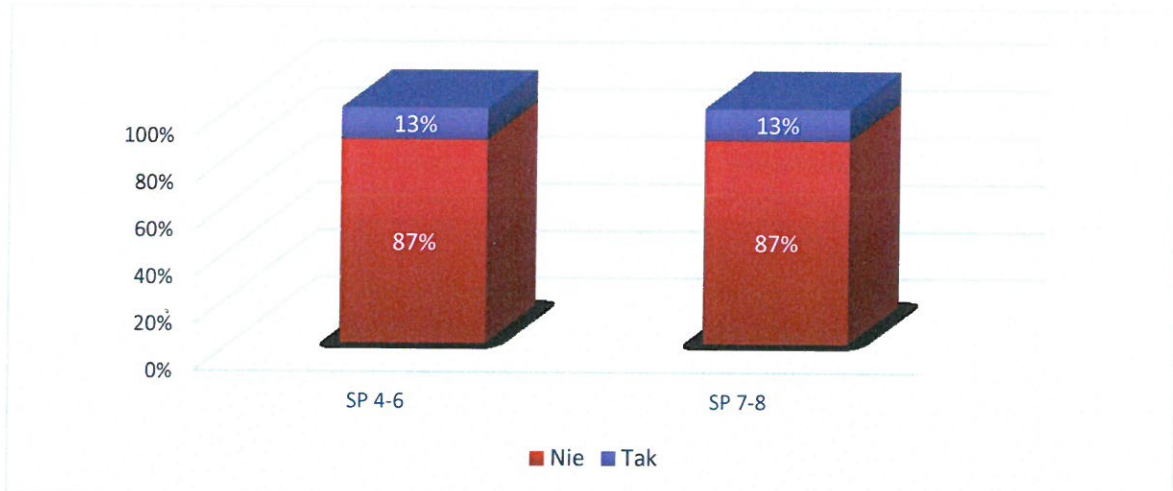
Wykres 43. Powody wagarowania.

³⁴ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

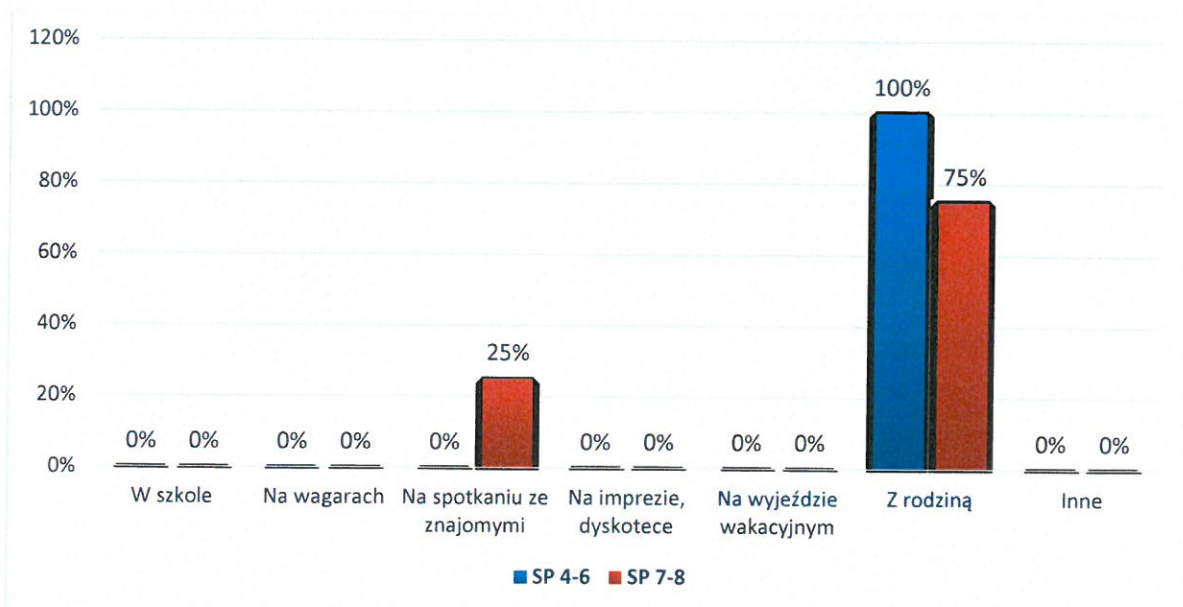
Inicjację alkoholową ma za sobą **13% uczniów klas 4-6** oraz **13% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej.**

Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

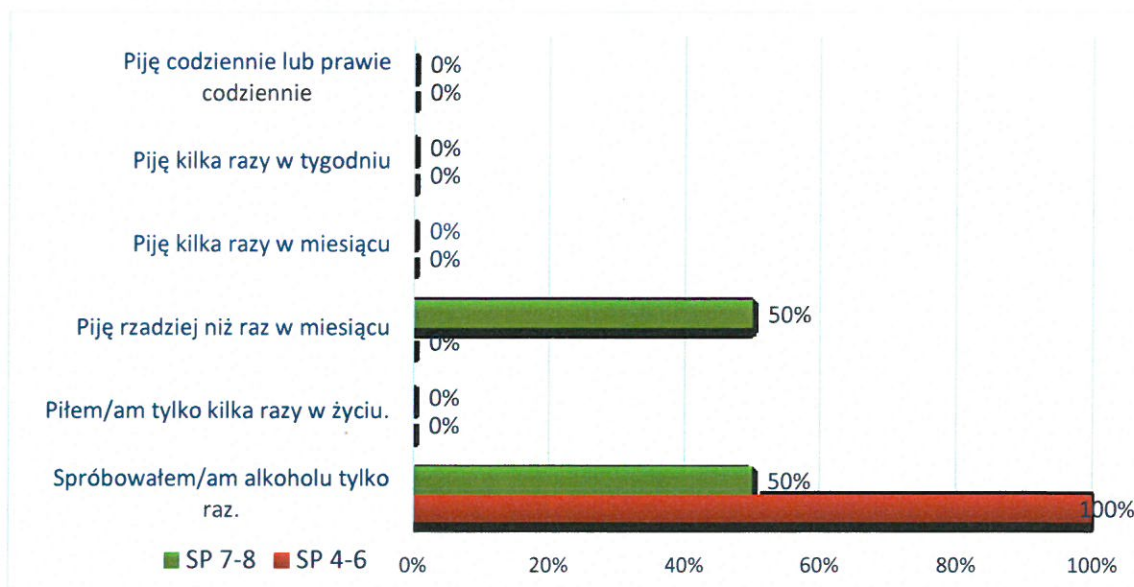
Najczęściej deklarowanymi okolicznościami inicjacji alkoholowej uczniów, którzy spożywali już alkohol są: **w towarzystwie rodziny** (SP 4-6- 100%; SP 7-8 – 75%) oraz **na spotkaniu ze znajomymi** (SP 7-8 – 25%). Wskazywać to może na przyzwolenie dorosłych na picie przez młodych ludzi napojów alkoholowych.

Wykres 45. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

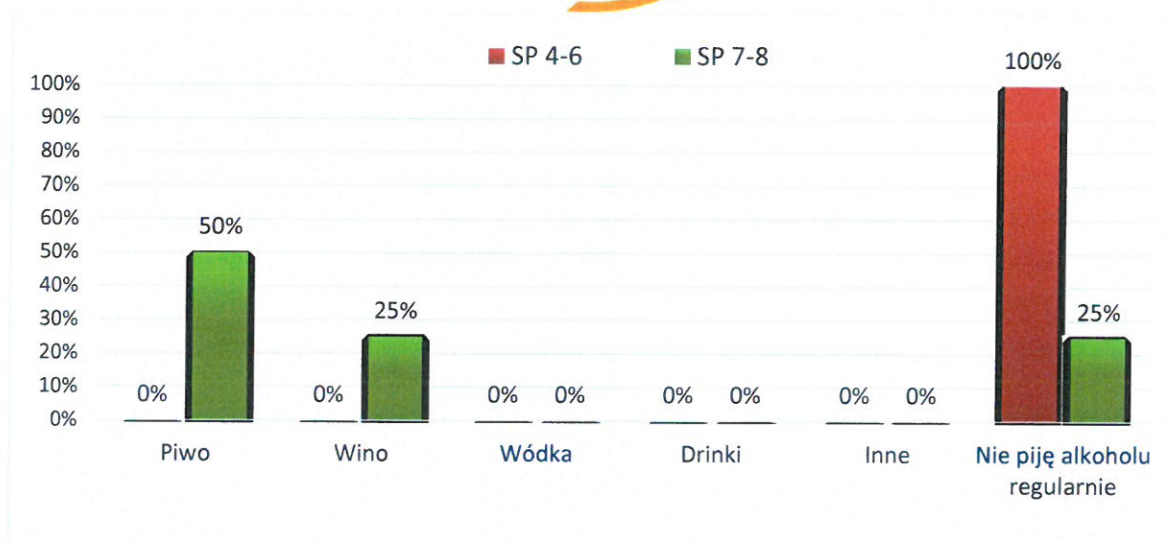
Oprócz okoliczności inicjacji ważne jest także to, **jak często** młodzi ludzie sięgają po alkohol. Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, najczęściej pojawiała się odpowiedź, która odnosiła się do **jednorazowego (SP 4-6- 100%; SP 7-8 – 50%) spożycia alkoholu**. Nie należy jednak bagatelizować faktu, że połowa uczniów klas 7-8, którzy mają za sobą inicjację alkoholową wskazało, że pije alkohol rzadziej niż raz w miesiącu.

Wykres 46. Jak często pijesz alkohol?

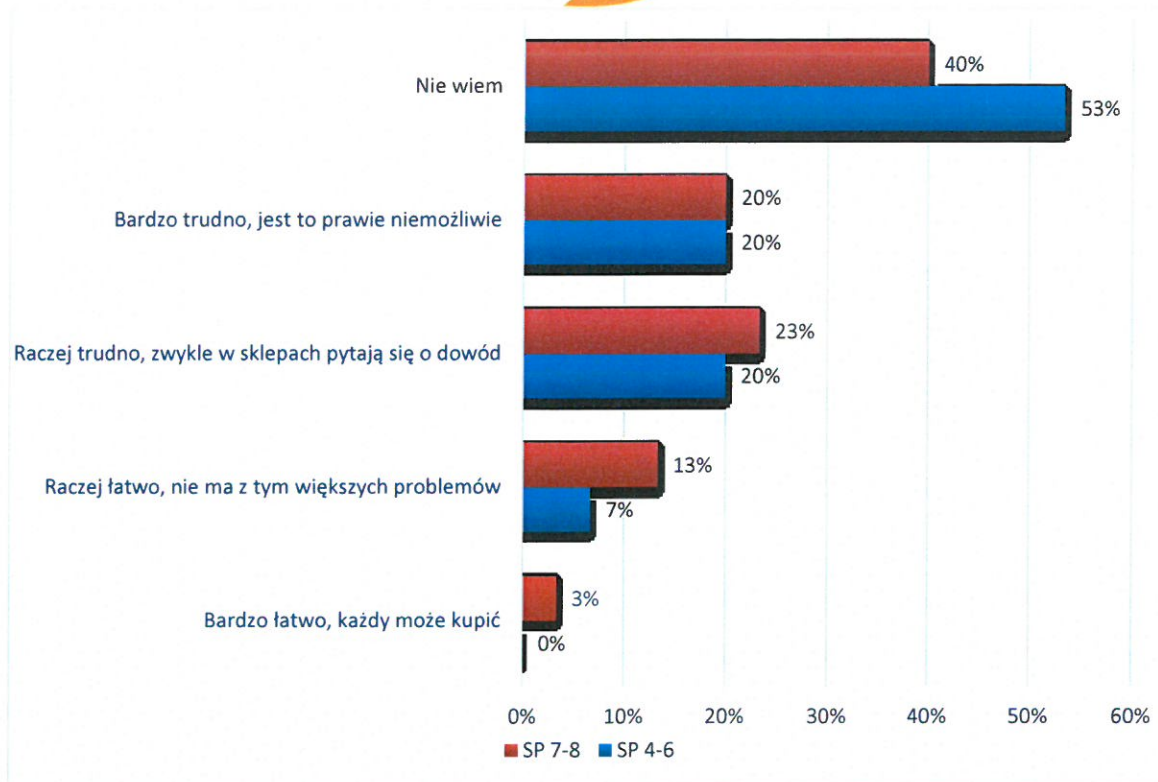
Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu- jak wynika z deklaracji młodszych uczniów, nie spożywają oni alkoholu regularnie (SP 4-6 – 100%). Jeżeli chodzi o starszych uczniów, to najczęściej wybierają oni **piwo** (SP 7-8- 50%) oraz **wino** (SP 7-8- 50%). 1/4 uczniów klas 7-8 również odpowiedziała, że **nie pije regularnie** alkoholu.

Wykres 47. Rodzaj spożywanego alkoholu.

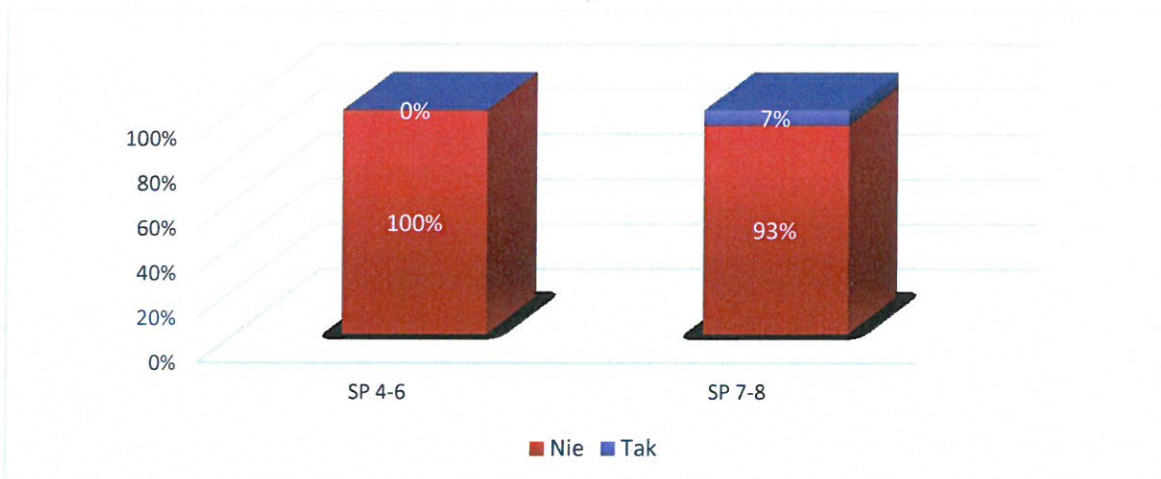
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że **53% uczniów klas 4-6 oraz 40% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **7% uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8 twierdzi, że jest to raczej lub bardzo łatwe**, a łącznie **40% uczniów klas 4-6 oraz 43% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to trudne lub bardzo trudne.** Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Wykres 48. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

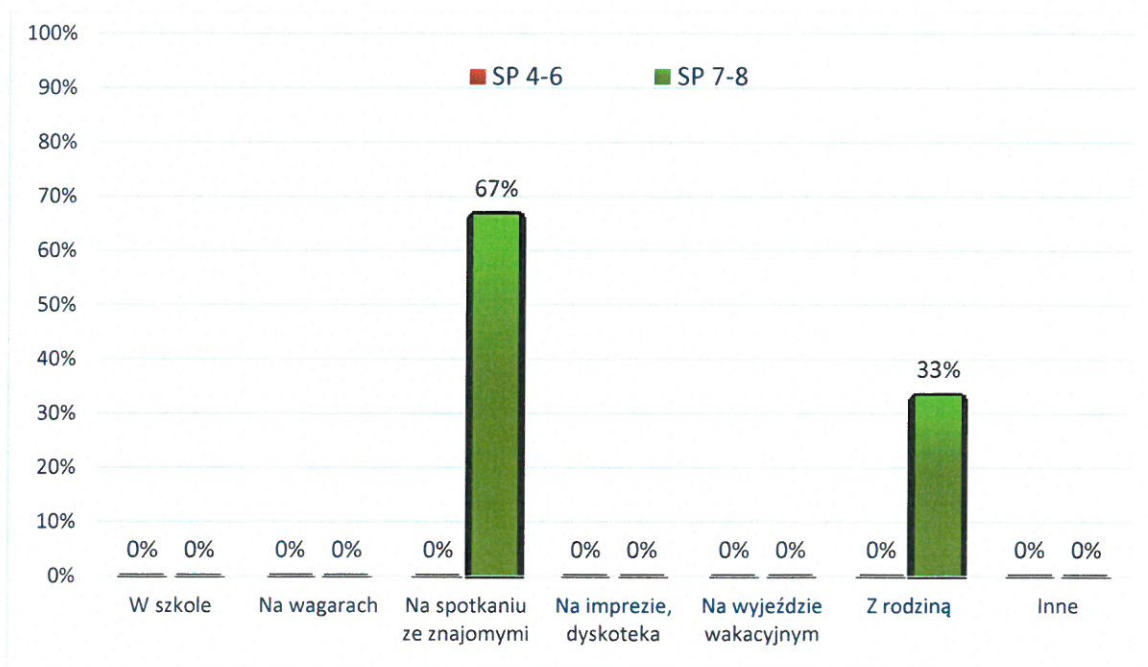
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów z Gminy Czernice Borowe czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 7% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej.**

Wykres 49. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?

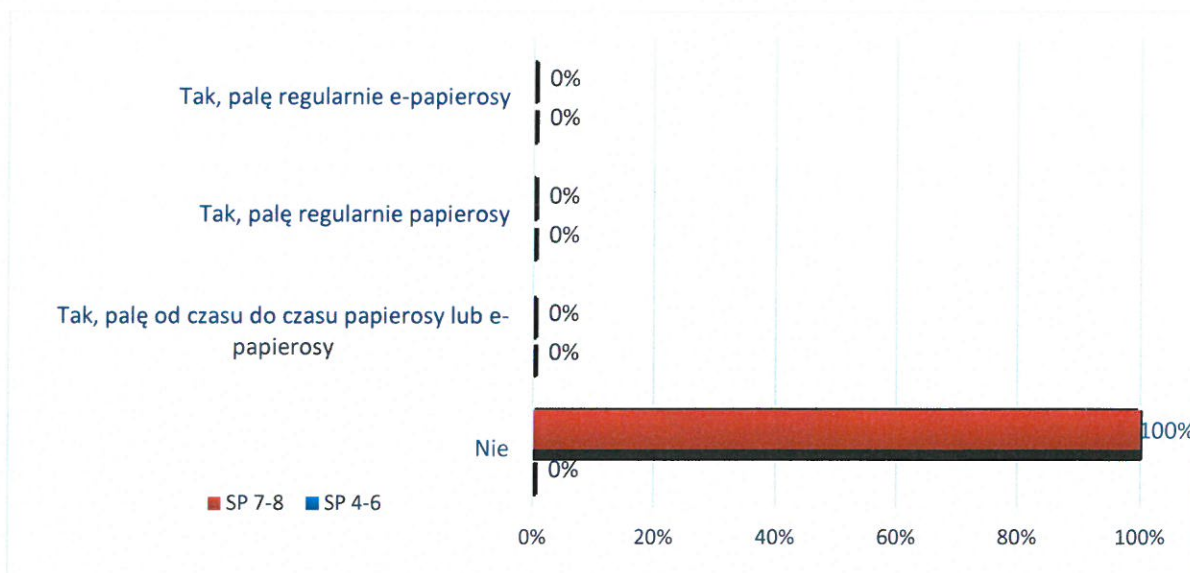
Najczęściej wskazywaną przez starszych uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową **okolicznością zapalenia pierwszego było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8 –67%) oraz towarzystwo rodziny (SP 7-8 –33%).**

Wykres 50. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

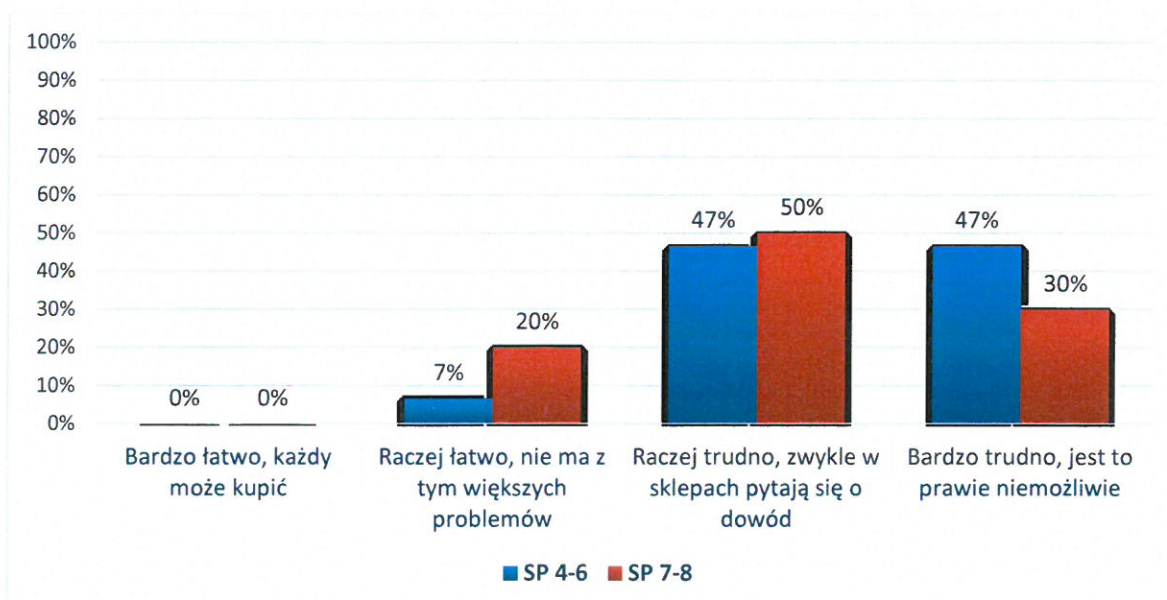
Żaden z uczniów klas 7-8, którzy mają za sobą inicjację nikotynową aktualnie nie pali papierosów.

Wykres 51. Czy obecnie palisz papierosy?

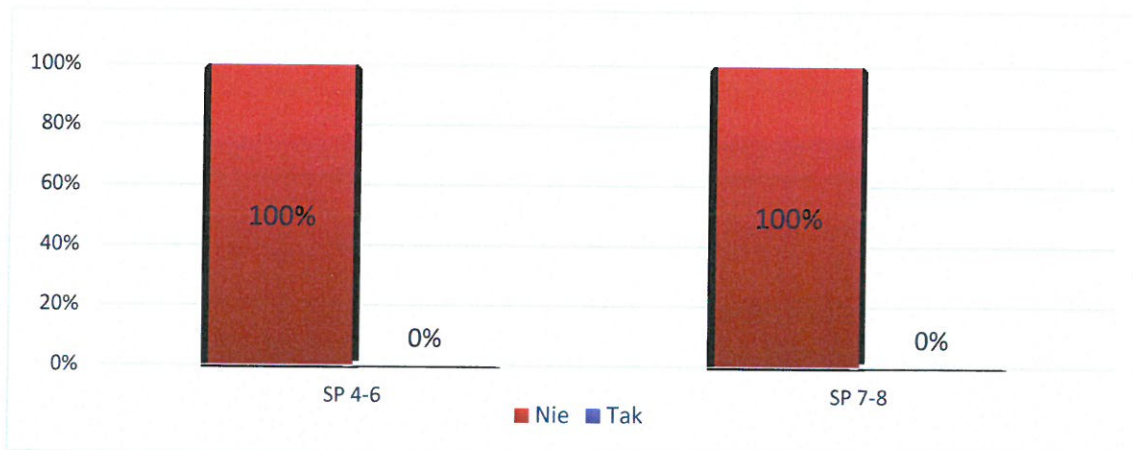
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Łącznie 93% uczniów młodszych i 80% uczniów starszych klas szkół podstawowych oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest raczej lub bardzo trudny.** Pozostali uczniowie uznali, że jest to raczej łatwe.

Wykres 52. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

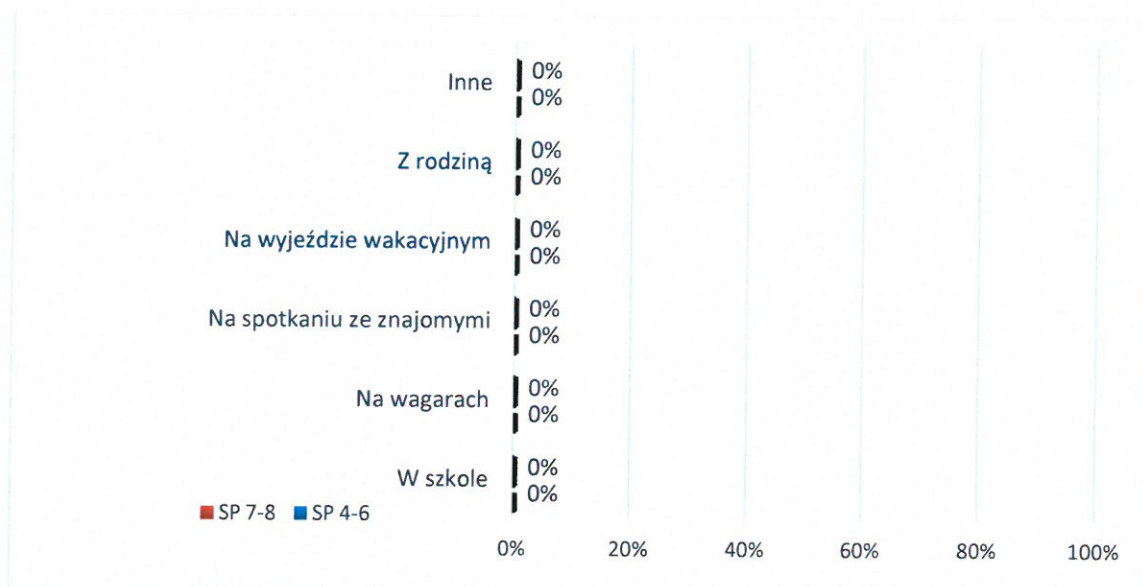

Jak wynika z deklaracji uczniów szkół podstawowych- nie przejawiają oni problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków.

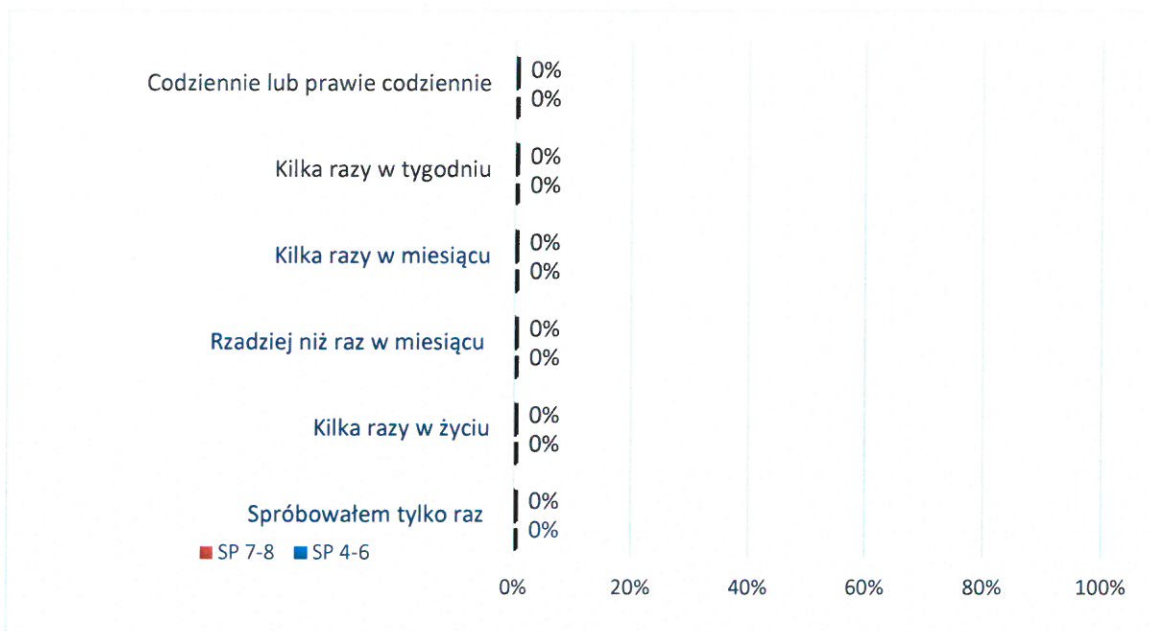
Wykres 53. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

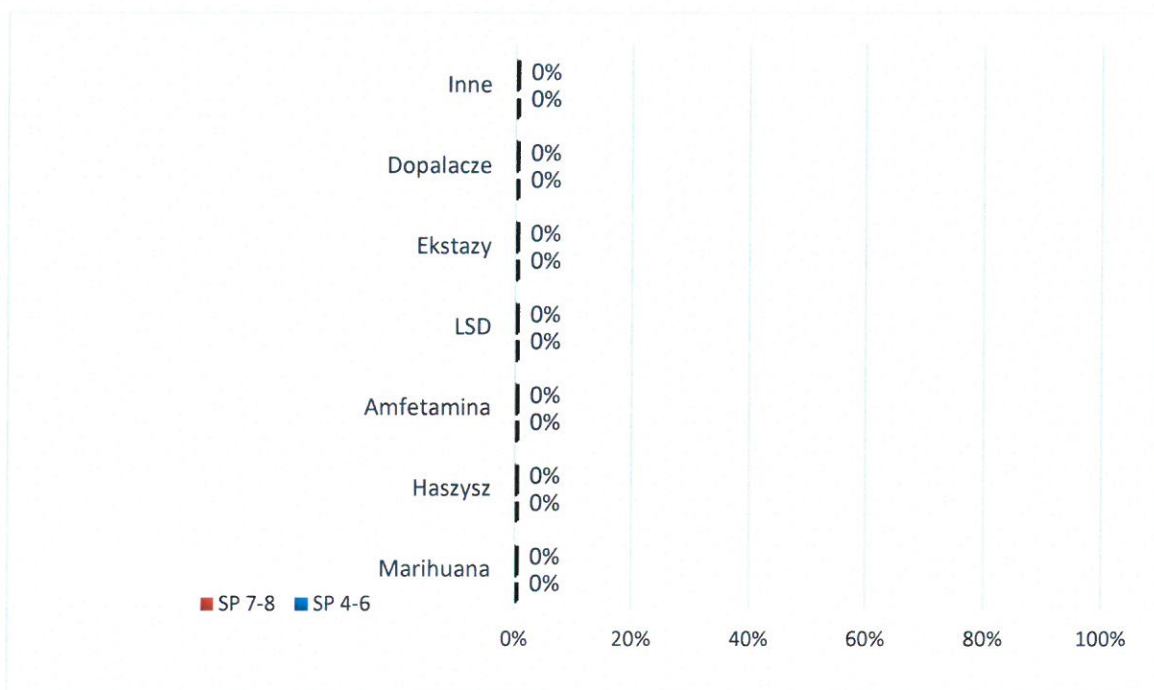
Wykres 54. W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?

Wykres 55. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?

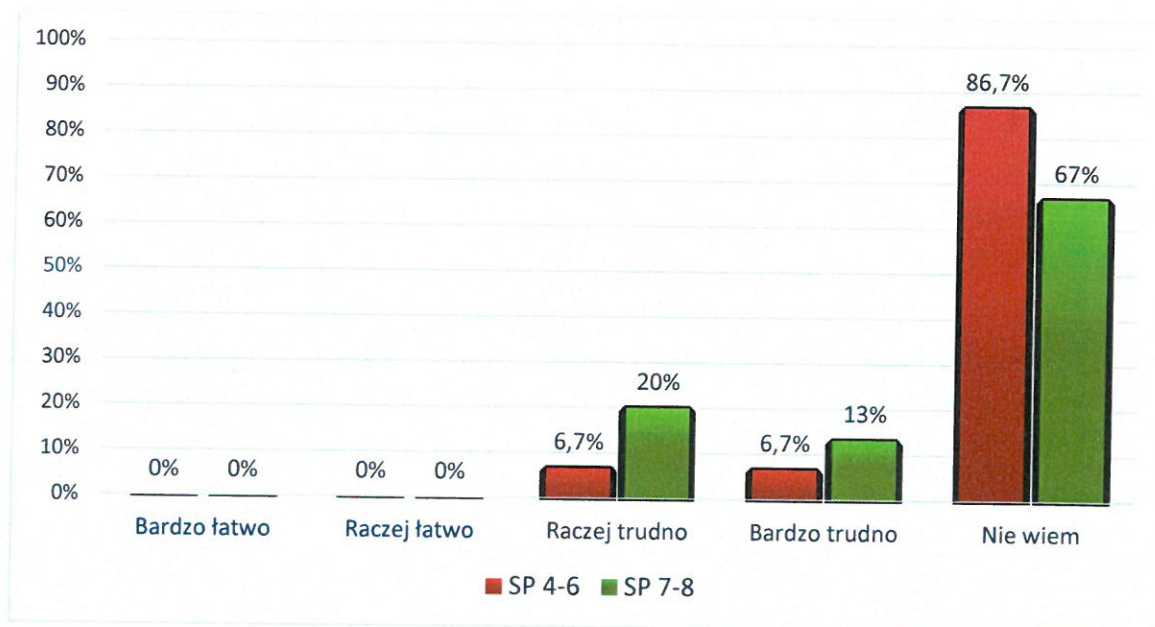

Wykres 56. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś?

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 – 86,7%; SP 7-8 – 67%). Natomiast, **13,4%** uczniów klas 4-6 oraz **33%** uczniów klas 7-8 twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi byli już zainteresowani zakupem narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 57. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Postawy młodzieży wobec substancji psychoaktywnych oraz opinie na temat ich działania są istotne ze względu na to, że wpływają na decyzje co do ich używania. Wyniki badań wskazują, że uczniowie prezentują wysoki poziom wiedzy na temat skutków i konsekwencji, jakie niesie za sobą zażywanie substancji psychoaktywnych. Szczegółowe wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.

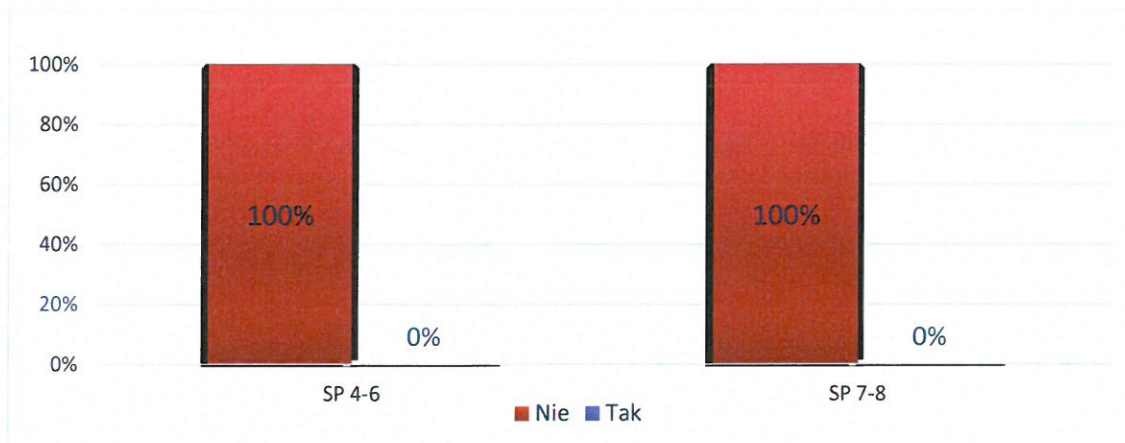
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	7%	53%	13%	27%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	0%	6,7%	26,7%	66,7%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	66,7%	6,7%	6,7%	20%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	0%	0%	13%	87%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7%	0%	13%	80%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	0%	33%	20%	47%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	0%	0%	7%	93%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	73%	27%	0%	10%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	0%	13,3%	13,3%	73,3%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	0%	0%	27%	73%

Tabela 13. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	20%	40%	10%	30%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	6,7%	16,7%	26,7%	50%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	47%	20%	20%	13%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3%	0%	17%	80%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	7%	3%	10%	80%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	17%	3%	30%	50%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	0%	7%	13%	80%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	57%	30%	0%	13%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	3%	7%	23%	67%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	0%	0%	10%	90%

Niepokoi jednak fakt, że badani uczniowie nie mają wiedzy na temat instytucji, które świadczą pomoc osobom uzależnionym. Należy zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji w tym zakresie wśród dzieci i młodzieży ze szkół na terenie Czernice Borowe.

Wykres 58. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

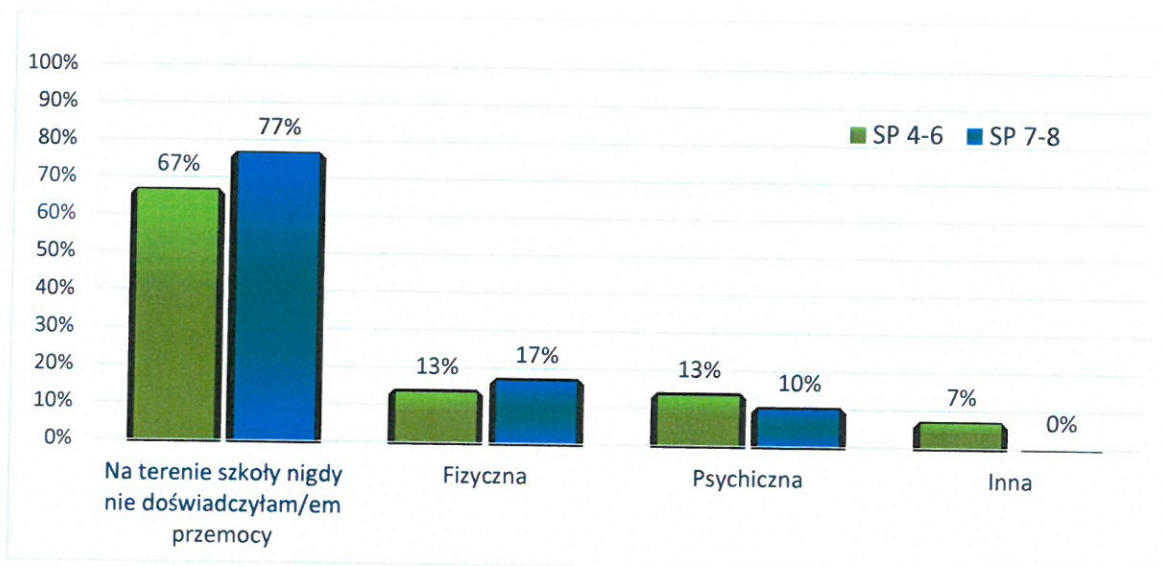
Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Gminy Czernice Borowe pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

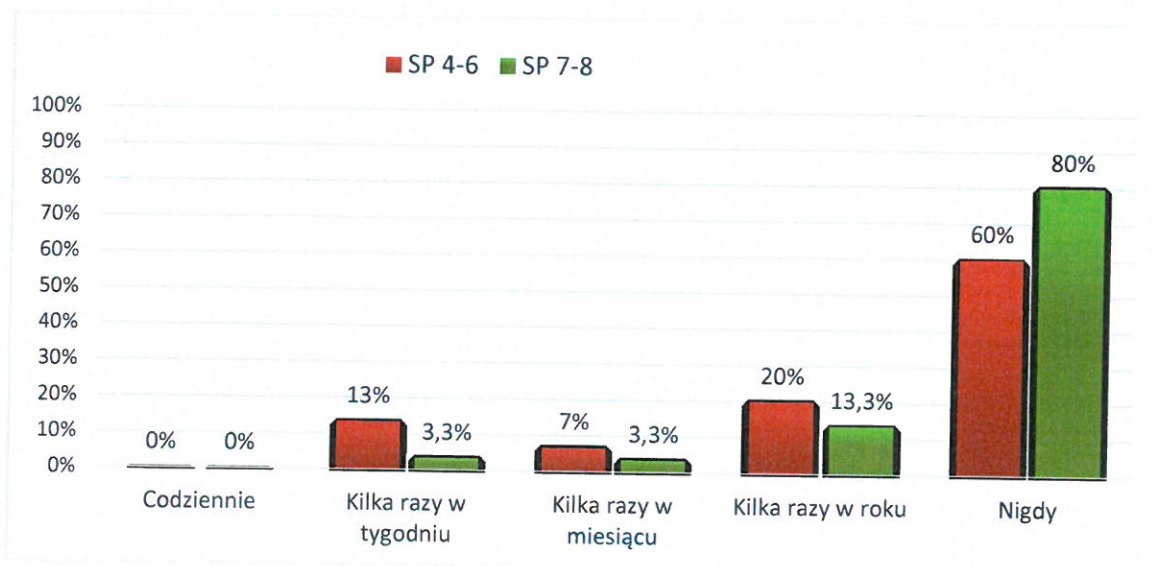
Jeżeli chodzi, o młodszych uczniów, to 67% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 13% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 13% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 7% innych form przemocy. W przypadku starszych uczniów, 77% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 17% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 10% przemocy psychicznej.

W kolejnym pytaniu 60% uczniów klas 4-6 oraz 80% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów. Część uczniów przyznaje, że kilka razy w roku (SP 4-6 – 20%; SP 7-8 – 13,3%) oraz kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 3,3%) doświadczają w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadczą przemocy rówieśniczej w szkole nawet kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 3,3%).

Wykres 59. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

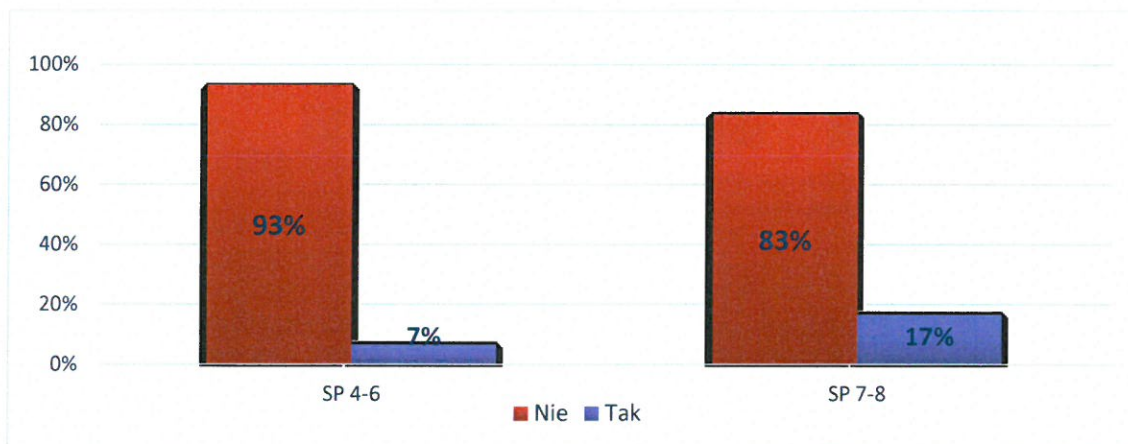
Wykres 60. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Poważny problem wśród dzieci i młodzieży, zarówno w zakresie zdrowia psychicznego, jak i funkcjonowania szkolnego, rodzinnego i rówieśniczego stanowią również samouszkodzenia. W ostatnich latach odnotowano rosnącą liczbę młodocianych zgłaszających się do placówek służby zdrowia z powodu różnych form autoagresji. Różnorodność form i funkcji, jakie pełnią samouszkodzenia, powoduje, że obszar ten stanowi duże wyzwanie dla osób zaangażowanych w opiekę oraz leczenie dzieci i młodzieży.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Czernice Borowe może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, co zauważają ich rówieśnicy. Już **7% młodszych uczniów** oraz **17% starszych uczniów** deklaruje, że zaobserwowali w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne.

Wykres 61. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?

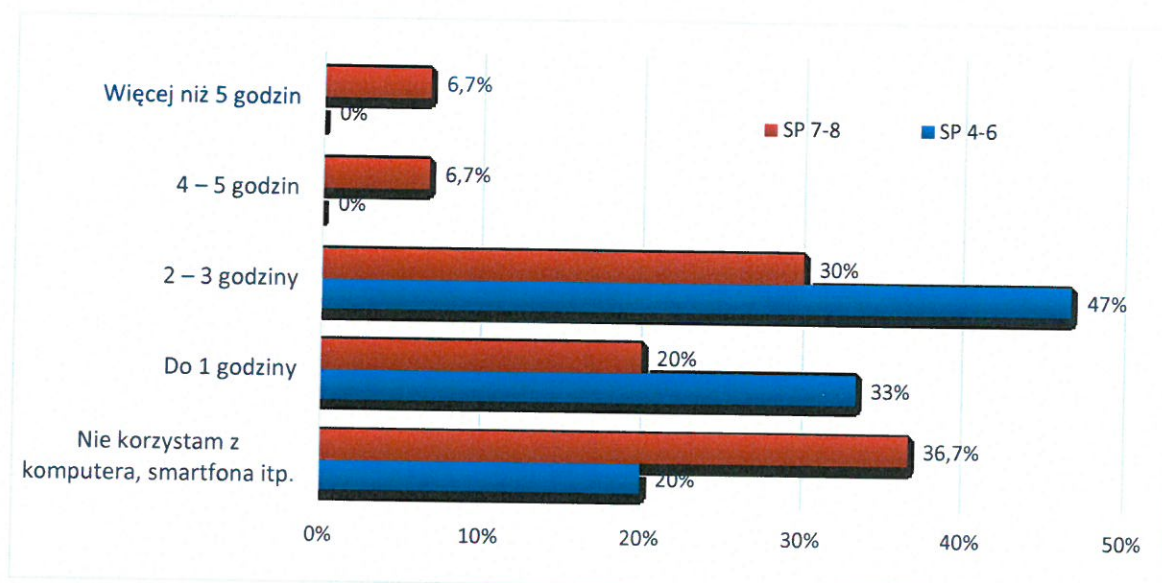

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)³⁵.

³⁵L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

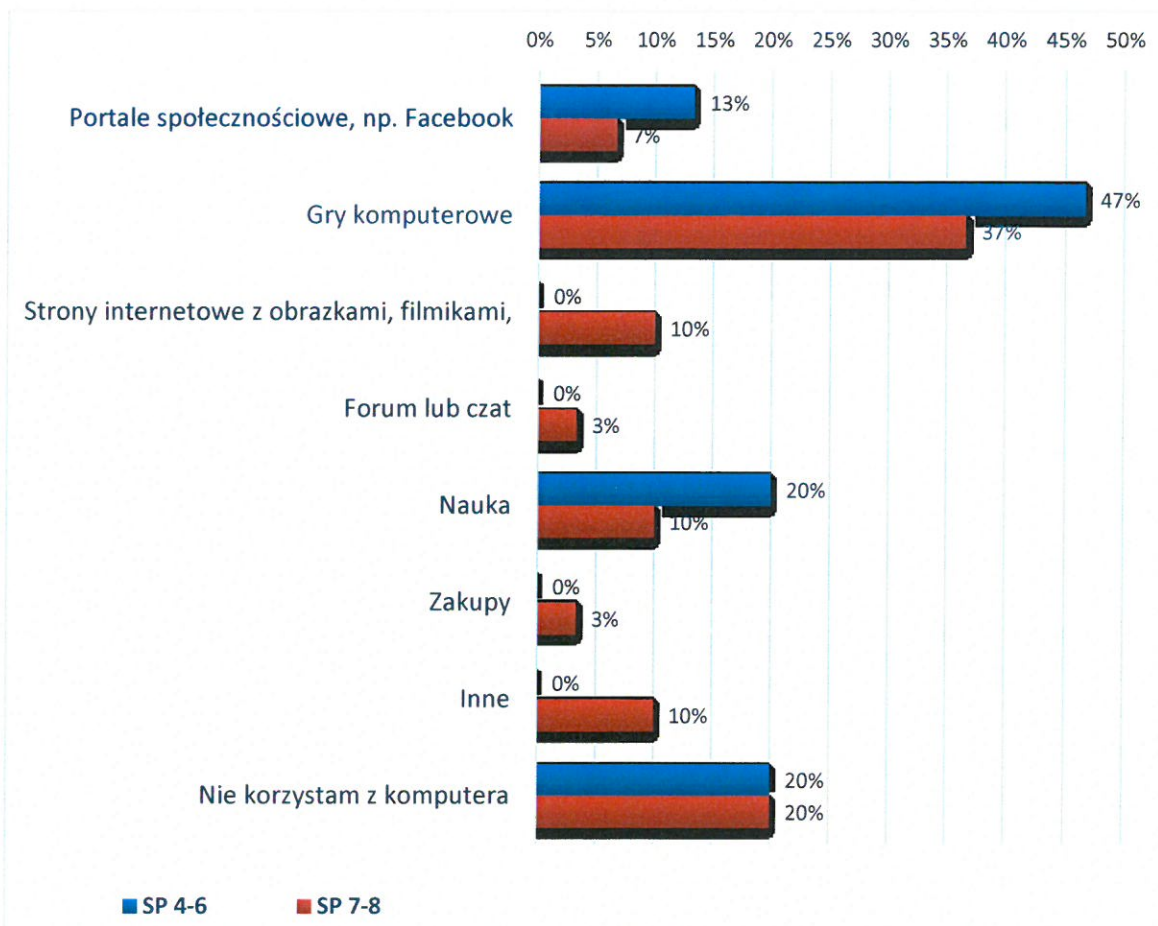
Większość uczniów szkoły podstawowej spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 – 47%; SP 7-8 – 30%). Poza tym, 33% młodszych uczniów oraz 20% starszych uczniów korzysta z komputera maksymalnie godzinę dziennie. Jednakże, 13,4% uczniów klas 4 klas 7-8 deklaruje, że spędza przed komputerem powyżej 4 godzin dziennie. W praktyce może to oznaczać, że po przyjeździe do szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu. Pozostałe 20% uczniów klas 4-6 i 36,7% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie korzysta z komputera.

Wykres 62. Częstotliwość korzystania z komputera.

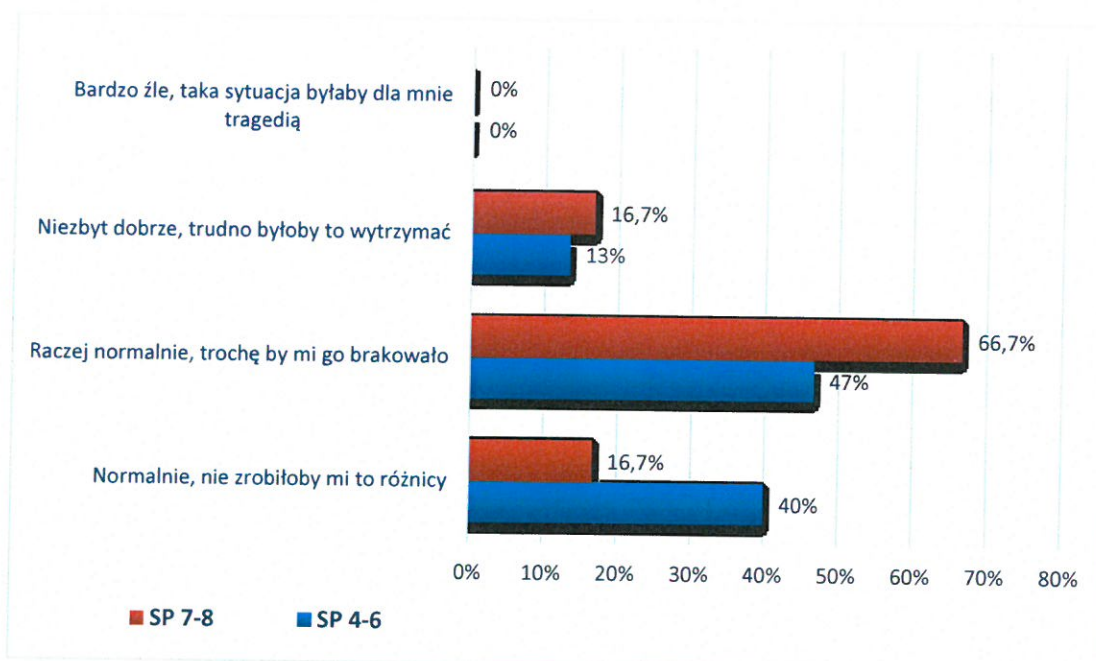
Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 47%; SP 7-8 – 37%), nauka (SP 4-6 – 20%; SP 7-8 – 10%), portale społecznościowe (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 7%) oraz strony internetowe z obrazkami i filmikami (SP 7-8 – 10%).**

Wykres 63. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Łącznie 87% uczniów klas 4-6 oraz 83,4% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu na tyle, że trudno byłoby im wytrzymać (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 16,7%).

Wykres 64. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

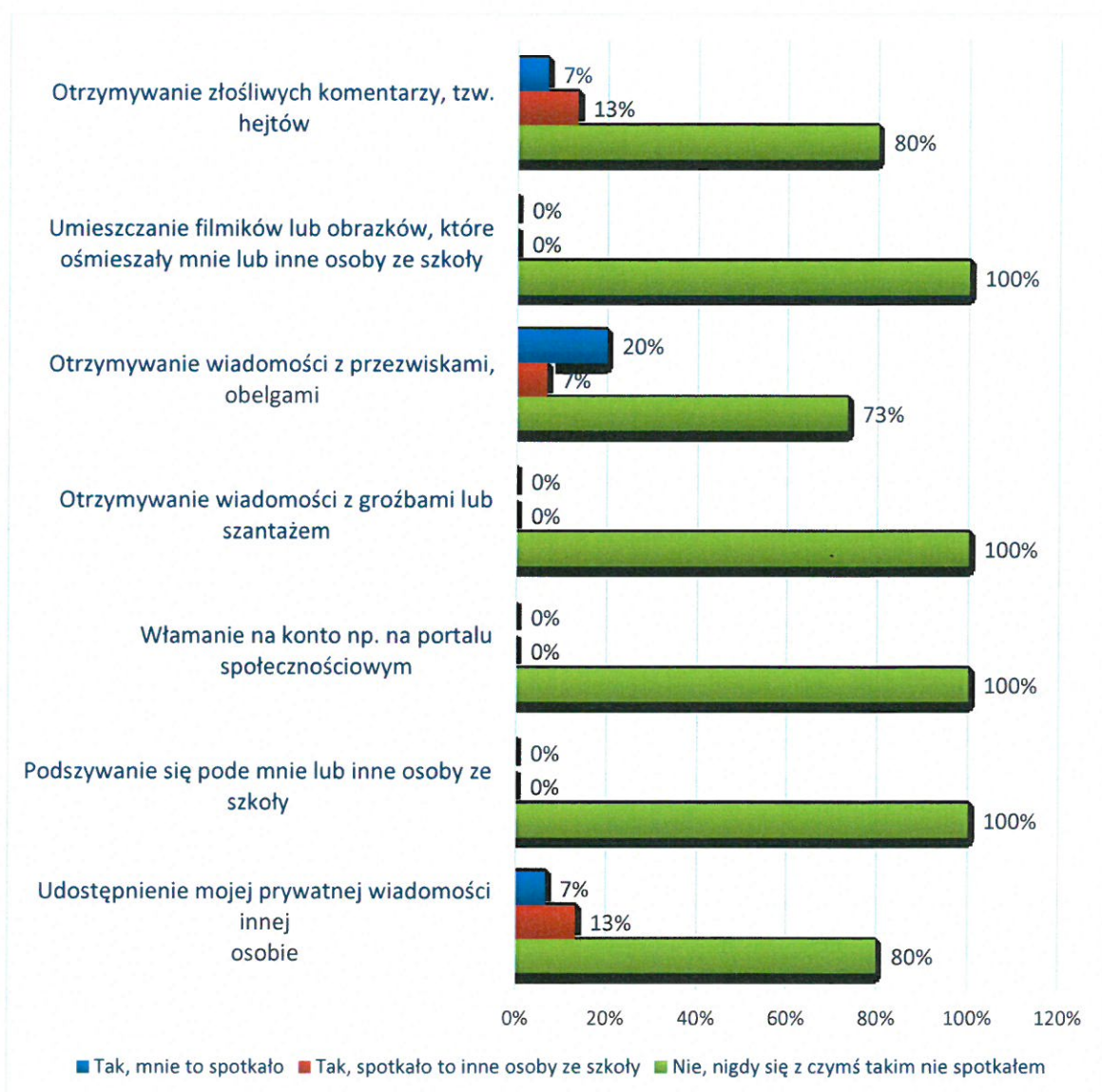
Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Czernice Borowe nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

7% uczniów klas 4-6, a także 23% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt

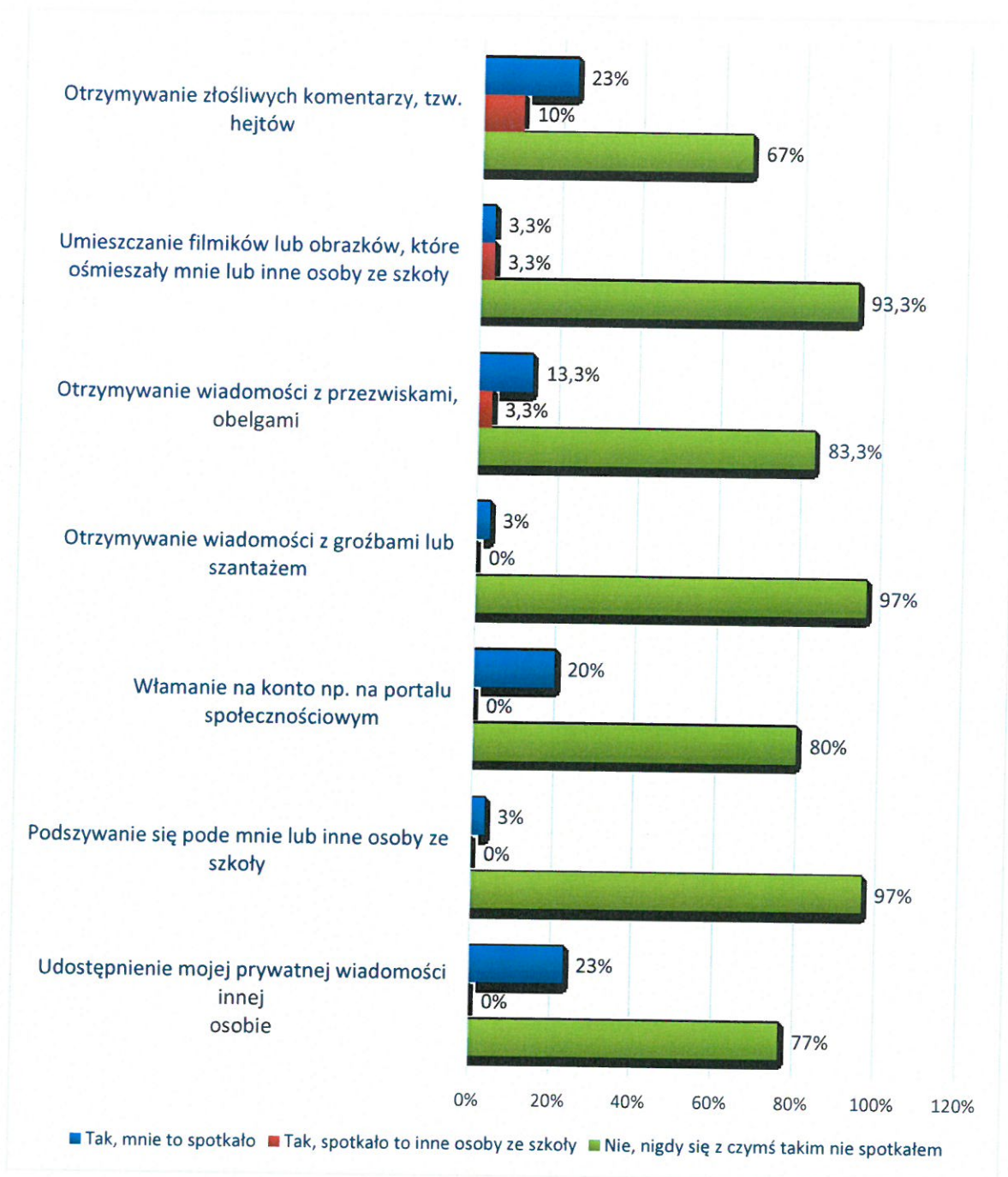
odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 20%; SP 7-8- 13,3%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 7-8- 3%). Padali też ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 7%; SP 7-8- 23%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 7-8- 20%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 7-8 – 3,3%) oraz podszywania się pod nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 7-8 – 3%).

Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

Wykres 66. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

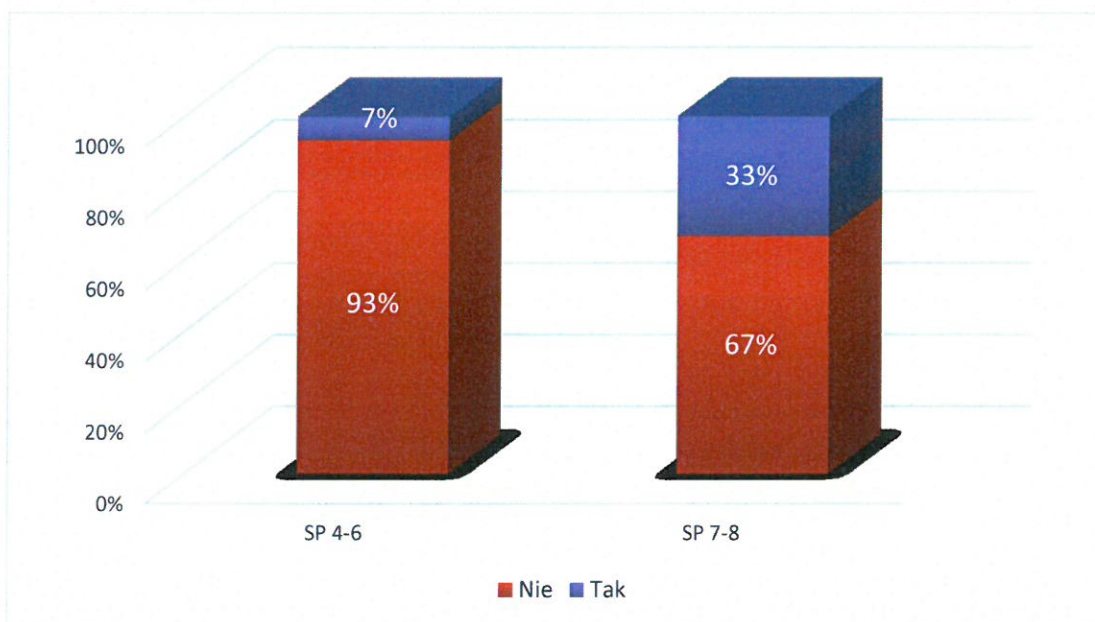

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)³⁶. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier³⁷. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki³⁸.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Gminie Czernice Borowe.

Większość uczniów nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 – 93%; SP 7-8 – 67%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest znaczący (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 33%).

Wykres 67. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

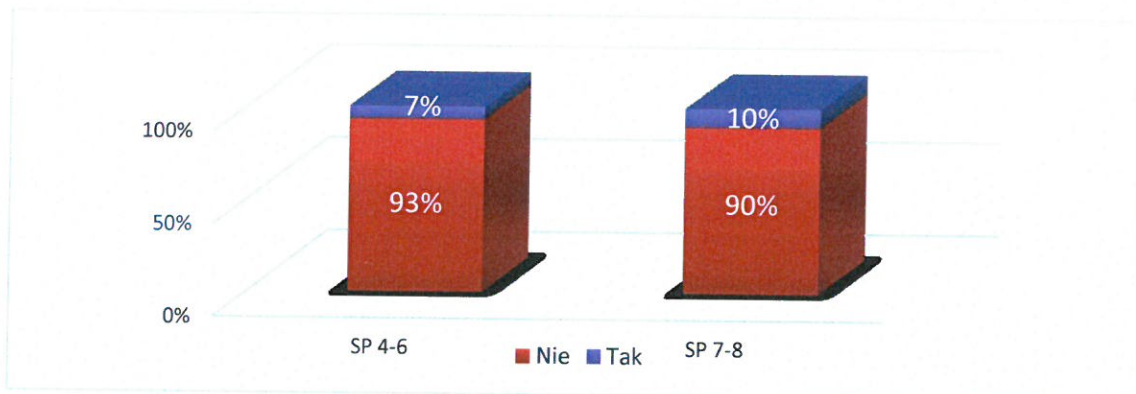
³⁶P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

³⁷ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

³⁸ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Internetowe gry „na pieniądze” są wśród młodzieży Gminie Czernice Borowe są mniej popularne, niż gry na automatach. 93% młodszych i 90% starszych uczniów klas podstawowych nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki. Aczkolwiek, 7% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 grało już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).

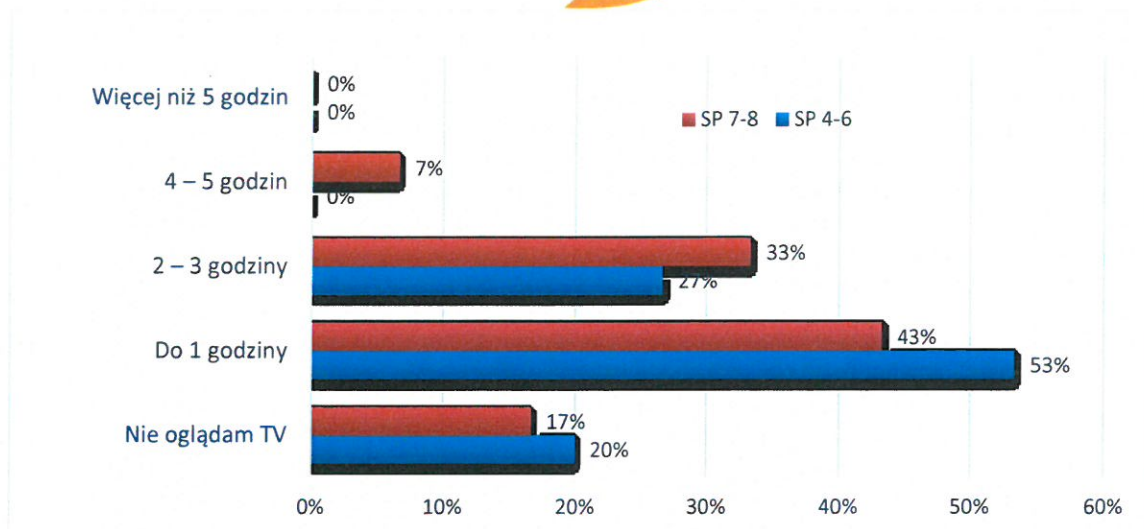
Wykres 68. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Czernice Borowe.

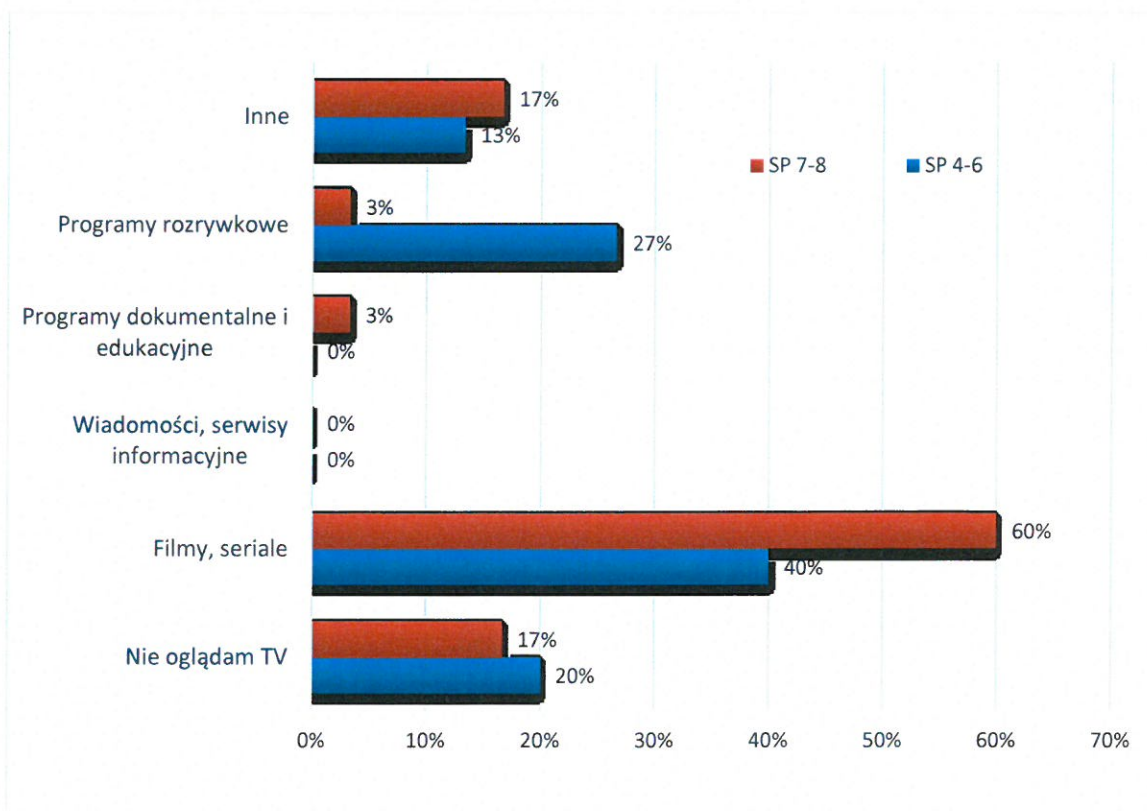
Jak wynika z przeprowadzonych badań uczniowie znaczą część swojego czasu przeznaczają na oglądanie telewizji. Najwięcej **uczniów spędza przed telewizorem około godziny dziennie (SP 4-6: 53%, SP 7-8: 43%)**. Jednakże, znaczna część uczniów ogląda telewizję od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 27%, SP 7-8: 33%). Pewien odsetek uczniów **ogląda telewizję nawet powyżej 4 godzin dziennie (SP 7-8: 7%)**. Pozostali uczniowie wskazali, że **nie oglądają telewizji: SP 4-6: 20%, SP 7-8: 17%**.

Wykres 69. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?

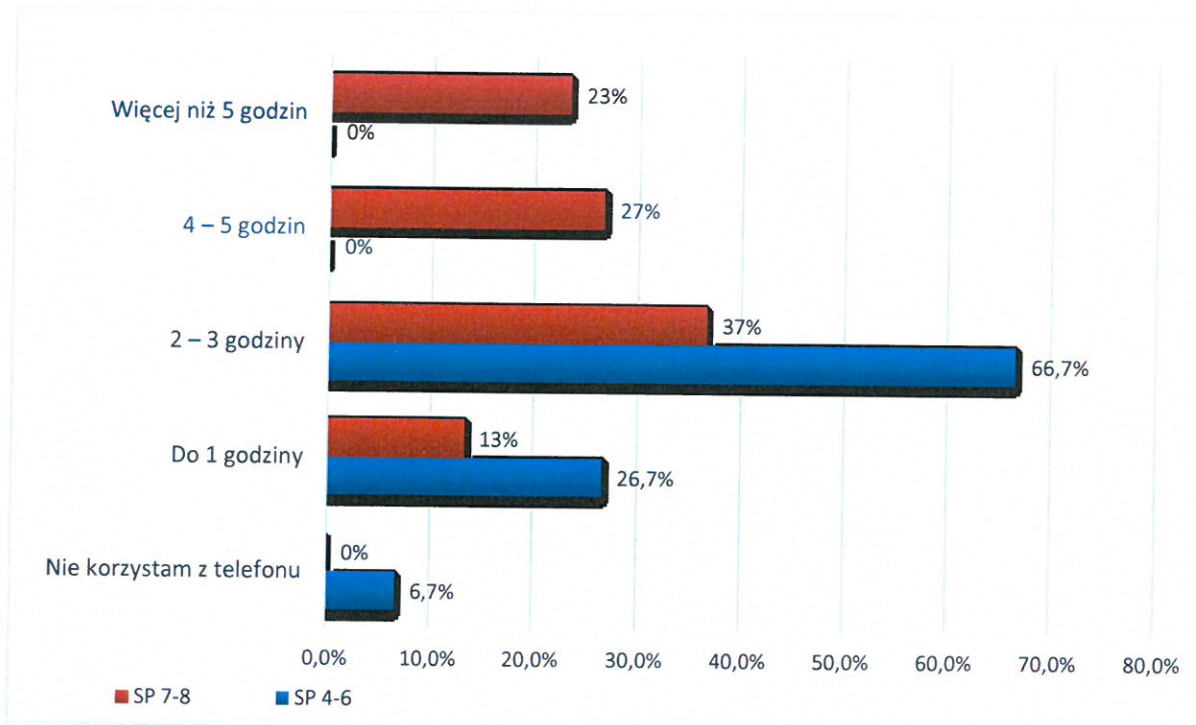
Wśród **najczęściej** oglądanych programów uczniowie wymieniają **filmy i/lub seriale** (SP 4-6: 40%, SP 7-8: 60%). Zdecydowanie **mniejszy** odsetek uczniów poświęca czas na **oglądanie programów rozrywkowych** (SP 4-6: 27%, SP 7-8: 3%) oraz **programów dokumentalnych i edukacyjnych** (SP 7-8: 3%). Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji- wymieniali najczęściej programy sportowe.

Wykres 70. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.

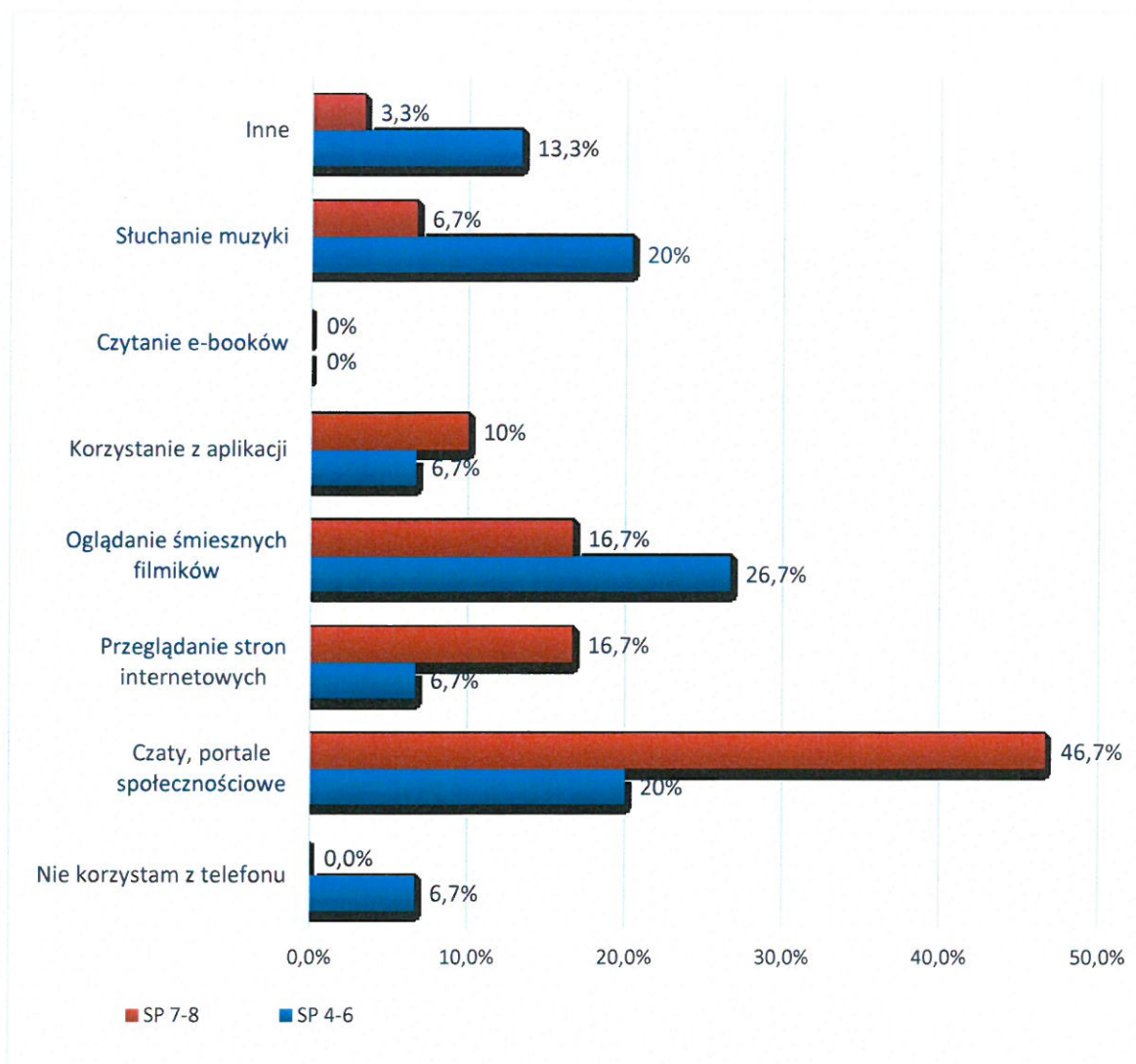
Następnie zapytano uczniów ile czasu dziennie korzystają z telefonu. Jak się okazuje, **66,7% uczniów klas 4-6 oraz 37% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie, a 26,7% uczniów klas 4-6 oraz 13% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu do godziny dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 50% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie. Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 6,7%.**

Wykres 71. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Korzystając z telefonu uczniowie najczęściej spędzają czas na czatach oraz portalach społecznościowych (SP 4-6: 20%, SP 7-8: 46,7%) oraz oglądając śmieszne filmiki (SP 4-6: 26,7%, SP 7-8: 16,7%). Część uczniów używa telefonu do przeglądania stron internetowych (SP 4-6: 6,7%, SP 7-8: 16,7%), korzystania z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6: 6,7%, SP 7-8: 10%) i słuchania muzyki (SP 4-6: 20%, SP 7-8: 6,7%).

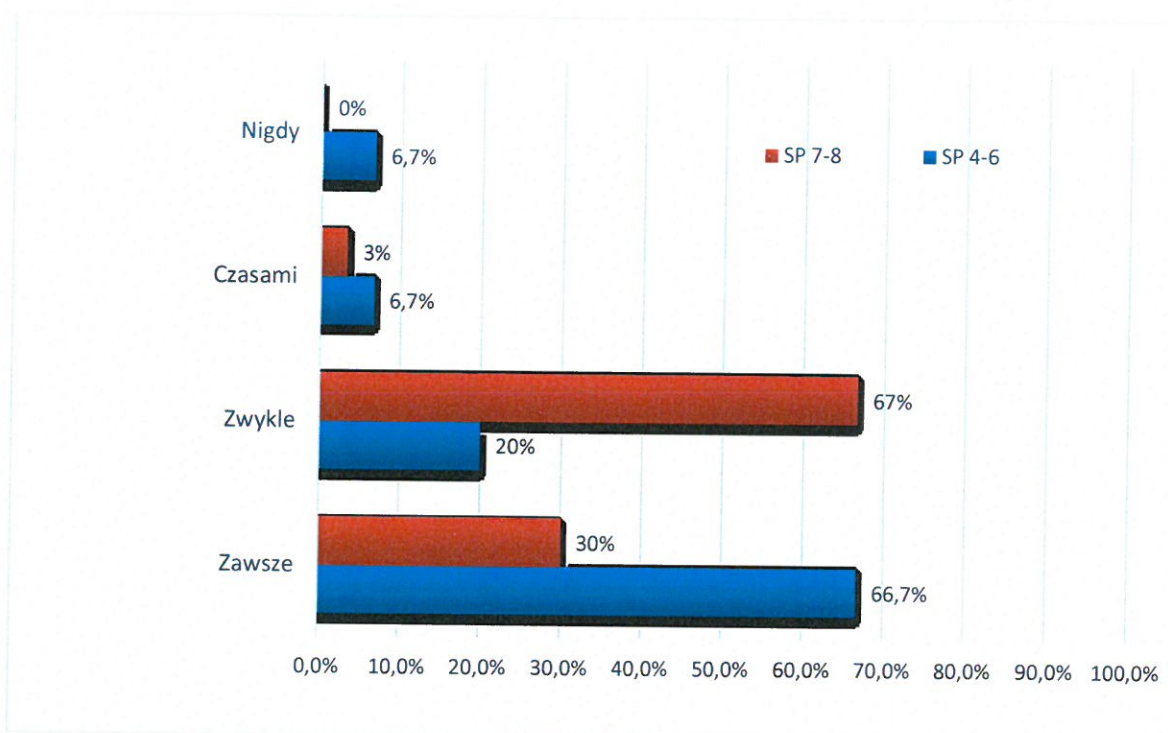
Wykres 72. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice najczęściej wiedzą, w jaki sposób spędzają czas wolny. **66,7% uczniów młodszych klas oraz 30% uczniów starszych klas** deklaruje,

że **ich rodzice zawsze wiedzą, co robią w wolnym czasie, a 20% uczniów klas 4-6 oraz 67% uczniów klas 7-8 przyznaje, że ich rodzice zwykle wiedzą, w jaki sposób spędzają oni czas wolny.** Wynika z tego, że uczniowie ci podlegają najczęściej kontroli rodziców. Pozostali uczniowie odpowiedzieli, że **ich rodzice czasami wiedzą (SP4-6: 6,7%, SP 7-8: 3%), lub też nigdy nie wiedzą (SP 4-6- 6,7%),** co robią w wolnym czasie.

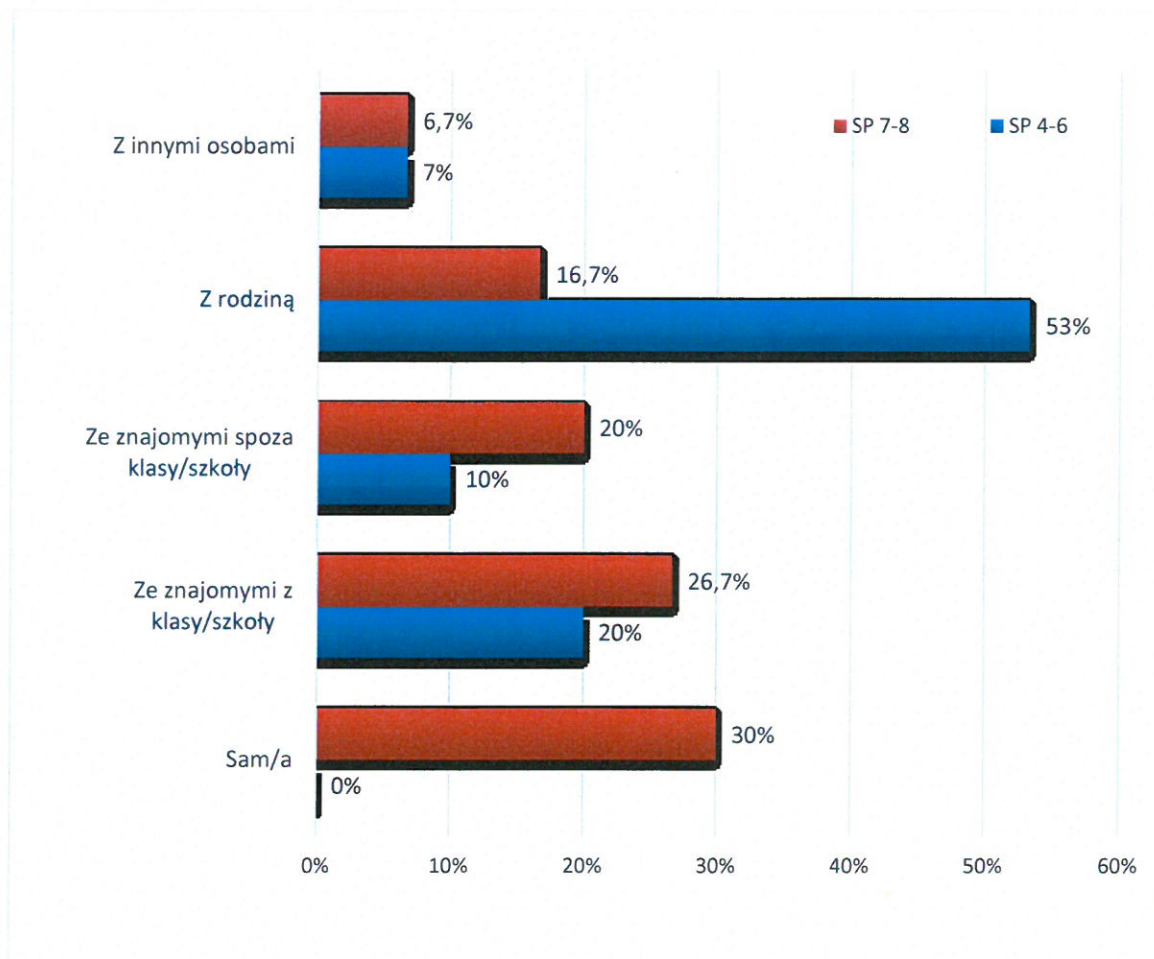
Wykres 73. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?

Uczniowie z Gminy Czernice Borowe **najczęściej spędzają czas wolny ze znajomymi**

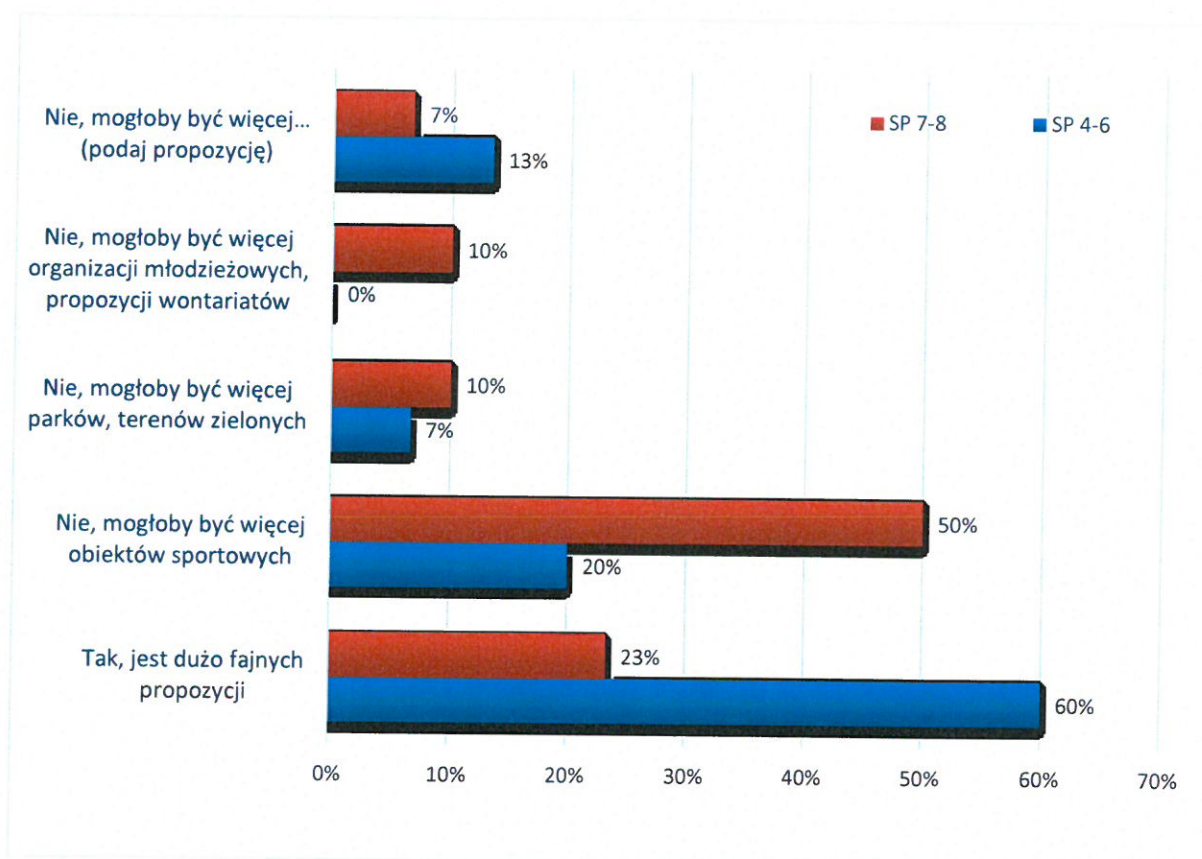
z klasy/szkoły (SP 4-6: 20%, SP 7-8: 26,7%), lub też w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 53%, SP 7-8: 16,7%). Część uczniów spędza ten czas ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 10%, SP 7-8: 20%), albo w samotności (SP 7-8: 30%), czy też z innymi osobami niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 7%, SP 7-8: 6,7%).

Wykres 74. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

60% młodszych oraz 23% starszych uczniów z Gminy Czernice Borowe uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego. Jednakże 20% uczniów klas 4-6 oraz 50% uczniów klas 7-8 uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 7% uczniów klas 4-6 i 10% uczniów klas 7-8, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 10% starszych uczniów wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje odpowiednio wyposażonych placów zabaw oraz sklepów.

Wykres 75. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

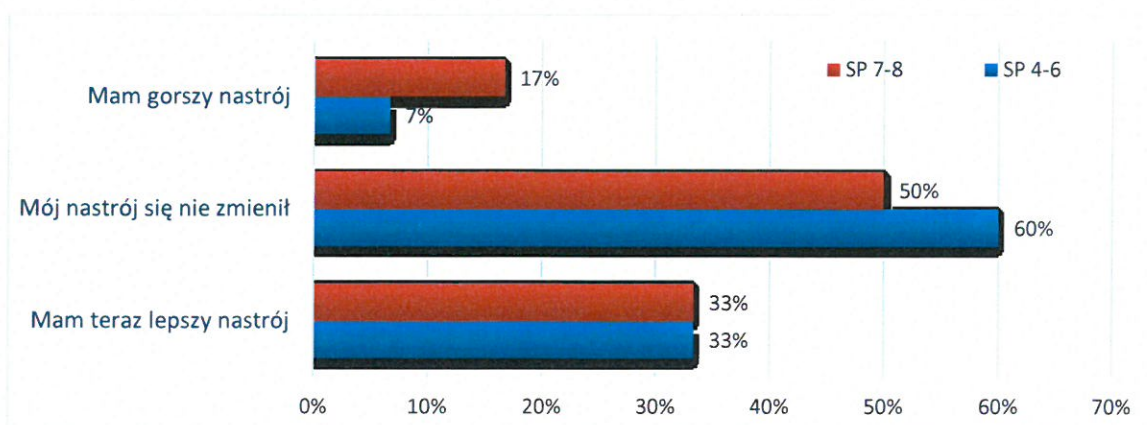
Wybuch pandemii Covid-19 wywołał głębokie zmiany w dotychczasowym sposobie funkcjonowania. Długotrwała izolacja, nauka zdalna, związane z tym ograniczenie kontaktów z kolegami i koleżankami, a także obawy o zdrowie swoje i bliskich czy też żałoba po ich stracie – m.in. z takimi stresorami muszą zmagać się w trakcie pandemii dzieci i młodzież, co negatywnie wpływa na stan psychiki wielu z nich. Świadczą o tym wyniki licznych badań oraz statystyki z wielu krajów świata, w tym także z Polski. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy psychiatrzy odnotowali częstsze występowanie depresji, stanów lękowych, zaburzeń nerwicowych, problemów ze snem i apetytem, a także zespołu stresu pourazowego (PTSD) wśród dzieci i młodzieży.

Wpływ pandemii na psychikę dzieci i młodzieży może przybierać bardzo różne formy - począwszy od utrzymującego się przez dłuższy czas gorszego samopoczucia, poprzez mniejsze lub większe problemy w relacjach z innymi lub nauką, aż po wystąpienie (lub nasilenie) objawów lęku uogólnionego, depresji czy też innego rodzaju (w tym m.in. aktów samobójczych) zaburzeń psychicznych.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano zatem, jaki wpływ wywołała pandemia Covid-19 na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży z Gminy Czernice Borowe oraz ich relacje z rówieśnikami.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę swojego aktualnego samopoczucia w porównaniu z okresem sprzed pandemii. Uczniowie w większości nie zaobserwowali żadnych zmian (SP 4-6- 60%, SP 7-8- 50%). Jednakże, 7% młodszych oraz 17% starszych uczniów wskazuje na pogorszenie się ich nastroju.

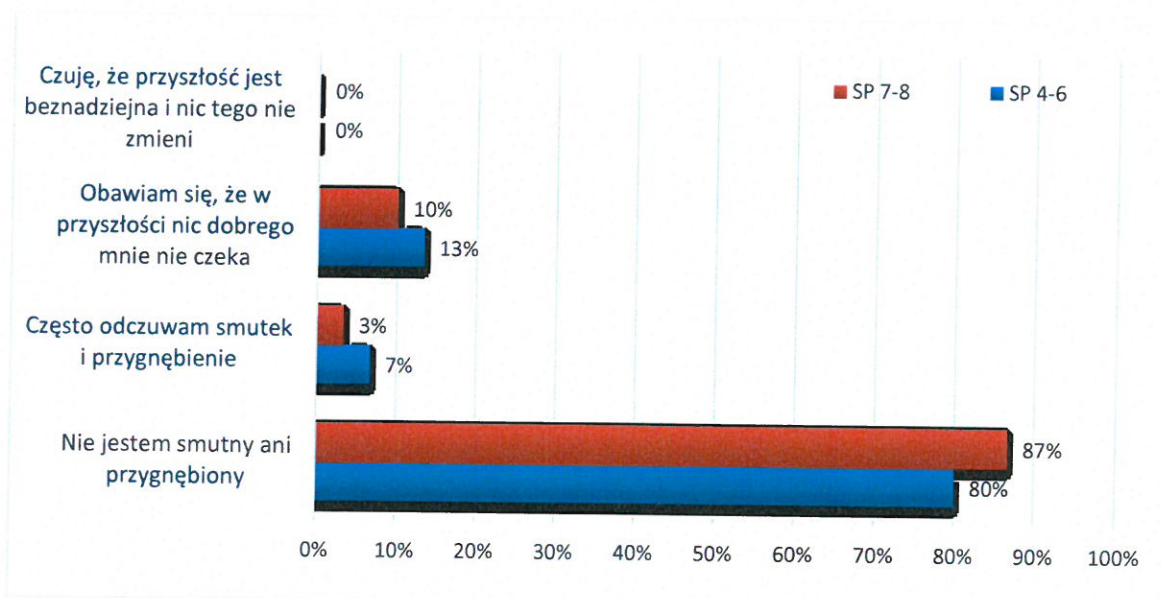
Wykres 76. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?

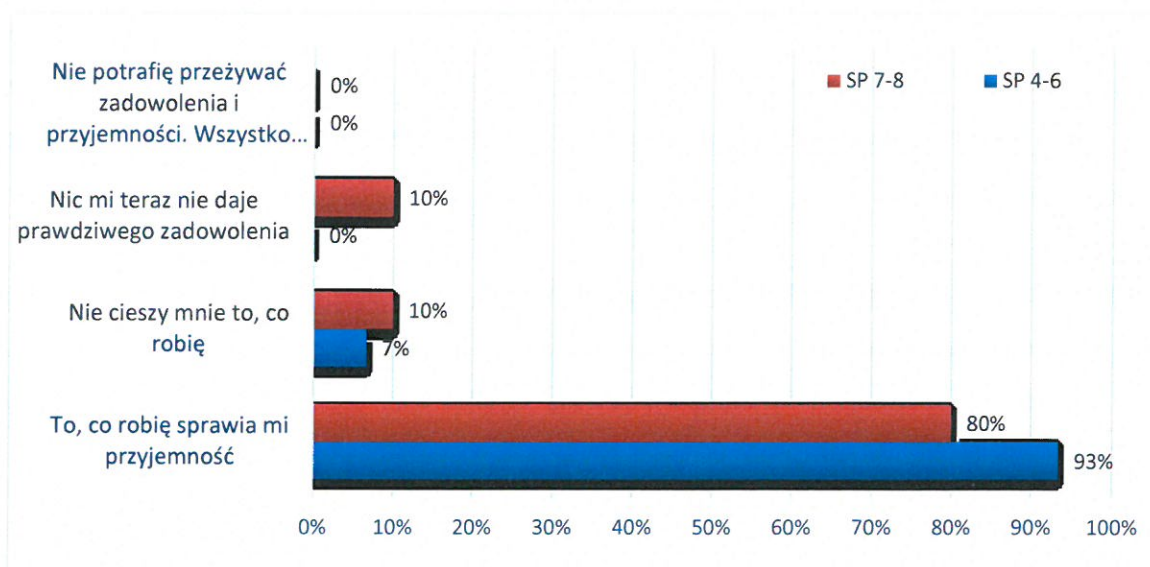
Uczniowie zostali poproszeni również o wskazanie, czy obecnie odczuwają smutek i przygnębienie. Zadawalające jest, że ankietowani zaznaczali najczęściej, że **obecnie nie są smutni ani przygnębieni (SP 4-6- 80%; SP 7-8- 87%)**. Niepokojące jest jednak, że **13% młodszych oraz 10% starszych uczniów klas szkół podstawowych obawia się, że w przyszłości nie czeka ich nic dobrego, a 7% młodszych oraz 3% starszych uczniów często odczuwa smutek i przygnębienie**. Następnie badani zostali zapytani o to, czy odczuwają obecnie zadowolenie. **Zdecydowana większość ankietowanych wskazała, że odczuwa przyjemność z tego, co robi (SP 4-6- 93%, SP-7-8- 80%)**. Aczkolwiek, **10% starszych uczniów wskazało, że nie cieszy ich to, co robią i tyle samo-10% zaznaczyło, że obecnie nic nie daje im prawdziwego zadowolenia**. Uzyskane wyniki wskazują na konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży

w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

Wykres 77. Odczuwanie smutku i przygnębienia.

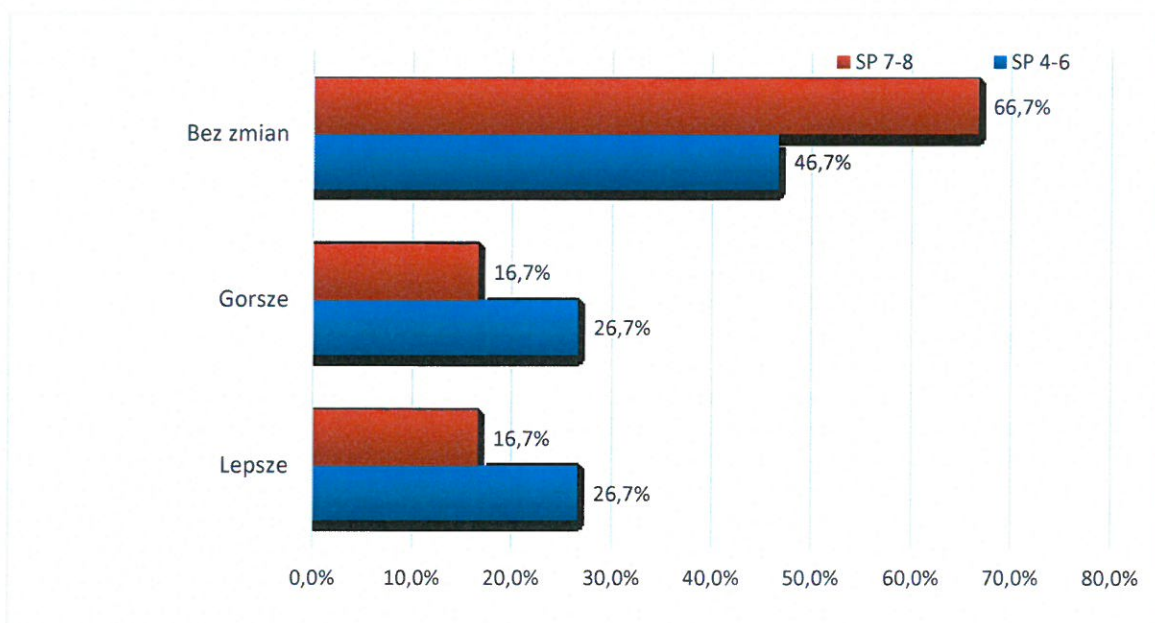

Wykres 78. Czy jesteś zadowolony z siebie?

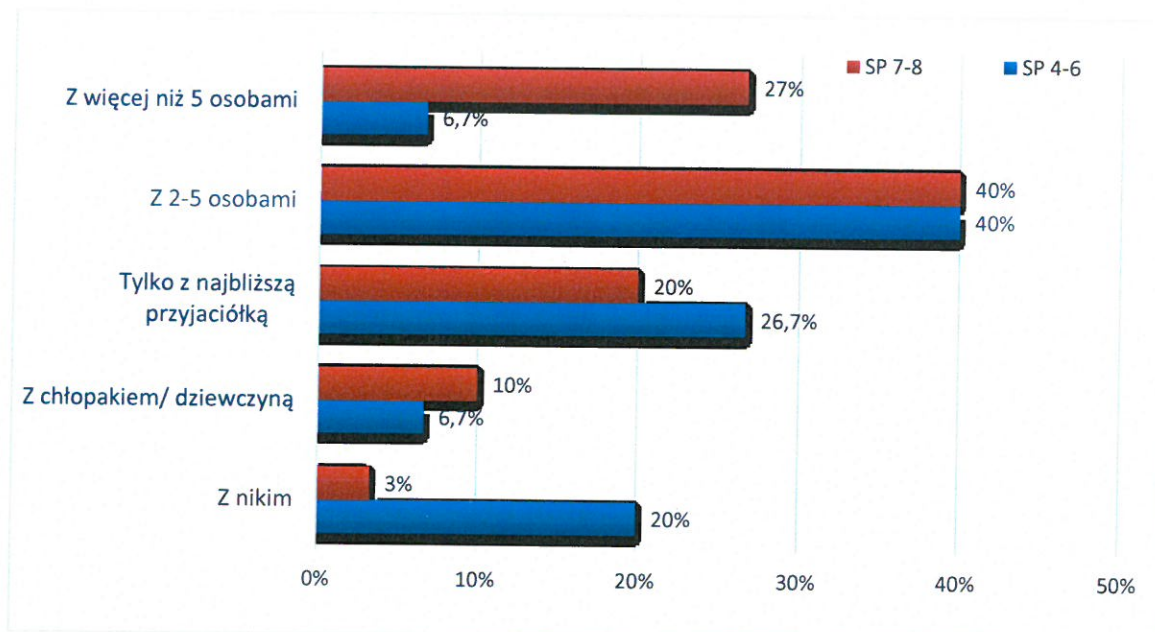
Jeżeli chodzi o ocenę relacji z rówieśnikami, to badani uczniowie wskazują w większości, że pandemia Covid-19 nie miała na nie żadnego wpływu (SP 4-6- 46,7%; SP 7-8- 66,7%). Jednakże, 26,7% młodszych oraz 16,7% starszych uczniów wskazuje, że relacje te były lepsze. Co ciekawe, 26,7% młodych oraz 16,7% starszych uczniów ocenia, że ich relacje z rówieśnikami przed pandemią były gorsze.

Wykres 79. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako...

W kolejnym pytaniu w tym obszarze, zapytano uczniów z iloma rówieśnikami utrzymują kontakt w sprawach szkolnych w ciągu tygodnia. Uzyskane wyniki potwierdzają, że dzieci i młodzież ze szkół podstawowych na terenie Gminy Czernice Borowe utrzymują relacje rówieśnicze nie tylko w szkole, ale również poza nią- 40% młodszych i tyle samo starszych uczniów kontaktuje się poza szkołą z 2 do 5 kolegów/koleżanek. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

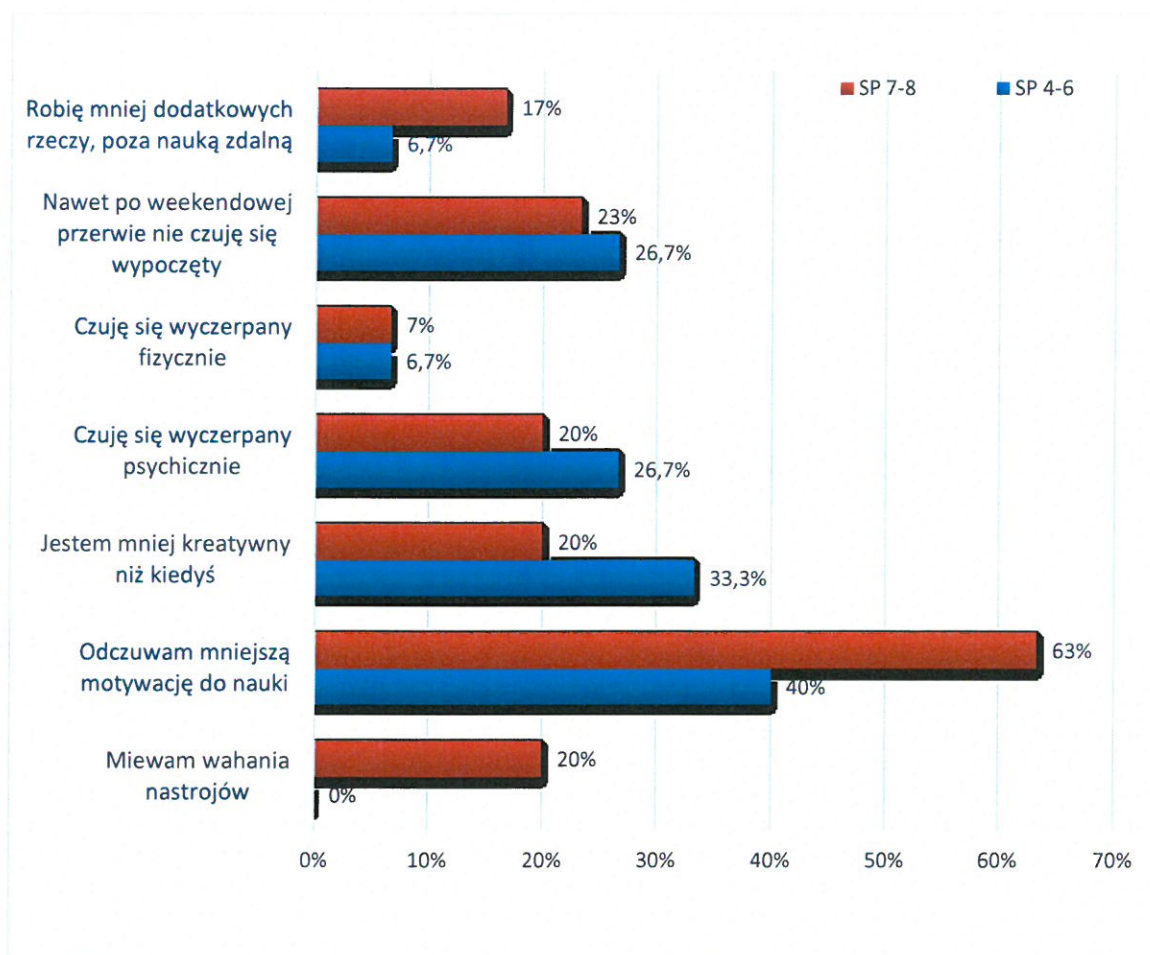
Wykres 80. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia?

Zdalna nauka to nic innego, jak edukacja w domu, na tak zwaną odległość. Z wykorzystaniem komputera oraz dostęp do Internetu. Uczniowie wraz z nauczycielem na lekcje łączą się poprzez platformę, dostępną w danej szkole. Zdalna nauka odbywa się w godzinach porannych, w takich samych, jak odbywałyby się lekcje stacjonarnie. Wraz z pandemią koronawirusa nauka online stała się koniecznością, a nie tylko opcją lub wygodą.

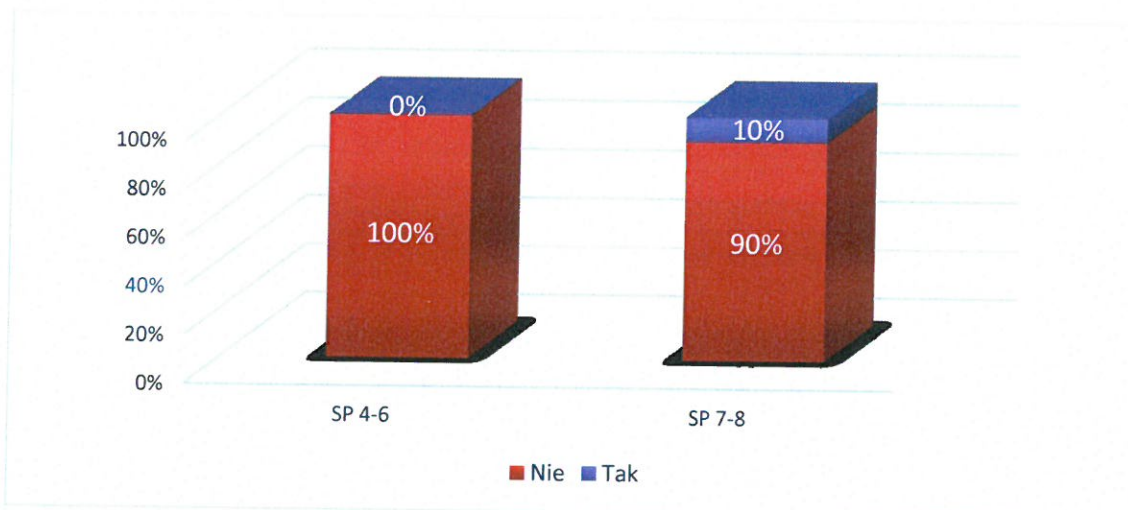
Nauczanie zdalne ma zarówno swoje wady, jak i zalety. Uczniowie z Gminy Czernice Borowe zostali zapytani o ich odczucia związane z edukacją zdalną. Ankietowani wskazywali najczęściej, że odczuwają mniejszą motywację do nauki (SP 4-6- 40%; SP 7-8- 63%), są mniej kreatywni (SP 4-6- 33,3%; SP 7-8- 20%), czują się wyczerpani psychicznie (SP 4-6- 26,7%; SP 7-8- 20%), nie są w stanie wypocząć (SP 4-6- 26,7%; SP 7-8- 23%), robią mniej rzeczy dodatkowych (SP 4-6- 6,7%; SP 7-8- 17%), a także miewają wahania nastrojów (SP 7-8- 20%) oraz czują się wyczerpani fizycznie (SP 4-6- 6,7%; SP 7-8- 7%).

Wykres 81. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?

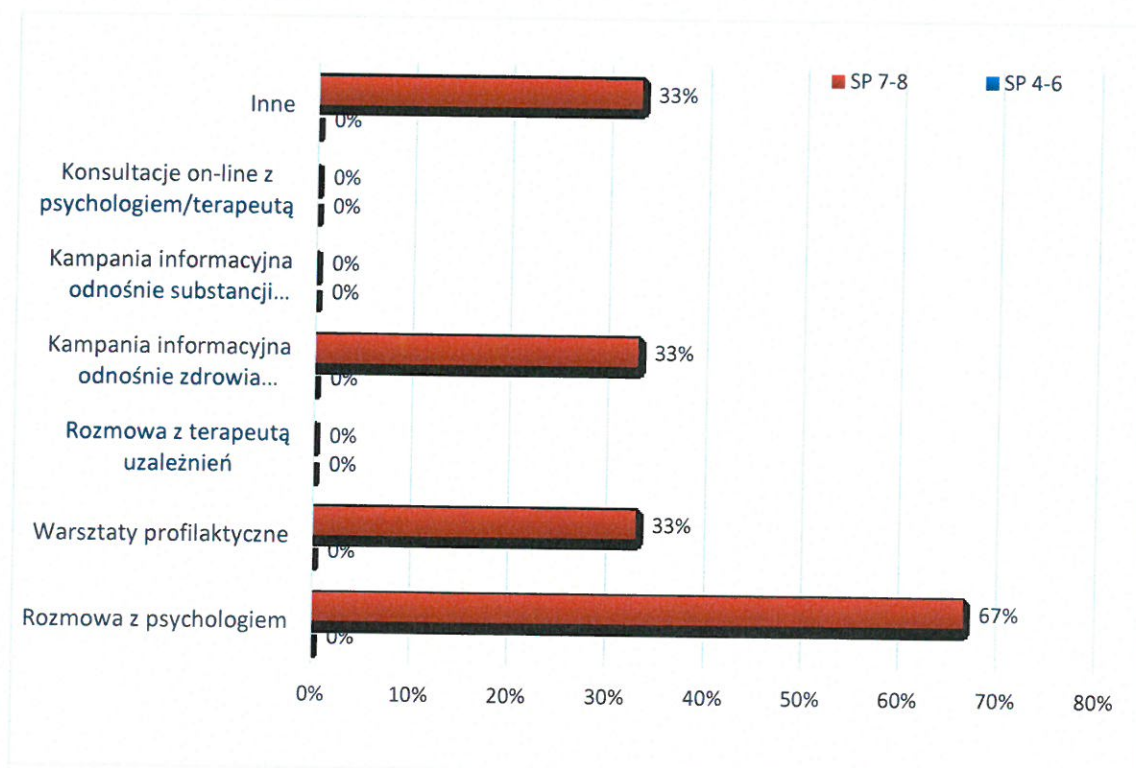

W związku z obniżonym samopoczuciem, **10% uczniów klas 7-8 odczuwa potrzebę specjalistycznego wsparcia**. Jeżeli chodzi o formę pomocy, to uczniowie ci wskazywali na rozmowę z psychologiem, warsztaty profilaktyczne oraz kampanię informacyjną odnośnie zdrowia psychicznego.

Wykres 82. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?

Wykres 83. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Czernice Borowe można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Gminy Czernice Borowe.

- a) Najistotniejszym problemem zdaniem mieszkańców w ich środowisku lokalnym uzależnienie od alkoholu, bezrobocie oraz uzależnienie od narkotyków. Jako najmniej istotny problem w środowisku lokalnym badani uznali przestępczość oraz uzależnienie od internetu, cyberprzemoc.
- b) Nieco ponad połowa dorosłych mieszkańców deklaruje, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce powyżej 18 roku życia. Pewna część badanych mieszkańców dość często spożywa alkohol. Ponad połowa badanych spożywa go kilka razy w miesiącu i częściej, nikt nie zadeklarował abstynencji. Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Wiedza na temat szkodliwości spożywania alkoholu jest wśród mieszkańców na średnim poziomie, żaden z ankietowanych nie wie gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- c) Palenie wyrobów tytoniowych jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Czernice Borowe dość popularnym nałogiem. Żaden z badanych nie odpowiedział, że nie pali obecnie wyrobów papierosowych okazjnie, czy też nałogowo.
- d) Wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki czy dopalacze, jednakże nie wyklucza to występowania tego rodzaju uzależnień wśród mieszkańców Gminy Czernice Borowe. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani również twierdzą, że nie wiedzą gdzie można nabyć tego typu substancje.
- e) Problemem w środowisku lokalnym Gminy Czernice Borowe jest uzależnienie od komputerów i Internetu- prawie wszyscy mieszkańcy oceniają, że jest to bardzo lub dość powszechne zjawisko w ich najbliższym otoczeniu.

f) Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Czernice Borowe jest na niskim poziomie ryzyka. Tylko 4% badanych ocenia, że jest to dość powszechne zjawisko w ich środowisku lokalnym.

g) Zaledwie 2% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym i rozpowszechniania wiedzy o konsekwencjach jakie za sobą niosą. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

h) Jak wynika z przeprowadzonych badań dotyczących przemocy w rodzinie- żaden z badanych nie twierdzi, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie,

a 2% podejrzewa, że tak się dzieje. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc. Uzyskane wartości pozwalają sądzić, że większość mieszkańców Gminy Czernice Borowe nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania. Niepokoi jednak, że dopuszczają oni stosowanie kar fizycznych względem swoich dzieci. Należałoby zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji na temat tego, że stosowania kar cielesnych jest zakazane przez prawo oraz tego, jakie negatywne konsekwencje niesie za sobą stosowanie kar cielesnych względem dzieci. Dodatkowo, żaden z badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy w rodzinie.

Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

i) Żaden z ankietowanych nie zauważył zmian w swoim nastroju w wyniku izolacji spowodowanej pandemią Covid-19, aczkolwiek wszyscy respondenci zaobserwowali negatywne zmiany w zachowaniu swoich dzieci. Ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Istotne będzie tutaj wzmocnienie systemów pomocy: społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej oraz diagnoza i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży.

2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

a) Ankieta wykazała, że próby zakupu napojów alkoholowych przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Czernice Borowe nie zdarzają się często, jednak w niektórych punktach może być to zauważalny problem.

b) Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży na terenie Gminy Czernice Borowe również nie wydaje się być częstym zjawiskiem. Żaden ze sprzedawców nie wskazał, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy w obrębie sklepu, w którym pracuje doszło do nieprzyjemnych zjść związanych ze spożywaniem alkoholu.

c) Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a zdecydowana większość poważnie traktuje ten zakaz. Mimo wszystko, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach na terenie Gminy Czernice Borowe zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

d) Nieco ponad połowa mieszkańców uważa, że w ich okolicy znajduje się odpowiednia ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jednocześnie, łącznie wszyscy sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej dobrą.

e) Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to żaden z ankietowanych nie zauważył takiej tendencji.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

a) Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Czernice Borowe jest na średnim poziomie ryzyka- 13% uczniów klas 4-6 oraz 13% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej przyznaje w badaniu, że spożywało alkohol. Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne w towarzystwie rodziny lub podczas spotkań ze znajomymi. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

c) Badania wykazały, że pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Gminy Czernice Borowe palił wyroby papierosowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 7% uczniów klas 7-8. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc mniej popularne wśród młodych mieszkańców gminy aniżeli spożywanie alkoholu. Budzi jednak niepokój iż, uczniowie najczęściej wskazują, że podczas spotkań ze znajomymi. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

d) Jak wynika z badań zażywanie substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie jest rozpowszechnionym problemem. Do zażywania narkotyków i/lub dopalaczy kiedykolwiek w życiu nie przyznał się żaden z badanych uczniów klas. Badani uczniowie nie mają wiedzy na temat instytucji, które świadczą pomoc osobom uzależnionym, a także w większości twierdzą, że nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku. Mimo wszystko, należy zwrócić uwagę na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami

psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

e) Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują także, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Czernice Borowe może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, co zauważają ich rówieśnicy. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.

f) Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy na oglądaniu telewizji. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 5 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

g) Już 7% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8 doświadczyło zjawiska „hejtowania” w przestrzeni internetowej. Uczniowie padali również ofiarami wielu innych działań z zakresu cyberprzemocy. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów

w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

h) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Już 7% młodszych oraz aż 33% uczniów starszych klas szkoły podstawowej ma doświadczenia związane z tego typu „rozrywką”. Również internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

i) Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed telewizorem, komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych, rzadko kiedy na naukę, czy programy dokumentalne, informacyjne. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu.

h) Powrót dzieci do szkół po okresie izolacji wywołanej pandemią Covid-19 rodzi jeszcze większą konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerzą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weaknesses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Czernice Borowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • aktywność organizacji pozarządowych oraz nieformalnych grup funkcjonujących na terenie gminy, • dobry poziom edukacji podstawowej, • dostępność punktów przedszkolnych, • aktywna działalność Gminnej Biblioteki Publicznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań chronionych, • problem bezdomności, • wzrost liczby osób bezrobotnych, • malejąca liczba mieszkańców, • ujemny przyrost naturalny, • wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych, • niski poziom wykształcenia części mieszkańców, • nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych, • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, • niewystarczająca oferta zajęć

<ul style="list-style-type: none">• funkcjonowanie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych AA Szansa na terenie gminy,• aktywna działalność kół gospodyń wiejskich,• aktywna działalność klubu seniora,• wykwalifikowani pracownicyGOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje,• funkcjonowanie Punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych wraz z dostępnością terapeuty uzależnień,• spadek liczby rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej,• realizacja usług opiekuńczych,• realizacja programów osłonowych• efektywna praca asystenta rodziny,• zapewnienie posiłków dzieciom z terenu Gminy,• system stypendialny dla dzieci,• odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim,• świadomość mieszkańców na temat zagrożeń jakie niesie za sobą picie jakiegokolwiek rodzaju alkoholu przez kobiety w ciąży,• niska popularność gier hazardowych	<p>pozalekcyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży,</p> <ul style="list-style-type: none">• zbyt niskie wynagrodzenie pracowników,• niska stopa życiowa części mieszkańców,• brak dostępu do zajęć edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy,• brak specjalistów do prowadzenia terapii grupowej i indywidualnej rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie;• brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych,• niedostatecznie rozwinięta działalność wolontarystyczna.
--	---

<p>wśród dorosłych mieszkańców,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zażywanie substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki, dopalacze na niskim poziomie ryzyka. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • promocja gminy i jej walorów (przyrodniczych, turystycznych, krajoobrazowych), • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • działania gminy wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • rozwój i modernizacja bazy oświatowej, • rozwój i modernizacja bazy rekreacyjno-sportowej, • budowa i modernizacja dróg lokalnych, • promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • pogarszanie się sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy; • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich

• niska popularność wyrobów papierosowych wśród dzieci i młodzieży, • brak zainteresowania substancjami psychoaktywnymi takimi jak narkotyki, dopalacze przez badanych uczniów ze szkół podstawowych.	interpretacji, • zjawisko cyberprzemocy, • postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży, • uzależnienia behawioralne (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży), • negatywny wpływ pandemii Covid- 19 na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego, • ponad połowa dorosłych badanych spożywa alkohol kilka razy w miesiącu i częściej, • znaczny odsetek dorosłych mieszkańców dopuszcza stosowanie kar fizycznych wobec dzieci, • spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież z terenu gminy na średnim poziomie ryzyka, • znaczna ilość czasu spędzanego przez dzieci na korzystaniu z nowoczesnych technologii, • nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, • skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERNICE BOROWE NA LATA 2022-2027

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Czernice Borowe pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022 – 2027, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Czernice Borowe na lata 2022-2027 brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Czernice Borowe poprzez udzielanie skutecznego wsparcia dla osób i rodzin, w szczególności zmagających się z problemami i mających trudności w realizacji własnych celów i aspiracji, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz integrację lokalnej społeczności.

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Czernice Borowe. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Skuteczny system wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

Prognozuje się:

- ✓ stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ utrzymanie odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, umożliwiającego zaspokajanie najpilniejszych potrzeb, w tym potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży;
- ✓ potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- ✓ występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- ✓ zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą,
- ✓ ochronę ofiar przemocy,
- ✓ rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ wzmacnianie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny.

2. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz uzależnieniom, a także łagodzenie i ograniczanie ich skutków

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego najuboższych mieszkańców Gminy,
- ✓ wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,

- ✓ zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy,
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- ✓ rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny,
- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

3. Inkluzja społeczna oraz poprawa warunków bytowych osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

Prognozuje się:

- ✓ zwiększanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- ✓ zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- ✓ poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej;
- ✓ stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności;
- ✓ powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych;
- ✓ podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych;
- ✓ wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą w życie społeczne i zawodowe;
- ✓ utrzymywanie się trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych i seniorów ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych;
- ✓ poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych;
- ✓ wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku;
- ✓ zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania oraz w formach instytucjonalnych – domu pomocy społecznej,

ośrodkach wsparcia w stosunku do osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;

- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych.

4. Rozwój aktywności społeczności lokalnej, jako instrumentu polityki społecznej

Prognozuje się:

- ✓ wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- ✓ rozwój aktywnych form integracji społecznej mieszkańców;
- ✓ wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej;
- ✓ utrzymywanie się średniego poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Czernice Borowe poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Realizacja Strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022 - 2027* opierać będzie na realizacji czterech celów strategicznych. Bazują one na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych Gminy (a więc przede wszystkim posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach, ale także uwzględniając najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia) i wytyczają główne kierunki jej dalszego rozwoju.

Tabela 15. Cele i kierunki działań.

I CEL STRATEGICZNY : SKUTECZNY SYSTEM WSPARCIA I OPIEKI NAD RODZINĄ I DZIECKIEM.			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI (ROCZNE)	REALIZATORZY
1.1. Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny; Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną poprzez m.in. wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin; Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i formy ich wsparcia; ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa; ✓ liczba rodzin w kryzysie korzystająca z wsparcia prawnego, psychologicznego, terapeutycznego, rehabilitacyjnego ✓ liczba działań zapewniających 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRP</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,</p>

	<p>pomocy dziecku i rodzinie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie; • Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami; • Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewygodnych wychowawczo; • Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa; • Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia asystenta rodziny i pracownika socjalnego. 	<p>system pomocy i wsparcia dla rodzin przejawiających trudności w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego; ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny; ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym; ✓ liczba dzieci korzystających z dożywiania; ✓ liczba stypendiów. 	
<p>1.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków rozwoju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych; ✓ liczba świetlic wiejskich; ✓ liczba projektów przeprowadzonych 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA</p>

	<p>pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji • Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia; • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych; • Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży; • Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych w szkołach; • Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania; • Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu; • Dalsza przebudowa i rozbudowa świetlic wiejskich oraz wykorzystanie ich jako 	<p>w świetlicach wiejskich;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych; ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych; ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych; ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%); ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne; ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu; ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego; ✓ liczba spotkań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia. 	<p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł</p>
--	---	---	---

	lokalnych centrów kultury i aktywności przy wsparciu animatorów.		
1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy, Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej; Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych; Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska; Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc; Podjęmowanie działań interwencyjnych i 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba założonych Niebieskich Kart; ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie; ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie; ✓ liczba przeprowadzonych interwencji; ✓ liczba dzieci, które objęto pomocą specjalistyczną; ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, ZI</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura</p>

	<p>zabezpieczających dzieci, które są ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie;</p> <ul style="list-style-type: none">• Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		
--	--	--	--

II CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, BEZROBOCIU ORAZ UZALEŻNIENIOM, A TAKŻE ŁAGODZENIE I OGRANICZANIE ICH SKUTKÓW.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI (ROCZNE)	REALIZATORZY
<p>2.1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim oraz przeciwdziałanie ich społecznej marginalizacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej; • Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej; • Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami; • Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych); 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia; ✓ liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności; ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych; ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe–Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodki zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc w uzyskaniu odpowiednich 		

	warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze oraz bezdomnych.		
2.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia przez mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> • Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy; • Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego; • Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem; • Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową; • Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet; ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych; ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego; ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.; ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych; ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych; ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia; ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej; ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwalodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, PUP</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR</p>

<p>2.3. Profilaktyka uzależnień od substancji i uzależnień behawioralnych oraz doskonalenie systemu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii; • Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu; • Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach od substancji i uzależnieniach behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia; • Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin; • Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień; • Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych; • Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy; • Monitorowanie punktów sprzedaży 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej; ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej; ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych; ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień, ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czermice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół</p>
---	---	---	--

	<p>alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;</p> <ul style="list-style-type: none">• Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy;• Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.		
--	--	--	--

III CEL STRATEGICZNY: INKLUZJA SPOŁECZNA ORAZ POPRAWA WARUNKÓW BYTOWYCH OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ DOTKNIĘTYCH DŁUGOTRWALĄ CHOROBA.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI (ROCZNE)	REALIZATORZY
3.1. Aktywizacja społeczna seniorów oraz zapewnienie im wsparcia adekwatnego do potrzeb.	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych; Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej; Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów; Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów, programów na rzecz aktywizacji ludzi starszych i integracji ze środowiskiem; Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym; 	<ul style="list-style-type: none"> liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym; liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych; liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat; liczba usług opiekuńczych liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS,</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, ośrodek zdrowia</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie i wzmacnianie pomocy sąsiedzkiej osób w podeszłym wieku; • Współpraca z instytucjami, organizacjami i kościołem w zakresie pomocy osobom starszym; • Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom; • Praca socjalna z osobami starszymi. 		
<p>3.2. Rehabilitacja, aktywizacja i wsparcie osób i rodzin z niepełnosprawnością oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą; • Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom; • Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi; • Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji; • Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi; • liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat; • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności; • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z powodu długotrwałej choroby; • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym; • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe-Rada Gminy, jako organ uchwalodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR</p>

	<p>długotrwałą chorobą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy; • Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych; • Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami. 	<ul style="list-style-type: none"> • ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych, • liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych. 	
--	--	---	--

IV CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ AKTYWNOŚCI LOKALNEJ, JAKO INSTRUMENTU POLITYKI SPOŁECZNEJ.

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI (ROCZNE)	REALIZATORZY
<p>4.1. Integracja i aktywizacja mieszkańców gminy oraz zwiększenie ich zaangażowania w rozwiązywanie lokalnych problemów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych; • Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie; • Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych; • Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy; • Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd; ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej; ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat; ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń. 	<p>Jednostka realizująca: Gmina Czernice Borowe – Rada Gminy, jako organ uchwalodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościoł</p>

	<p>mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;</p> <ul style="list-style-type: none">• Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;• Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej;• Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych.		
--	---	--	--

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Czernice Borowe;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Czernice Borowe;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Czernice Borowe;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czernice Borowe;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań. Monitoring będzie polegał na systematycznym: zbieraniu, analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wdrażania Strategii. Jego celem będzie zapewnienie zgodności realizacji Strategii z jej założeniami i celami.

Strategia będzie podlegała ewaluacji na przestrzeni kolejnych lat, nie rzadziej jednak, niż raz na dwa lata. Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czernice Borowe na lata 2022- 2027 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych m.in. rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów

publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Czernice Borowe w latach 2018-2020.	6
Tabela 2. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej- GOPS Czernice Borowe.....	19
Tabela 3. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	23
Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Czernice Borowe w PUP w Przasnyszu.....	28
Tabela 5. Zarejestrowani bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	28
Tabela 6. Liczba posiedzeń GKRPA.....	39
Tabela 7. Działalność podkomisji interwencyjno- motywującej.....	40
Tabela 8. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.	44
Tabela 9. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.	50
Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie. Tabela 10. Przekonania dotyczące przemocy.	60
Tabela 11. Przekonania dotyczące wychowania.	62
Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.....	87
Tabela 13. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.....	88
Tabela 14. Analiza SWOT.	117
Tabela 15. Cele i kierunki działań.....	125

Spis wykresów

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	7
Wykres 2. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS- liczba rodzin.	22
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czernice Borowe z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.....	24
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czernice Borowe z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	30
Wykres 5. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.	46
Wykres 6. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	46
Wykres 7. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.....	47
Wykres 8. Stopień dostępności lokali w Gminie Czernice Borowe, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.	47
Wykres 9. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?	48
Wykres 10. Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?....	48
Wykres 11. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.....	51
Wykres 12. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?.....	51
Wykres 13. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?.....	52
Wykres 14. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	53
Wykres 15. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	53
Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	54
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?.....	55
Wykres 18. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	56
Wykres 19. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?.....	57
Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	59

Wykres 21. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?.....	59
Wykres 22. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?	63
Wykres 23. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?	64
Wykres 24. Czy zaobserwował/a Pan/Pani zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku w trakcie trwania pandemii COVID-19?.....	65
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?.....	67
Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?	67
Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?.....	68
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?.....	68
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?	69
Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?	69
Wykres 31. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?	70
Wykres 32. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?	70
Wykres 33. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?	71
Wykres 34. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	71
Wykres 35. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?	72
Wykres 36. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?	72
Wykres 37. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?	73

Wykres 38. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?.....	73
Wykres 39. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?	74
Wykres 40. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?	74
Wykres 41. Jak czujesz się w swojej klasie?.....	76
Wykres 42. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?	76
Wykres 43. Powody wagarowania.	77
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	78
Wykres 45. Okoliczności inicjacji alkoholowej.....	78
Wykres 46. Jak często pijesz alkohol?	79
Wykres 47. Rodzaj spożywanego alkoholu.....	79
Wykres 48. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	80
Wykres 49. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?	82
Wykres 50. Okoliczności inicjacji nikotynowej.....	82
Wykres 51. Czy obecnie palisz papierosy?	83
Wykres 52. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?.....	83
Wykres 53. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	84
Wykres 54. W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?	84
Wykres 55. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?.....	85
Wykres 56. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś?.....	85
Wykres 57. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?	86
Wykres 58. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?	89
Wykres 59. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	90
Wykres 60. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?.....	90
Wykres 61. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?.....	91

Wykres 62. Częstotliwość korzystania z komputera.....	92
Wykres 63. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	93
Wykres 64. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?.....	94
Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	95
Wykres 66. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	96
Wykres 67. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?.....	97
Wykres 68. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?.....	98
Wykres 69. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?	98
Wykres 70. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.	99
Wykres 71. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?.....	100
Wykres 72. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?	101
Wykres 73. Czy Twój rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?.....	102
Wykres 74. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?.....	103
Wykres 75. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?	104
Wykres 76. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?.....	105
Wykres 77. Odczuwanie smutku i przygnębienia.	106
Wykres 78. Czy jesteś zadowolony z siebie?.....	107
Wykres 79. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako... ..	107
Wykres 80. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia?.	108
Wykres 81. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?	109
Wykres 82. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?	110
Wykres 83. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?	110

